

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT POLITOLOGICKÝCH STUDIÍ

Současný terorismus v Etiopii:
původ a motivace

Bc. Pavel Nováček

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu, jejichž využití je v práci řádně vyznačeno.

V Praze, dne 19. května 2011

.....
Pavel Nováček

Rovněž prohlašuji, že souhlasím se zveřejněním předkládané práce a jejím využitím pro studijní a výzkumné účely.

V Praze, dne 19. května 2011

.....
Pavel Nováček

Bibliografický záznam

Nováček, Pavel: Současný terorismus v Etiopii: původ a motivace, Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra mezinárodních vztahů, 2011, 109 stran, Vedoucí diplomové práce PhDr. Kateřina Werkman

Anotace

Magisterská práce nazvaná „Současný terorismus v Etiopii: původ a motivace“ se zabývá výskytem a motivací ozbrojených protivládních skupin, které ve svém boji používají terorismus jako taktiku boje. V úvodní teoretické části práce vymezuje kritéria, dle kterých je možné určit, zdali ozbrojená skupina terorismem používá. Následně jsou na základě typologie přístupu současného řešení konfliktů stanovena kritéria pro určení motivace takovýchto skupin. V další části se práce zaměřuje na současnou vnitropolitickou situaci v Etiopii a popisuje historii a současnost ozbrojeného odboje proti vládě. Rovněž se zaměřuje na výskyt islamismu v regionu a na ohrožení, které pro Etiopii představuje. Práce rovněž analyzuje etiopskou účast na americké válce proti terorismu a zkoumá, není-li boj proti terorismu využíván pro potlačení domácí opozice. V závěrečné části práce dochází k samotné analýze vybraných ozbrojených skupin a k určení, které terorismus ve svém boji používají a jaká je jejich motivace.

Klíčová slova

Terorismus, Etiopie, osvobozené hnutí, válka proti terorismu, radikální islamismus, motivace, globální džihád.

Annotation

The master thesis „Contemporary Terrorism in Ethiopia: its Origins and Motivation“ is analysing the presence and the motivation of armed groups in Ethiopia that use terrorism as a method of combat. First, it sets the theoretical framework to distinguish what groups do really use terrorism, than according to the typology of Contemporary Conflict Resolution it sets criteria to address the motivation of those groups. In its second part, the paper offers the political context for the present situation of the armed struggle inside Ethiopia; it also focuses on the presence of radical Islamism in the region and its threat for Ethiopia. Also, this paper analyses the engagement of Ethiopia in the war on terrorism and its consequences for the opposition in the country. In the final part, the analysis of the armed groups is done and the results are evaluated.

Key Words

Terrorism, Ethiopia, freedom fight, war on terrorism, radical Islamism, motivation, global jihad.

Obsah

Úvod	8
------------	---

1. Teoretický rámec

1.1. Definiční problém terorismu	15
1.2. Vztah národně osvobozenického boje a terorismus	17
1.2.1. Aréna mezinárodního společenství	18
1.2.2. Akademická aréna	26
1.3. Hodnocení analýzy: určení indikátorů terorismu	31
1.4. Typologie terorismu	32
1.4.1. Současný přístup k řešení konfliktů a jeho typologie	33
1.5. Kritéria pro určení motivace terorismu	35

2. Politický kontext, náboženství a terorismus

2.1. Historie a politika v Etiopii do roku 1991	37
2.2. Politická situace v Etiopii po roce 1991	40
2.2.1. Parlamentní a komunální volby 2005	44
2.2.2. Represe po volbách 2005	45
2.3. Etiopská politika v praxi: případ Ogaden	47
2.3.1. Historie Ogadenu do roku 1991	47
2.3.2. Ogaden mezi lety 1991 a 1994	48
2.3.3. Ogaden od roku 1994	49
2.4. Islamismus v regionu a jeho hrozba	51
2.4.1. Al Ittihaad a jeho napojení na struktury globálního džihádu	51

2.4.2. Zakládání UIC a vliv radikálního islamismu	53
2.4.3. Nová vlna radikálního islamismu po etiopské invazi v roce 2006	55
2.4.4. Obavy etiopské vlády z islamismu	57
2.5. Etiopie ve válce proti terorismu	60
2.5.1. Nebezpečí zneužití boje proti terorismu k potlačení opozice	62
2.5.2. Etiopský protiteroristický zákon a jeho analýza	63

3. Motivace pro terorismus

3.1. Ozbrojené skupiny v Etiopii	66
3.2. Analýza vybraných ozbrojených skupin	68
3.2.1. ONLF	69
3.2.2 UWSLF	78
3.2.3. Al Shabaab	82
3.2.4. EPPF	86
3.2.5. TPDM	89
3.2.6. OLF	90
3.3. Shrnutí analýzy a její výsledky	96

Závěr

Résumé	101
Seznam použitých zdrojů	103
Přílohy	110
Projekt diplomové práce	115

Seznam použitých zkratk

- AFD** (Alliance for Freedom and Democracy) – **Aliance za svobodu a demokracii**
- AFL** (Afar Liberation League) – **Afarská osvobozenecká liga**
- AI** – **Amnesty International**
- AMISOM** (African Union Mission to Somalia) – **Mise Africké unie do Somálska**
- AU** – (African union) - **Africká unie**
- CCR** (Contemporary Conflict Resolution) – **Současné řešení konfliktů**
- CUD** (Coalition for Unity and Democracy) - **Koalice pro jednotu a demokracii**
- EACTI** (East African Counter-Terrorism Initiative) – **Východoafrická protiteroristická iniciativa**
- EIJ** (Eritrean Islamic Jihad) - **Eritrejský islámský džihád**
- ELF** (Eritrean Liberation Front) - **Eritrejská osvobozenecká fronta**
- EPLF** (Eritrean People's Liberation Front) – **Eritrejská lidově osvobozenecká fronta**
- EPPF** (Ethiopian People's Patriotic Front) – **Etiopská lidově vlastenecká fronta**
- EPRDF** (Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front - **Etiopská revolučně lidová demokratická fronta**
- ESDL** (Ethiopian Somali Democratic League) – **Etiopská somálská demokratická liga**
- EU** – European Union - **Evropská unie**
- GPLM** (Gambella People's Liberation Movement) – **Gambelské lidově osvobozenecké hnutí**
- HNS** – **Hnutí nezúčastněných států**
- HRW** - **Human Rights Watch**
- IGAD** (InterGovernmental Authority on Development) - **Mezivládní autorita pro rozvoj**
- NGO** (Non-Governmental Organisation) - **Nevládní organizace**
- NIF** (National Islamic Front) - **Národní islámská fronta**
- OLF** (Oromo Liberation Front) - **Oromská osvobozenecká fronta**
- ONLF** (Ogaden National Liberation Front) - **Ogadenská národně osvobozenecká fronta**
- OPC** (Oromo People's Congress) – **Oromský lidový kongres**
- OPDO** (Oromo People's Democratic Organization) – **Oromská lidově demokratická organizace**
- OSN** - **Organizace spojených národů**

RB – Rada bezpečnosti

SLF (Sidama Liberation Front) – **Sidamská osvobozenecká fronta**

SPDP (Sidama People’s Democratic Party) – **Sidamská lidově demokratická strana**

SPDP (Somali People’s Democratic Party) – **Somálská lidově demokratická strana**

SRRC (Somali Reconciliation and Restoration Council) - **Rada pro usmíření a obnovení Somálska**

TEG (Transitional Ethiopian Government) - **Přechodná etiopská vláda**

TFG (Transitional Federal Government) - **Přechodná federální vláda**

TPDM (Tigre People’s Democratic Movement) – **Tigrajské lidově demokratické hnutí**

TPLF (Tigreyan People’s Liberation Front) – **Tigrajská lidově osvobozenecká fronta**

UEDF (United Ethiopian Democratic Forces) – **Spojené etiopské demokratické síly**

UIC (Union of Islamic Courts) - **Svaz islámských soudů**

UNMEE (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea) - **Mise Spojených národů v Etiopii a Eritrey**

UNOSOM (United Nations Operation in Somalia) - **Operace Spojených národů v Somálsku**

USA (United States of America) - **Spojené státy americké**

UWSLF (United Western Somalia Liberation Front) – **Spojená osvobozenecká fronta západního Somálska**

WSLF (Western Somalia Liberation Front) – **Osvobozenecká fronta západního Somálska**

Úvod

Etiopie je jediná země afrického kontinentu, která nebyla nikdy kolonizována,¹ naopak sehrála podstatnou roli v „boji o Afriku“ (Scramble for Africa) na konci 19. století. Etiopie v něm byla jedním z významných aktérů a sama získala některé části svého současného území.² Byla proto mnohými etniky žijícími na jejím území brána jako koloniální mocnost. Na rozdíl od kolonií evropských států však v Etiopii nikdy neproběhl proces dekolonizace, ve kterém by mohlo dojít k sebeurčení tamních etnik.

Mnohé naděje se v tomto kontextu upínaly k formování nového demokratického režimu po pádu vojenského režimu Dergu v roce 1991, který stejně jako předešlý režim Haileho Selassieho etnickou otázku značně opomíjel. Zprvu se opravdu zdálo, že mnohá etnika, která nikdy neměla šanci podílet se na moci, se dočkají práva na sebeurčení a získají značnou autonomii v nově utvořených, etnicky založených federálních státech. Brzy se však ukázalo, že nový režim utvořený kolem úzké skupiny Tigrajců, jednoho ze dvou etiopských tradičně vládnoucích etnik, nezamýšlí připustit volnou politickou soutěž. Tím pádem se začal rozplývat i sen mnohých etnik o samosprávě a sebeurčení. Některé etnicky založené ozbrojené skupiny, které mají svůj původ v odboji proti Selassiemu a vojenskému režimu Dergu, se tak vrátily do ilegality a pokračovaly ve svém ozbrojeném boji proti vládě, kterou nadále považují za koloniální. Ve svých názvech proto často nesou označení „osvobozenecká“, což je termín přímo spojený s dekolonizačním bojem mnohých skupin v jiných afrických zemích.

Vedle těchto staronových ozbrojených skupin se objevilo pro vládu i nové nebezpečí v podobě radikálního islamismu. Ten měl svou základnu zpočátku v Súdánu, ale ta se později přesunula do Somálska, které má s Etiopií dlouhodobě špatné vztahy. Nebezpečí islamismu se projevilo aktivitou radikálně islamistické organizace al Ittihaad, která stála v 90. letech za několika teroristickými útoky na území Etiopie. Po událostech ze září 2001 se Etiopie jako

1 Libérie sice také ne, ale u jejího vzniku a samostatnosti sehrály podstatnou roli USA. Více k Libérii v: McPherson, J.H.T., *History of Liberia*, Kessinger Publishing, 2004.

2 Nejvýznamnějším ziskem byl region Ogaden, který získal Menelik II. v roce 1897. Jeho držení stvrdil mezinárodními smlouvami. V: Bahru, Zewde, *A History of Modern Ethiopia, 1855-1991*, Addis Ababa University Press, 2002, str. 113.

země přímo ohrožená hrozbou radikálního islamismu okamžitě přihlásila k válce proti terorismu po bok USA a stala se jejich hlavním regionálním spojencem.

Existuje však podezření, že etiopská vláda začala válku proti terorismu zneužívat tím, že opoziční ozbrojené skupiny označuje za teroristické, čímž je v očích veřejnosti a mezinárodního společenství delegitimizuje. Pravidelně je obviňuje z bombových či jiných přímých útoků na civilisty, některé z nich jsou dokonce označovány za islamistické s napojením na struktury globálního džihádu v sousedním Somálsku. Situace eskalovala po parlamentních volbách v roce 2005, kdy se opozici podařilo získat značný počet hlasů. Vláda začala s tvrdými represemi proti opozici jak ozbrojené, tak i legální. V sousedním Somálsku se navíc objevila organizace al Shabaab, u které existuje podezření z napojení na struktury globálního džihádu kolem al Kajdy, která uskutečnila několik útoků na území Etiopie.

Vláda Etiopie je zodpovědná za mnohé případy porušování lidských práv, především u nejodbojnějších etnik – Oromů a Somálců. Ospravedlňuje je právě bojem proti etnický založeným ozbrojeným skupinám, které obviňuje z terorismu a některé z nich z napojení na radikální islamisty ze Somálska. Využívá k tomu i vojenské kapacity a finanční prostředky, které jí poskytují Spojené státy pro boj proti globálním džihádistům v regionu.

Motivací pro tuto práci a jejím hlavním cílem je tedy analýza ozbrojených skupin působících v Etiopii se snahou zjistit, zda používají terorismus při svém boji proti vládě, či nikoliv. Pokud se prokáže, že některé z nich terorismus opravdu používají, bude určena motivace jejich boje. Na tomto základě bude možno prokázat, hraje-li islamismus, či dokonce napojení na struktury globálního džihádu u organizací nějakou roli, nebo zdali je jejich motivace národnostně separatistická či jiná. Následně bude možné ukázat, jestli je etiopskou vládou deklarované nebezpečí terorismu a islamismu z jejich strany relevantní, nebo jestli jde o pokus tyto opoziční ozbrojené skupiny delegitimizovat. Analýza zároveň osvětlí pozadí a modus operandi, který jednotlivé ozbrojené skupiny používají v boji proti vládě, současně ukáže praxi etiopské vlády v boji proti nim. Objasnění této otázky je důležité i z důvodu, že Etiopie je největším příjemcem americké pomoci v regionu jak humanitární, tak hlavně vojenské. Přitom existuje podezření, že ta může být zneužívána pro potlačování legitimní opozice, místo aby byla využita k boji proti globálnímu džihádistickému terorismu, který

představuje riziko nejen pro Etiopii jako pro zemi nábožensky heterogenní, ale i pro USA samotné a obecně i pro celý demokratický svět.

Výzkumné otázky

První výzkumná otázka tedy zní: „Používají ozbrojené skupiny působící v Etiopii k dosažení svých cílů terorismus?“

Pokud se prokáže, že některé skupiny terorismus skutečně používají, bude práce hledat odpověď na druhou výzkumnou otázku: „Jaká je motivace ozbrojených skupin v Etiopii, které používají terorismus k dosažení svých cílů?“

A třetí výzkumnou otázkou je: „Jaké důsledky má etiopská účast na válce proti terorismu pro ozbrojené skupiny v Etiopii?“

Metodologie

Metodologií pro vypracování práce je jednopřípadová studie. Práce určí motivaci jednotlivých skupin používajících ve svém boji terorismus a jednopřípadová studie zároveň pomůže k hlubšímu porozumění vnitropolitické etiopské bezpečnostní dynamiky. Bude nastíněn i přínos přístupu současného řešení konfliktů k pochopení vztahu mezi národně osvobozeneckým bojem a terorismem.

Kvůli nedostatečnému pokrytí tématu terorismu v Etiopii odbornou literaturou, byly jednou z metod sběru dat rovněž rozhovory s význačnými etiopskými odborníky a akademiky provedené autorem práce. Z odborníků rozhovor pro účel práce poskytl například Profesor Merera Gudina, etiopský opoziční politik, v současné době předseda a poslanec nejvýznamnějšího opozičního hnutí MEDREK, který zároveň působí na Univerzitě Addis Abeba. Rozhovor také poskytl Profesor Kassahun Berhanu, působící tamtéž. Důležitým zdrojem informací byl i analytik Institutu bezpečnostních studií Afriky, Breuk Mesfin, který je předním odborníkem Institutu na problematiku Somálska. Autor práce rovněž prováděl rozhovory s obyvateli v regionech, kde protivládní ozbrojené skupiny přímo působí. Jednalo

se o následující regionální státy Etiopie: Oromský stát, Amharský stát, Tigrajský stát, Somálský stát a rovněž v samosprávných městech Addis Abeba a Dire Dawa. Rozhovory byly provedeny během autorovy návštěvy země v září a říjnu 2008 a během studijní cesty v září 2010. Cenné informace pro práci byly rovněž sebrány během cesty do Eritrey v září a říjnu 2009.

Literatura k tématu

K tématu práce zatím neexistuje mnoho odborné literatury. Jediný, kdo se zabývá přímo otázkou terorismu v Etiopii v kontextu situace po 9/11 je Wobert C. Schmidt v článku „Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia“³. Jeho studie se však zabývá pouze jedním konkrétním případem bombového útoku na kampus Univerzity v Addis Abebě v roce 2004. Hlubková analýza konkrétního případu však poskytuje mnoho důležitých poznatků. Terorismu v Africe se věnuje ještě sborník editovaný M. Smithem, který obsahuje mnoho velice přínosných příspěvků k tématu změněného vnímání terorismu po 9/11 v Africe, přičemž práce používá hlavně příspěvek M. Smithe a F. A. Tamina o porušování lidských práv muslimů v kontextu války proti terorismu ve východní Africe.⁴ Tématiku terorismu v Africe rovněž obohatil Mentan Tatah, který se zabývá původem terorismu v Africe.⁵

Existuje však dostatek literatury, která se věnuje jednotlivým tématům práce. Současné politické situaci v Etiopii od roku 1991 se věnuje Alem Habtu, který se zabývá možností využití práva etnik na sebeurčení v kontextu současné etiopské ústavy.⁶ Tobias Hagman zase nabízí analýzu vnitropolitické praxe současné vlády v Ogadenu, přičemž se věnuje i ozbrojeným skupinám, které v regionu proti vládě operují.⁷ Kvalitní informace o ozbrojeném odboji proti vládě nabízí rovněž analýzy organizace International Crisis Group, která své

3 Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

4 Smith, M. S., Tamin, F. A., Human Rights and Insecurities: Muslims in Post-9/11 East Africa, In: Securing Africa, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 99-125.

5 Mentan, Tatah, Dilemmas of weak states: Africa and transnational terrorism in the twenty-first century, Ashgate Publishing, LTD., 2003.

6 Alem Habtu, Multiethnic Federalism in Ethiopia: A Study of the Secession Clause in the Constitution, Publius, 35:2, Oxford University Press, 2005, str. 313-335.

7 Hagman, T., Beyond Clannishness and colonialism: understanding political disorder in Ethiopia's Somali Region, 1991-2004, In: Journal of Modern African Studies, 43:4, Cambridge University Press, 2005, str. 509-536.

poznatky opírá o rozhovory s přímými zúčastněnými. Studiu systematického potlačování některých etnik se ve své knize „Oromia and Ethiopia“ věnuje Asafa Jalata.⁸

Nebezpečí islamismu a jeho vývoji v regionu se věnuje přední odborník na problematiku Somálska Medhane Tadesse, který ve svých pracích poukazuje na přehnané vnímání Svazu islámských soudů jako radikálně islamistického, naopak zdůrazňuje jeho umírněnost a poukazuje na jeho roli při suplování veřejných služeb, které somálský stát není schopen zajistit. Zároveň však nepodceňuje nebezpečí radikálního islamismu v regionu.⁹ Tématu islamismu ve východní Africe se věnuje i kniha The Africa Jihad analytika Gregory A. Pirio.¹⁰ Vynikající analýzy, které čerpají ze sběru dat v terénu, nabízí i International Crisis Group, nebo ředitel new yorské analytické organizace Social Science Research Council, Alex de Waal.¹¹

K tématu terorismu a jeho vztahu k osvobozeneckým hnutím je velice přínosná analýza mezinárodních úmluv Reuvena Younga.¹² Rovněž i práce Roberta Barnidge, která se zabývá vztahem nestátních aktérů a terorismu.¹³

Struktura práce

V první části bude věnována pozornost vztahu mezi národně osvobozeneckým bojem a terorismem, přičemž bude provedena analýza mezinárodních úmluv k tomuto tématu opřená jak o studium primárních zdrojů, tak o odbornou literaturu k tématu.

Na základě této analýzy budou v podkapitole určeny tzv. indikátory terorismu, tedy faktory definující teroristický způsob boje, které mají širokou podporu jak v mezinárodních

8 Asafa, Jalata, Oromia and Ethiopia 1868-2004, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2005.

9 Medhane Tadesse, Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002. Nebo Medhane Tadesse, Sharia Courts and Militray Politics in Stateless Somali, In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

10 Pirio, A. Gregory, The African Jihad, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007,

11 De Waal, Alex, Chasing Ghosts: Alex de Waal on the rise and fall of militant Islam in the Horn of Africa.

12 Young, R., Defining Terrorism, In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006.

13 Barnidge, Robert, P. Jr., Non state actors and terrorism, TMC Asser Press, The Hague, 2008.

úmluvách, tak v akademické diskuzi. Tyto indikátory terorismu budou použity v práci pro určení, která ze skupin používá terorismus či nikoliv.

Další podkapitola nás seznámí s Miallovým přístupem k současnému řešení konfliktů (Contemporary Conflict Resolution) a jeho typologií. V této kapitole budou rovněž stanovena kritéria pro analýzu těchto skupin, na jejímž základě budou ve třetí kapitole skupiny podle své motivace zařazeny do některé z kategorií Miallovy typologie.

Ve druhé kapitole nabídne práce informace, které pomohou k lepší orientaci v problematice a poskytnou nezbytný kontext pro provedení samotné analýzy. V první podkapitole bude nastíněna historie Etiopie s poukazem na počátky a důvody odboje ozbrojených skupin, hlavní pozornost bude věnována situaci po roce 1991, kdy je u moci současná vláda. Budou popsány základní historické milníky, stejně jako vnitropolitická situace po roce 1991.

Následující podkapitola se zaměří na Ogaden, jako na region s největší koncentrací ozbrojeného odboje. Jde navíc o regionu, který má vazby na Somálsko a organizace, které v něm působí, jsou podezřívány z napojení na islamistické struktury v Somálsku. Případ Ogadenu nám rovněž konkrétně ukáže, jak vypadá praxe etiopské vlády vůči opozičním silám stejně jako následnou odpověď opozice v podobě ozbrojeného boje.

Další podkapitola se zaměří na nebezpečí islamismu v regionu. Popíše nedávnou zkušenost Etiopie s islamistickým terorismem, následně nás zavede do sousedního Somálska, kde má islamismus v regionu své kořeny a ukáže nám jeho evoluci. Bude ukázáno, jakou má islamismus pozici v současném Somálsku a jakou reálnou hrozbu představuje pro Etiopii jeho šíření. Bude rovněž poukázáno na vazby mezi somálskými islamisty a etiopskou ozbrojenou opozicí.

V následující části se zaměříme na etiopskou roli v rámci války proti terorismu, na výhody z ní pro Etiopii plynoucí a na nebezpečí, které souvisí se zneužitím války proti terorismu proti domácí opozici ze strany etiopské vlády.

Třetí kapitola se už bude věnovat samotnému výzkumu. Nejprve budou označeny organizace, které budou analyzovány. Následně se budeme věnovat každé skupině jednotlivě, přičemž u každé nabídneme přehled jejich aktivit a seznámíme se s jejími cíly a praktikami. Následně bude na základě stanoveného výskytu indikátorů terorismu při analýze ozbrojených akcí skupin určeno, zda používají terorismus jako způsob boje. Pokud ano, bude proveden třetí krok, ve kterém na základě stanovených kritérií určíme jejich motivaci a zařadíme je dle motivace do jedné z kategorií Miallovy typologie.

V závěrečné fázi budou výsledky analýzy vyhodnoceny a v kontextu zjištěných informací budou zodpovězeny výzkumné otázky.

1. Teoretický rámec

Tato část práce poskytne teoretický rámec, pro provedení analýzy ozbrojených skupin. Na základě analýzy vztahu mezi národně osvobozenecným bojem a terorismem, budou stanoveny nástroje pro určení, které skupiny používají ve svém boji terorismus. Rovněž zde budou stanoveny analytické nástroje pro následné určení motivace těch skupin, které terorismus opravdu používají.

1.1. Definiční problém terorismu

Neexistuje mnoho jiných termínů či konceptů, jejichž definice by představovala pro mezinárodní společenství stejně jako pro akademiky, takový problém, jaký způsobuje terorismus. Terorismus se ve své moderní podobě objevil ke konci 19. století v podání ruských anarchistů¹⁴ a od té doby se pravidelně v různých obdobích a jim odpovídajících modifikacích objevuje dodnes. Stejně dlouho se hledá komplexní definice terorismu.

Existuje nespočet různých definic terorismu, avšak zatím se nikomu nepodařilo shodnout se na jednom, všeobecně platném a uznávaném znění. Přitom pokusů bylo učiněno mnoho, jak na akademické úrovni, tak na poli mezinárodního společenství. Pouze Organizace spojených národů (OSN) disponuje 13 úmluvami, které se terorismem v jeho různých podobách zabývají. Každá z nich o terorismu pojednává v nějaké jeho konkrétní podobě, ale žádná nepostihuje tento fenomén v celkové šíři.

Terorismus je všeobecně chápán jako zavrženíhodný. Názory se však začínají rozcházet v otázce, kdo vlastně může a kdo už nemůže být nazván teroristou. Spor se týká konkrétně dvou otázek – rozlišení mezi terorismem a národně osvobozenecným bojem a otázky státního terorismu.

Rozlišení mezi národně osvobozenecným bojem a terorismem přitom představuje hlavní překážku při definování terorismu. Na stejný konflikt se totiž lze podívat ze dvou různých

14 Rasler, K., Thompson, W. R., Looking for waves of terrorism, *Terrorism and Political Violence*, 21:28-41, 2009.

perspektiv. Palestinský odboj vůči Izraeli tak lze z pohledu Izraele vnímat jako jasnou formu terorismu, ale mnohé arabské státy a samozřejmě Palestinci sami vnímají odboj jako národně osvobozenecský boj, který má oporu v Chartě OSN, a je proto legitimní. Oba úhly pohledu – a nejen u tohoto konkrétního případu – mají své zastánce a neexistence dostatečných nástrojů k rozlišení mezi terorismem a národně osvobozenecským bojem vede k tomu, že možnost dospět k jednotné definici terorismu je prakticky nemožná.

Druhý zásadní problém představuje státní terorismus. Jedná se hlavně o otázku, zdali může být stát aktérem teroristického činu, či nikoliv. O tom, že stát může páchat teror na vlastním obyvatelstvu, není pochyb a historie nám nabízí nespočet příkladů.¹⁵ Státnímu teroru padlo ve 20. století za oběť podle odhadů 70-100 milionů lidí, zatímco terorismu spáchanému nestátními aktéry zhruba 100 tisíc.¹⁶ Problém představuje otázka, zdali má být tato forma teroru zahrnuta do definice terorismu, nebo má být státní terorismus postihován jinými prostředky.

S ohledem na téma se práce bude zabývat pouze prvním z obou sporných bodů. V Etiopii existuje několik ozbrojených skupin, které bojují proti státu a samy se označují za osvobozenecské. Mnohé z nich jsou však zároveň považovány a označovány za teroristické. Je proto nezbytné vztah mezi národně osvobozenecským bojem a terorismem dostatečně objasnit, abychom dostali účinný analytický nástroj k určení, které skupiny terorismus opravdu používají a které nikoliv.

Debata ke vztahu mezi národně osvobozenecským bojem a terorismem probíhá na mnoha úrovních. Alex P. Schmidt rozlišuje čtyři arény, ve kterých dochází k diskuzi ohledně definice terorismu.¹⁷ Je to aréna akademická, státní (formou práva, politických vyjádření), aréna veřejná, zahrnující masmédiá a aréna těch, kdo násilné činy páchají, čili teroristé sami. Z důvodů přehlednosti bude princip Schmidtových diskuzních arén – i když ve značně upravené verzi – použit i pro účely této práce.

15 Jako příklad lze uvést Sovětský svaz za Stalina, Čínu, Kambodžu, Ugandu Idiho Amina a mnoho dalších.

16 Young, Reuven. Defining Terrorism: The Evolution of Terrorism as a Legal Concept in International Law and Its Influence on Definitions in Domestic Legislation. In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str 79.

17 Schmid, P. Alex, The Response Problem as a Definition Problem, In: Terrorism and Political Violence, 4:2, 1992, str- 4-25.

Ze Schmidtových arén bude použita pouze aréna akademická. Ta bude doplněna o jednu novou. Jedná se o arénu mezinárodního společenství, ve které bude analyzován vývoj vztahu mezi osvobozeneckými hnutími a terorismem na úrovni mezinárodních smluv a úmluv. Tato aréna je zařazena proto, že prameny pro akademickou diskusi velice často představují právě mezinárodní úmluvy. Zároveň i pro státní aktéry by měly být mezinárodní úmluvy závazné a národní definice by se měly držet v rámci závazků, ke kterým se státy na úrovni mezinárodního společenství přijetím úmluv přihlásily.

V následující kapitole budu tedy vztah národněosvobozeneckého boje a terorismu analyzován ve dvou diskuzních arénách – v aréně mezinárodního společenství a akademické.

1.2. Vztah národně osvobozeneckého boje a terorismu

Problematika tohoto vztahu je klíčová pro obecnou definici terorismu, tedy i tuto práci, která se terorismem zabývá. Zatímco terorismus je chápán jako zločin, národněosvobozenecké hnutí má oporu v Chartě OSN, a je tedy legitimní. Hranice mezi nimi je však velmi mlhavá a často podléhá politickým faktorům.

Rozdíl chápou i samotní teroristé. Sami sebe označují jako bojovníky za svobodu, nevidí se a nechtějí být viděni jako zločinci.¹⁸ Teroristé se snaží násilím upozornit na určitou agendu a získat pozornost a podporu obyvatel díky medializaci svých násilných činů. Jedná se o jistý druh propagandy, a je pro ně proto velice důležité získat mediální obraz, který bude pozitivní. Označení bojovník za svobodu či osvobozenecký boj jsou výrazně pozitivnější než teroristická skupina, či dokonce skupina páchající teroristické zločiny. Tento propagandistický rozdíl pochopil již Menachen Begin, poslední vůdce židovské skupiny zvané IRGUN. Tato skupina působila mezi lety 1931 a 1948 a bojovala za ustanovení izraelského státu v britském mandátním území Palestina. IRGUN útočil jak na Palestince, tak i na Brity, mnohé jejich útoky byly rozhodně teroristické povahy, neboť docházelo k útokům na civilisty.¹⁹ IRGUN

18 Schmidt, P. Alex, Framework for Conceptualizing Terrorism, In: Terrorism and Political Violence, 16:2, 2004, str. 197-221.

19 Více na: Web: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/teroristicka-skupina-irgun>

sám se označoval jako osvobozenec hnutí.²⁰ A teroristická podstata IRGUNU nebránila jeho poslednímu vůdci Menachenu Beginovi stát se později izraelským premiérem a dokonce k získání Nobelovy ceny míru za podpis mírové smlouvy mezi Izraelem a Egyptem.

Nyní bude provedena analýza existujících definic. Začneme arénou mezinárodního společenství, tedy analýzou definic z půdy OSN, ale také některých regionálních organizací.

1.2.1. Aréna mezinárodního společenství

Terorismus jako právní pojem byl poprvé nejspíše použit v roce 1931 na konferenci o sjednocení trestního práva v Bruselu.²¹ Tato definice obecně označuje za terorismus kriminální činy, které byly spáchány proti osobám nebo majetku s cílem vyvolat všeobecné ohrožení a za účelem vyjádření nebo provedení sociálních nebo politických idejí. K rozšíření této definice došlo na 6. konferenci v Kodani konané o 4 roky později, kde byly pod pojmem terorismus výslovně označeny mezinárodní činy provedené proti hlavám států, jejich zastupitelům či jiným osobám požívajícím diplomatické imunity, s cílem vytvořit všeobecné ohrožení nebo teror, který by mohl vést k omezení funkčnosti veřejných orgánů nebo k narušení mezistátních vztahů.²² Ani jedna z obou definic se konkrétně nezabývala vztahem mezi národně osvobozenec bojem a terorismem.

Snahy o další ukotvení mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu byly zastíněny příchodem druhé světové války. Po ní se většina aktivit mezinárodního společenství přenesla na půdu nově založené OSN. Spojené národy byly poprvé donuceny zaujmout jasné stanovisko v otázce terorismu po roce 1972, kdy bylo během olympijských her v Mnichově organizací Černé září zajato a posléze zavražděno 12 izraelských atletů. Tomuto masakru předcházela útok Japonské frakce Rudé armády na letišti v Tel Avivu v květnu téhož roku.²³

To, že ani v této chvíli nebylo mezinárodní společenství schopno dosáhnout shody na

20 Weinberg, L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., The Challenges of Conceptualizing Terrorism, In: Terrorism and Political Violence, 16:4, 2004, str. 3.

21 Young, Reuven. Defining Terrorism, In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str 35.

22 Tamtéž.

23 Více k těmto událostem v: Simon, J. S., The Terrorist Trap: America's Experience with Terrorism, Indiana University Press, 2001.

všeobecně uznávané definici terorismu, bylo dáno zejména tím, že OSN současně měla závazky k podpoře boje za sebeurčení národů. Mnohé nově vzniklé státy převážně z Afriky po svých nedávných zkušenostech s osvobozeneckým bojem neodsuzovaly terorismus, který byl s tímto tématem spojen.²⁴ Rovněž mnohé arabské státy neodsuzovaly terorismus obecně. V jejich případě bylo jejich jednání samozřejmě přímo spojeno s existencí Izraele a s podporou palestinského odboje.²⁵

Neshoda na půdě Valného shromáždění byla umocněna i atmosférou studené války, kdy jak Sovětský svaz, tak Spojené státy americké (USA) podporovaly masivně své spojence. OSN se díky tomu rozhodně netěšila velké autoritě a její snahy o společný postup končily pravidelně nezdarem. Situaci komplikovala ještě existence Hnutí nezúčastněných států (HNS), jejichž členové byli převážně z řad nově vzniklých států, které si prošly zkušeností dekolonizace. Rovněž je nutné zmínit, že neschopnost OSN shodnout se na všeobecně uznávané a komplexní definici terorismu byla podmíněna tím, že veškeré jednání se odehrávalo na půdě Valného shromáždění, kde měly státy, které měly sympatie k osvobozeneckým hnutím výrazně silnější slovo, než kdyby k jednáním docházelo v Radě bezpečnosti, jejíž složení a princip hlasování jsou diametrálně rozlišné.

Za teroristické byly v té době považovány veškeré činy, které byly zakázány konkrétními smlouvami a úmluvami.²⁶ Na těchto konkrétních úmluvách lze ukázat, že v době studené války docházelo jasně k rozlišení mezi terorismem a osvobozeneckými hnutími. Například na půdě Valného shromáždění vzniklá Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám včetně diplomatických představitelů z roku 1973 nebo Mezinárodní úmluva proti braní rukojmích z roku 1979 obsahují pasáže, které z nich vylučují osoby bojující za své sebeurčení „proti kolonialismu, cizí dominanci, cizí okupaci, rasové diskriminaci a apartheidu“²⁷. Tedy organizace, které byly motivované výše zmíněnými pohnutkami, nemohly být na základě přijatých úmluv označeny jako teroristické, i když teroristické praktiky prokazatelně používaly. Jedná se především o útoky proti civilistům,

24 Young, Reuven. Defining Terrorism. In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str. 37.

25 Hned rok poté, v roce 1973, zaútočila koalice arabských států na Izrael. Válka vešla do historie jako tzv. Jomkipurská válka.

26 Barnidge, Robert, P. Jr., Non state actors and terrorism, TMC Asser Press, The Hague, 2008, str. 20.

27 Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám. Úmluva proti braní rukojmích.

kteře většina autorů považuje za jasný a nijak ospravedlnitelný čin terorismu.²⁸

Rada bezpečnosti OSN se terorismem nezabývala prakticky až do konce studené války, neboť jej nepovažovala za hrozbu pro mezinárodní bezpečnost a mír. Tento postoj byl silně ovlivněn hlavně atmosférou studené války, ne tolik tím, že by terorismus sehrával pouze marginální roli v mezinárodní bezpečnosti.²⁹

Ke změně postoje došlo na konci 80. let stažením podpory Sovětského svazu pro radikální organizace z Blízkého východu³⁰. Nastalé změny dovolily Valnému shromáždění zaujmout k terorismu ráznější postoj. První vlašťovkou byla už rezoluce 40/61 Valného shromáždění z roku 1985, která se dovolávala rozlišení mezi legitimními národně osvobozeneckými hnutími a takovými, které v rámci svého boje používaly terorismus, tedy hlavně vraždění civilního obyvatelstva.³¹ Zde byl již reflektován změněný postoj Sovětského svazu, který přišel s Michaiilem Gorbačovem.

Po konci studené války byla naznačená změna dokonána a terorismus byl označen jako nelegitimní způsob boje za jakýchkoliv podmínek.³² Došlo tak částečně k vyjasnění vztahu mezi dvěma dosud propojenými tématy – boje za sebeurčení a terorismu. Zásadní byla rezoluce 49/60 Valného shromáždění z roku 1994, známá jako Úmluva o prostředcích k eliminaci mezinárodního terorismu, která jasně deklaruje, že „kriminální činy, které jsou úmyslně provedeny za účelem vyvolání teroru u široké veřejnosti jsou za jakýchkoliv okolností neospravedlnitelné, ať jsou důvody politické, filosofické, ideologické, rasové, etnické, náboženské nebo jiné, které by mohly dané činy ospravedlnit, jakékoliv...“.³³

Rozlišení mezi terorismem a legitimním bojem za sebeurčení se v novějších úmluvách týkajících se terorismu začalo vyskytovat stále častěji. Jak tvrdí Robert P. Barnidge, „ve starších úmluvách jsou osvobozenecká hnutí z terorismu vyňata pravidelně a často, zatímco u

28 Eichler, Jan, Terorismus a války v době globalizace, Karolinum, Praha, 2010, str. 150.

29 Saul, Ben, Definition of „Terrorism“ in the UN Security Council: 1985-2004, Oxford University Press, 2005, str. 143.

30 Young, Reuven. Defining Terrorism, In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str. 39.

31 Rezoluce Valného shromáždění OSN 40/61, 1985.

32 Barnidge, Robert, P. Jr., Non state actors and terrorism, TMC Asser Press, The Hague, 2008, str. 39.

33 Rezoluce Valného shromáždění OSN, 49/60, 1994.

novějších se mezi nimi často rozlišuje³⁴. Existuje však ještě mnoho převážně regionálních organizací, které výjimku pro osvobozenecá hnutí nadále uplatňují. Jedná se například o Organizaci islámské konference, která ve své úmluvě o boji proti terorismu z roku 1999 sice považuje terorismus za neospravedlnitelný způsob boje, avšak doslova vyjímá palestinský osvobozenecá boj a obecně jiné boje tohoto typu taktěž.³⁵ Stejně tak k problematice přistupuje i Arabská liga ve své úmluvě z roku 1998³⁶. Tyto organizace jsou k výjimkám vedeny sympatiemi s bojem Palestinců proti Izraeli a jejich postoj tvoří jeden z hlavních problémů v pohledu na terorismus jako na jev všeobecně zavrženíhodný, který není ospravedlnitelný ani bojem za sebeurčení.

Organizace africké jednoty (dnešní Africká unie - AU) ve své Úmluvě o prevenci a boji proti terorismu z roku 1999 rovněž vyjímá bojovníky za svobodu a osvobozenecá hnutí, přiznává jim přitom právo na vedení ozbrojeného boje.³⁷ V případě Africké unie je toto téma obzvláště aktuální, neboť na africkém kontinentě je převážná většina konfliktů vnitrostátních. Pro Afriku je tedy velice naléhavé určit jasné rozlišení mezi teroristy a osvobozenecými hnutími, a to hlavně z důvodu, že terorismus je zločinecký vždy, bez ohledu na podmínky, ve kterých je páchán. Osvobozenecá hnutí však mohou být legitimními stranami ozbrojených konfliktů, pokud se vyvarují teroristických činů. Jasná definice, obsahující toto rozlišení, by tedy výrazně pomohla k oddělení obou táborů a také by výrazně omezila možnosti zneužívání boje proti terorismu k potlačování legitimních nároků osvobozenecých skupin. Situaci dobře znázorňuje i vystoupení zástupců skupiny afrických států, kteří v roce 2006 na půdě Valného shromáždění OSN vznesli požadavek na jasné rozlišení mezi těmito dvěma druhy ozbrojeného boje.³⁸

Všeobecně uznávaná definice, která by jasně stanovila rozdíl mezi terorismem a národně osvobozenecým hnutím, je tedy velice žádaná nejen z hlediska států, které se stále s osvobozenecými boji potýkají, ale rovněž z hlediska mezinárodního práva jako takového. V každé z těchto regionálních smluv rovněž najdeme klauzuli, že tyto smlouvy jsou v

34 Barnidge, Robert, P. Jr., *Non state actors and terrorism*, TMC Asser Press, The Hague, 2008, str. 26.

35 Mezinárodní úmluva Organizace islámské konference k boji proti mezinárodnímu terorismu, 1999.

36 Arabská úmluva na potlačení terorismu, 1998.

37 Mezinárodní úmluva o prevenci a boji proti terorismu, 1999.

38 Barnidge, Robert, P. Jr., *Non state actors and terrorism*, TMC Asser Press, The Hague, 2008, str. 33.

„souladu s mezinárodním právem“.³⁹ Vzhledem k tomu, že mezinárodní právo nedisponuje úmluvou s konkrétním a všeobecně přijatým zněním definice terorismu, můžeme za zdroj definice terorismu považovat souhrn všech úmluv, které se terorismu týkají. Mnoho z těchto úmluv, převážně ty z doby studené války, však rovněž disponují výjimkou pro osvobozenecá hnutí, proto není pro výše zmíněné regionální organizace problém tuto výjimku zahrnout do svých regionálních úmluv. V souladu s mezinárodním právem to totiž je pouze na nich, kterou úmluvu z tohoto souhrnu budou považovat za směrodatnou.

Konkrétně si to lze předvést na jiné regionální úmluvě. Meziamerická úmluva proti terorismu z roku 2002, jejímž signatářem jsou i Spojené státy, nedisponuje sama o sobě definicí terorismu. Terorismus definuje jako souhrn všech dosavadních mezinárodních smluv týkajících se terorismu. Mezi těmito smlouvami jsou však i takové, které obsahují výjimky pro osvobozenecá hnutí.⁴⁰ Proto i v této úmluvě není jasně patrné, zdali v jejím znění existuje výjimka pro tento způsob boje či nikoliv, ačkoliv americké státy s USA v čele rozhodně nelze obviňovat z podpory či tolerance jakéhokoliv druhu terorismu, zvláště po událostech ze září 2001.

V roce 1998 přijalo Valné shromáždění OSN Mezinárodní úmluvu o potlačení teroristických bombových útoků, která zakazuje používání výbušnin a jiných smrtelných zbraní. Tato úmluva je však zásadní tím, že uznává, že dosavadní multilaterální úmluvy nejsou dostačující k tomu, aby mohl být terorismus jasně adresován⁴¹ Toto „uvědomění“ mezinárodního společenství mělo za následek, že Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu byla první z mnoha mezinárodních úmluv od 30. let, která se pokusila definovat terorismus jako takový. V jejím znění je terorismus definován jednak jako jakýkoliv akt, který je zahrnut mezi souhrn úmluv již dříve zmíněných, zároveň tak však lze označit „jakýkoliv jiný akt, který je proveden s úmyslem způsobit smrt nebo vážnou tělesnou újmu civilistům, nebo jakýmkoliv jiným osobám, které nejsou aktivně zapojeny do nepřátelských akcí v ozbrojeném konfliktu, za účelem vystrašení obyvatel nebo donucení vlády či mezinárodní organizace k provedení, nebo neprovedení určité akce“⁴²

39 Barnidge, Robert, P. Jr., Non state actors and terrorism, TMC Asser Press, The Hague, 2008, str. 39.

40 Tamtéž.

41 Mezinárodní úmluva o potlačení teroristických bombových útoků, 1997.

42 Mezinárodní úmluva o potlačení financování terorismu, 1999.

Po dlouhé době se objevila definice, která aspirovala na to být mezinárodně uznaná. Neobsahuje výjimku z terorismu pro národněosvobozenecá hnutí a zároveň jasně vymezuje jako oběti terorismu civilisty nebo osoby nezapojené do ozbrojených konfliktů.

V září 2001 však došlo k útokům na Světové obchodní centrum a na Pentagon a do hry se zapojila rovněž Rada bezpečnosti OSN. Dospěla k názoru, že terorismus představuje ohrožení mezinárodní bezpečnosti a míru a vydala rezoluce 1363 a 1373. Rezoluce 1373 je první v historii, která proti terorismu používá nástroje z kapitoly VII. Svým obsahem navazuje na Úmluvu o prostředcích k eliminaci mezinárodního terorismu z roku 1994 a na Mezinárodní úmluvu o potlačování financování terorismu z roku 1999.

Avšak rezoluce sama pojem terorismus nedefinuje a dokonce ani v pasážích, ve kterých čerpá z Mezinárodní úmluvy o potlačování financování terorismu, nepoužívá definici v úmluvě zmíněnou. Dává tak volné ruce jednotlivým státům interpretovat terorismus podle sebe, což vede k tomu, že rezoluce lze implementovat značně rozdílně, podle vůle konkrétních států.⁴³ Tím pádem není závazná pro arabské ani jiné státy, které stále vyjímají národněosvobozenecá hnutí ze škatulky terorismu, aby rezoluci aplikovaly i na organizace, které v rámci svého boje používají terorismus, včetně zabíjení bezbranných civilistů.

Tento stav trval celé tři roky, až v roce 2004 se Rada bezpečnosti (RB) rozhodla rezoluci 1373 doplnit o definici terorismu. Učinila tak v rezoluci 1566, která se do značné míry podobá definici z úmluvy v roce 1999. I v nové definici stojí, že skutková podstata terorismu je souhrnem činů, které jsou obsaženy v dosud existujících úmluvách.⁴⁴ Rovněž neobsahuje výjimku pro osvobozenecá hnutí. Zajímavou změnou je specifikace, zdali může být obětí terorismu někdo jiný než civilisté. Definice obsahuje spojení, že terorismus jsou kriminální

43 Young, Reuven. Defining Terrorism, In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str. 44

44 Do roku 2004 těchto úmluv existovalo celkem 12, v roce 2005 přibyla Mezinárodní úmluva o potlačení nukleárního terorismu. Jsou to: Tokyjská úmluva o letectví (1963), Haagská úmluva o letectví (1970), Montrealská úmluva o letectví (1971), Úmluva o mezinárodně chráněných osobách (1973), Úmluva o braní rukojmích (1979), Úmluva o nukleárním materiálu (1980), Montrealský letištní protokol (1988), Úmluva o námořní plavbě (1988), Úmluva o pevných plošinách (1988), Úmluva o plastických trhavinách (1991), Úmluva o potlačení teroristických bombových útoků (1997), Úmluva o potlačení financování terorismu (1999), Úmluva o nukleárním terorismu (2005).

činy, „včetně těch spáchaných proti civilistům“⁴⁵. Dá se tedy vyložit tak, že i činy spáchané proti vojenským cílům mohou být chápány jako teroristické. Tato zdánlivě nepatrná změna má však značný dopad, protože v rámci této definice lze považovat za teroristické i útoky proti vojenským cílům.

Ačkoliv definice nevyjímá z terorismu osvobozenecká hnutí obecně, značně máte právě v rozlišení co je a co není legitimní boj ze strany osvobozeneckého hnutí. Tím, že se za cíle terorismu dají považovat i vojenské cíle, ztrácí na významu hlavní argument, že jasným rozlišením teroristů od osvobozeneckých hnutí jsou útoky proti civilistům.

Důvod k tomuto rozdělení je čistě politický. Vzhledem k vojenské přítomnosti USA a jejich spojenců v Afghánistánu a v Iráku, kde pravidelně dochází k útokům proti vojenským – ať už domácím nebo spojeneckým – složkám, lze pak tyto útoky považovat za terorismus. Proto také americké Národní protiteroristické centrum evidovalo jen v loňském roce 74 306 útoků, byly do nich zahrnuty i ty spáchané na ozbrojených složkách v obou asijských zemích. Tyto útoky se však z jiného hlediska dají nazírat i jako osvobozenecký boj proti cizí (americké) invazi a z tohoto pohledu nebudou za terorismus považovány. Je patrné, že tato definice je šita na míru USA v jejich boji proti globálnímu terorismu, což automaticky snižuje pravděpodobnost jejího uznání mnohými hlavně arabskými státy.

Ministerstvo zahraničí USA ve stejném roce definovalo vlastní pojetí terorismu, které podobně jako ve znění této rezoluce zahrnuje mezi možné oběti terorismu vedle civilistů i nebojující. Tento termín, dle jeho vysvětlení, považuje za možné oběti terorismu „dodatečně k civilistům i vojenský personál, který není přímo rozmístěn ve válečné zóně nebo podobném prostředí“.⁴⁶ V této dikci lze chápat i definici RB. Bojující vojáci tedy nejsou chápáni jako možné cíle terorismu, ale jsou to například vojáci mimo službu.⁴⁷ Stejně tak lze považovat za terorismus v dikci této definice útok na složky mírových misí OSN nebo jiných regionálních organizací, tedy na vojenské složky, které mají statut nebojových jednotek.⁴⁸

45 Young, Reuven. Defining Terrorism, In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str. 43.

46 Ministerstvo zahraničí USA, Výroční zpráva o terorismu, 2006.

47 Jako příklad lze považovat sebevražedný útok Hizballáhu v kasárnách v Libanonu na americké vojáky z roku 1983.

48 Eichler, Jan, Terorismus a války v době globalizace, Karolinum, Praha, 2010, str. 150.

Definice RB se stala následně pracovní pro celou OSN,⁴⁹ jelikož reflektovala změněné podmínky boje proti terorismu po 9/11 a tím, že byla schválena na půdě RB, tedy nečelila tak silnému odporu států, které stále uznávají výjimku z terorismu pro osvobozenecská hnutí, jako ve Valném shromáždění. Stala se pracovní definicí i z důvodu zřízení Ad hoc komise v roce 1996. Ta měla za cíl dojednat Všeobecné úmluvy o mezinárodním terorismu, jejímž jádrem měla být právě všeobecně uznaná a používaná definice terorismu, která by problémy s ní spojené vyřešila. Ad hoc komise se však nebyla schopna shodnout opět na dvou zásadních bodech, rozlišení mezi terorismem a národně osvobozenecským hnutím a v otázce státního terorismu. Stop komisi vystavily opět hlavně arabské státy, jejichž pohled se v těchto bodech s pohledem Západu diametrálně rozchází.

Z analýzy arény mezinárodního společenství tedy vyplývá, že rozdělení mezi národně osvobozenecskými hnutími a terorismem má oporu v novějších úmluvách týkajících se terorismu v tom smyslu, že terorismus páchají bez ohledu na motivaci veškeré ozbrojené skupiny, které se dopouští útoků na civilisty – zde panuje shoda u všech úmluv –, a rovněž na nebojující vojenské složky. I tak však mezinárodní úmluvy ani definice RB neposkytují jasné rozlišení a vzhledem na politické motivy aktérů mezinárodního společenství nemůže pro účely práce sloužit žádná z jeho definic jako účinný nástroj k rozlišení terorismu a osvobozenecského hnutí.

Ačkoliv neexistuje společná definice terorismu, na které by byla většina úmluv postavena, lze najít některé společné body, které se ve většině z nich opakují. Přínosnou analýzu v rámci této arény provedl i Reuven Young, který zanalyzoval všech třináct přijatých úmluv týkajících se terorismu a metodou překrývání témat se snažil najít základ pro všeobecnou definici terorismu. Našel celkem devět bodů, které se ve zkoumaných úmluvách opakují a které slouží jako společné jádro pro minimální definici terorismu, která bude mít oporu v mezinárodním právu. Na základě těchto bodů vytvořil vlastní definici terorismu.

Youngova definice je sice vágní a nehovoří právním jazykem, avšak shrnuje všechny zásadní body a popisuje terorismus jako aktivitu, jejímiž chtěnými následky jsou vážné ublížení na

49 Young, Reuven. Defining Terrorism, In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006.

zdraví nebo smrt nebojujících osob nebo poškození majetku veřejného užívání, které způsobuje ekonomické ztráty, za účelem zastrášení skupiny lidí nebo celé populace nebo donucení vlád nebo mezinárodních organizací. Čin musí být nezávisle na úmluvách nezákonný a jeho důsledky musí být předvídané a chtěné. Motivace činu nesmí být za žádných okolností důvodem pro vysvětlení nebo ospravedlnění činu. Činy skupin nebo jejich zapojení nejsou požadavkem, ale musí se jednat o činy spáchané nestátními aktéry. A činy musí mít mezinárodní charakter.⁵⁰

Young tak v podstatě potvrzuje závěry, ke kterým jsme dospěli na základě analýzy pramenů mezinárodního společenství, když rovněž tvrdí, že mezi oběťmi terorismu nemusí být pouze civilisté, ale všechny nebojující osoby.

1.2.2. Akademická aréna

Provést analýzu akademické diskuse v otázce rozlišení mezi terorismem a osvobozenecím bojem je úkol, který výrazně přesahuje možnosti této práce, téma by si zasloužilo samostatnou práci. V této části bude provedena analýza několika vlivných akademických přístupů autorů jak zahraničních, tak domácích, ale rozhodně bez aspirace na obsažení celé akademické diskuse. Na druhou stranu výzkumy Alexe P. Schmidta s A. Jongmanem a L. Weinberga a spol. do jisté míry provedly analýzu akademické diskuse, když se z různých akademiky používaných definic snažili najít společné jádro a styčné body rozličných přístupů, čímž do značné míry akademickou diskuzi obsáhli. Následující analýza bude proto velkou měrou vycházet z jejich výsledků.

a) Analýza používaných akademických definic⁵¹

Alex P. Schmidt s Albertem Jongmanem provedli výzkum v roce 1988, v jehož rámci obeslali přední akademiky zabývající se terorismem, aby od nich získali různé definice terorismu, se kterými pracují. Cílem výzkumu bylo získat definici, jež bude tvořena prvky z jimi

50 Young, Reuven. Defining Terrorism, In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str. 64.

51 Odlišné označení podkapitoly bylo zvoleno z důvodů přehlednosti, jedná se pouze o vnitřní členění v této podkapitole, proto není zmíněno v přehledu o struktuře práce.

používaných definic, které se v nich budou nejčastěji objevovat.⁵² Jako odpověď dostali 109 různých definic. Autoři našli 22 definičních elementů, které se v obdržených odpovědích objevovaly nejčastěji.⁵³ Na základě hojnosti výskytu jednotlivých elementů vytvořili vlastní definici terorismu.⁵⁴ Podstatné u této definice je, že oběti nemusí pocházet pouze z řad civilistů,⁵⁵ tím pádem lze za teroristickou označit i organizaci, která se zaměřuje na cíle vojenské.

Autoři však v komentářích k jednotlivým obdrženým odpovědím jasně zdůrazňují, že hlavním kritériem pro určení terorismu jsou hlavně civilní oběti. Rovněž zmiňují, že terorismus může být pouze taktikou boje některých osvobozeneckých hnutí, proto v doprovodných komentářích netrvají na striktním rozdělení teroristických a osvobozeneckých skupin!⁵⁶

Inspirováni Schmidovou a Jongmanovou studií provedli autoři Weinberg, Pedahzur a Hirsch-Hoefler v roce 2004 obdobnou studii.⁵⁷ Avšak neobesílali přední akademiky v oboru, ale provedli analýzu tří odborných časopisů v období od roku 1977 do roku 1991⁵⁸ a 1990 až 2001, respektive 1992 až 2001⁵⁹. Vyhledali články, které se definicí terorismu zabývají, a našli jich v různých verzích 73. Od Schmidta s Jongmanem převzali jejich 22 definičních elementů a srovnali jejich výskyt v odborných časopisech s výsledky autorů prvního výzkumu. Na tomto základě došli k názoru, že zde existuje výrazná shoda mezi výsledky obou výzkumů⁶⁰. Na základě svého výzkumu vytvořili méně obsáhlou definici terorismu. „Terorismus je

52 Schmid, P. Alex, Jongman, A., *Political Terrorism*, NJ: Transaction Books, New Brunswick, 1988, str. 28.

53 Viz příloha 1.

54 „Terorismus je znepokojení vzbuzující metoda opakovaných násilných akcí, které jsou prováděny (polo) utajenými jednotlivci, skupinami nebo státy, pro idiosynkratické, kriminální nebo politické účely. Přičemž – na rozdíl od cílených vražd – hlavní cíl násilí nejsou konkrétní oběti. Konkrétní oběti násilí jsou z cílové populace zvoleny buď náhodně (cíle vzniklé příležitostí) nebo selektivně (cíle reprezentativní nebo symbolické) a slouží jako nositelé sdělení. Zastrášení – a násilí – jsou základní komunikační prostředky mezi teroristy (či teroristickými skupinami), (ohroženými) oběťmi a hlavní cílovou skupinou – veřejností. Ta se stává cílem teroru, cílem kladení požadavků, nebo cílovou skupinou, u které má dojít ke vzbuzení pozornosti, podle toho, zdali je účelem násilí zastrašení, donucení (nátlak) nebo propaganda.“ V: Schmid, P. Alex, Jongman, A., *Political Terrorism*, NJ: Transaction Books, New Brunswick, 1988.

55 Element „oběti z řad civilistů“ se vyskytoval pouze v 17,5 procentech přichozích definic. Viz: Příloha 1.

56 Schmid, P. Alex, Jongman, A., *Political Terrorism*, NJ: Transaction Books, New Brunswick, 1988, str. 18.

57 Weinberg, L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., *The Challenges of Conceptualizing Terrorism*, In: *Terrorism and Political Violence*, 16:4, 2004.

58 U časopisu *Terrorism*. (New York: Crane Russak & Company).

59 *Terrorism and Political Violence* (London: Frank Cass), respektive *Studies in Conflict and Terrorism* (London: Taylor and Francis).

60 Weinberg, L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., *The Challenges of Conceptualizing Terrorism*, In: *Terrorism and Political Violence*, 16:4, 2004, str. 6.

politicky motivovaná taktika, zahrnující použití zastrašení nebo násilí, přičemž hraje zásadní roli aspekt přesvědčení veřejnosti.“⁶¹ I autoři tohoto výzkumu neshledali dle výskytu pojmu „oběti z řad civilistů“⁶² důvod, proč tento element ve své definici nějak exkluzivně zdůrazňovat, proto je i podle nich možné za projev terorismu považovat nejen oběti z řadu civilistů, ale i vojenské cíle.

Zajímavý výsledek nabízí i odpověď na otázku, kterou si Weinberg se svými kolegy položil. Liší se výskyt jednotlivých elementů podle regionu, ve kterém konkrétní definice vznikla? Odpověď zní ano. Akademici z Blízkého východu nezmínili ve svých definicích ani jednu element „oběti z řad civilistů“, zatímco jejich evropští kolegové to udělali ve 40 procentech, severoameričtí akademici v procentech 22. Tato informace je velice podstatná. Jasně ukazuje, že otázka cílů teroristických obětí úzce souvisí s rozlišováním mezi teroristy a národně osvobozeneckými bojovníky, neboť jsou to právě státy Blízkého východu, které se staví do nejostřejší pozice proti zahrnutí bojovníků za svobodu a za sebeurčení mezi teroristy.⁶³ Argument civilních obětí tak pro ně není na rozdíl od jejich evropských kolegů podstatný.

b) Humanitární právo jako nástroj pro rozlišení osvobozeneckého boje a terorismu

Alex P. Schmidt se však na problematiku dívá i z jiného úhlu pohledu. Jako nástroj pro rozlišení osvobozeneckého boje od terorismu používá humanitární právo. Jeho použití spočívá v tom, že bude posouzeno, zdali obě strany toto právo dodržují či nikoliv. Jinými slovy osvobozenecké hnutí může být uznáno jako legitimní strana v asymetrickém konfliktu pouze tehdy, pokud se bude řídit pravidly Ženevských konvencí a pravidel o vedení války daných Haagskými úmluvami.⁶⁴ Osvobozenecké hnutí tak tedy musí dodržovat mimo jiné následující body:

- a) musí disponovat velením, které je zodpovědné za své podřízené,
- b) musí mít stálé, rozlišitelné označení, rozeznatelné z dálky,

61 Weinberg, L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., The Challenges of Conceptualizing Terrorism, In: Terrorism and Political Violence, 16:4, 2004, str. 8.

62 Tento element se v jejich výzkumu však objevil ve zvýšené míře, a to u 22 procent definic. Viz. Příloha 1.

63 Young, Reuven, Defining Terrorism. In: Boston College International and Comparative Law Review, Volume 29, 2006, str. 33.

64 Tamtéž, str. 204.

- c) musí nosit své zbraně otevřeně,
- d) jejich operace musí být prováděny v souladu s právem a vojenskými zvyklostmi.

Co se samotného vedení boje týká a s ním spojeným zacházením s bojovníky nepřátelské strany, nesmí docházet k porušování Haagských úmluv a Ženevských konvencí mimo jiné v následujících bodech:⁶⁵

- a) masakry nebojujících (včetně bojovníků kteří složili zbraně),
- b) braní rukojmích s úmyslem vydírání nebo vyhrožování,
- c) zabíjení neozbrojených osob,
- d) mučení zajatců či jejich zmizení.

Naproti tomu se teroristický způsob boje vyznačuje následovně:⁶⁶

- a) teroristé se vyhýbají přímému, čelnímu souboji, napadají zákeřně a nečekaně,
- b) zcela obcházejí nejsilnější prvky obrany svého soupeře,
- c) násilí a strach jsou hlavní nástroje terorismu,
- d) nesnaží se působit na ozbrojené síly,
- e) působí v čistém utajení,
- f) útočí bez vyhlášení války.

Vzhledem k tomu, že teroristická taktika boje je v naprostém rozporu se zásadami humanitárního práva, je rozlišení mezi oběma způsoby boje zjevné. Argument dodržování humanitárního práva však silně pokulhává, vzhledem k tomu, že většina osvobozeneckých hnutí není schopna vzhledem k podmínkám svého boje dodržovat některá pravidla, jako třeba otevřené nošení zbraní, či jasně rozlišitelné označení. Z tohoto důvodu nelze brát tento nástroj jako stoprocentní, avšak některé body, především útočení na nebojující, snaha vyvolat strach či boj bez vyhlášení války, mohou posloužit jako nosné indikátory pro rozlišení mezi oběma tábory.

65 Tamtéž, str. 204.

66 Eichler, Jan, Terorismus a války v době globalizace, Karolinum, Praha, 2010, str. 146.

Ze stejného přístupu vychází i Jan Eichler, který však rozdělení mezi osvobozeneckými hnutími a terorismem doplňuje o nové faktory.

Rozlišení je v jeho pojetí možné rovněž podle toho, kde se skupiny pohybují. Zatímco osvobozenecí bojovníci žijí mimo společnost, většinou ve špatně přístupných lokalitách, pohybují se teroristé v normální společnosti, v utajení, a vedou naoko běžné životy.⁶⁷ Jako jiný rozlišovací nástroj používá také zaměření na cíle násilných akcí obou skupin. Zatímco osvobozenecí hnutí se zaměřují hlavně na ozbrojené síly jak přímo, tak na jejich logistické základny, teroristé se nevyhýbají civilním cílům za účelem vyvolat všeobecný stav zastrašení.⁶⁸

Eichler vymezuje v tomto kontextu pět základních cílů, na které se mohou zaměřovat jak osvobozenecí hnutí, tak teroristé. Jsou to – nejvyšší političtí činitelé, průmyslové podniky, infrastruktura, ozbrojené síly a civilisté. Zatímco u prvních čtyř bodů záleží, za jaké situace a s jakým záměrem byl útok proveden, je pouze útok na civilisty jediným bodem, kdy jde vždy o terorismus.

V otázce útoků na politické činitele je třeba rozlišit, zdali byl útok proveden v době míru, v době války či okupace. Pokud dojde k útoku na demokraticky zvoleného politika v době míru, jde o terorismus. Pokud však dojde k útoku na představitele okupační moci v době války, jde o odboj, a tedy o akci asymetrického boje.

c) Terorismus jako způsob boje

Často se objevuje argument, že teroristické skupiny jsou zločinecké vždy, bez ohledu na podmínky, ve kterých působí. Osvobozenecí hnutí však mohou být legitimními stranami ozbrojených konfliktů, pokud se vyvarují teroristických činů. Jedním z indikátorů rozlišení může být právě cíl útoků. Pokud je násilí páčáno na civilistech, je neospravedlnitelné za jakýchkoliv okolností. Proto jakákoliv skupina, která se ho dopouští může být označena za teroristy, i když ho páčá v kontextu národněosvobozenecího boje. Proto mohou existovat skupiny, které lze označit jako osvobozenecí hnutí, avšak zároveň způsobem boje mohou

67 Eichler, Jan, Terorismus a války v době globalizace, Karolinum, Praha, 2010, str. 144.

68 Tamtéž.

být označena za teroristická.

Dokonce i Noam Chomsky - známý kritik Izraele - přiznává, že bombové útoky spáchané Palestinci na izraelském obyvatelstvu jsou jasným terorismem, i když jsou motivovány osvobozeneckým bojem.⁶⁹ To samé tvrdí i profesor Benzion Netanyahu, který považuje osvobozenecká hnutí za nezpůsobilá a sama sobě škodící, když začnou zabíjet civilisty, provádět bombové útoky či unášet cizince.⁷⁰

V tomto kontextu přináší zajímavý pohled na věc přístup současného řešení konfliktů autorů Mialla a Ramsbothama, který považuje terorismus jako taktiku boje a připouští, že osvobozenecké hnutí může mít legitimní nároky, avšak tím, že bude používat nelegální taktiku boje jako teroristické činy, ztrácí na legitimitě. Tento přístup je velice přínosný, neboť je povznesen na rozlišování mezi teroristickými a osvobozeneckými organizacemi, kde panuje mnoho rozporů. Naopak tvrdí, že není potřeba bojovat proti teroristům, ale proti praktikování teroristických metod a kriminalizovat tuto taktiku boje.⁷¹ Její použití vidí jako extrémní formu násilí, jež má základ v nějakém politickém konfliktu, který je potřeba pochopit, abychom byli schopni efektivně potlačit použití teroristické metody boje. Miall a spol. však nijak nekonkretizují podobu teroristického způsobu boje, ani nezmiňují jeho projevy.

1.3. Hodnocení analýzy: určení indikátorů terorismu

Na základě provedené analýzy těchto dvou diskuzních arén ve vztahu k národněosvobozeneckému boji a terorismus nyní budou představeny nástroje, které budou používány při posuzování, zda-li se u zkoumané ozbrojené skupiny jedná o teroristický způsob boje či nikoliv.

Zásadním kritériem pro posouzení, do které z těchto dvou kategorií zkoumané ozbrojené skupiny patří, bude indikátor civilních obětí. Veškeré zkoumané úmluvy a definice a přístupy vzniklé na akademické půdě považují útoky na civilisty za neospravedlnitelné zločiny, které

69 Barnidge, Robert, P. Jr., Non state actors and terrorism, TMC Asser Press, The Hague, 2008, str. 44.

70 Ganor, Boaz, Is one Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?, analýza Mezinárodního institutu pro boj proti terorismu (ICT).

71 Miall, H., Ramsbothman, O., Woodhouse, T., Contemporary Conflict Resolution, John Willey and Sons LTD, 2005, str. 68.

jsou rozhodně terorismem. Kromě útoků na civilisty budou považovány za indikátor terorismu i útoky na nebojující vojenský personál, který je rozmístěn v neválečných zónách. Tento argument se objevuje ve většině novějších definic mezinárodního společenství a rovněž část akademické obce považuje útoky na cíle tohoto typu za projev terorismu. Dalším indikátorem budou útoky na politické představitele státu. Zde ve shodě s Eichlerem však bude muset být splněna podmínka, že útoky musí být provedeny v době míru a daní představitelé nesmí být angažováni do okupační činnosti nebo jiné formy ozbrojeného konfliktu.⁷²

Na těchto bodech se shodne převážná většina analyzovaných definic, existuje celá řada dalších možných cílů útoků, avšak pro účely práce jsou tyto tři indikátory postačující.

V této práci se nelze úplně vyhnout použití nějaké definice terorismu. Výše jsou stanovena kritéria, koho lze a nelze považovat za oběti terorismu. Avšak k tomu, aby bylo možno rozlišit mezi „obyčejnou“ vraždou a usmrcením civilistů, které už je teroristickou taktikou, musím nutně nějakou definici aplikovat. K tomuto účelu bude použita definice Weinberga a spol., která je minimální a pro účel práce naprosto dostačující. Její znění je následné: „Terorismus je politicky motivovaná taktika, zahrnující použití zastrašení nebo násilí, při čemž hraje zásadní roli aspekt přesvědčení veřejnosti.“⁷³

1.4. Typologie terorismu

Tématem práce je analýza teroristických skupin v Etiopii a určení jejich motivace. Výše bylo popsáno, podle jakých kritérií bude posuzováno, zdali zkoumaná ozbrojená skupina používá terorismus jako taktiku boje, či nikoliv. Nyní je potřeba zvolit si analytický nástroj pro určení, zdali jsou skupiny používající terorismus motivovány radikálním islamismem nebo dokonce globálním džihádem, národnostně separatisticky nebo jinak. K tomuto účelu slouží typologie. Problém u typologií je však podobný jako u všeobecné definice terorismu – existuje jich stejně nepřehledně mnoho jako různých definic, přičemž žádná není považována za všeobecně

⁷² Zatímco útok na představitele etiopské vlády v době míru v Addis Abebě formou bombového útoku nebo pokusu o jeho asasinaci budu považovat za teroristický útok, útok na představitele etiopské vlády v Somálsku, kde Etiopie vedla vojenskou misi proti tamním islamistům, jejíž mandát byl značně sporný, jako terorismus považovat nebudu, neboť tento útok lze chápat jako odboj proti okupační síle.

⁷³ Weinberg, L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., The Challenges of Conceptualizing Terrorism, In: Terrorism and Political Violence, 16:4, 2004, str. 8.

platnou.⁷⁴

1.4.1. Současný přístup k řešení konfliktů a jeho typologie

Velice často se u typologií terorismu stává, že zařazují teroristické skupiny podle motivace, aniž by se zabývaly samotnou podstatou terorismu. Jak bylo výše zmíněno, existují skupiny, které mohou vést legitimní boj za národní osvobození, avšak zároveň jsou i skupinami teroristickými. Vyplývá z toho, že terorismus je pouze taktikou boje. Terorismus ve smyslu „le terrorism pour le terrorism“ se sice vyskytuje, avšak pouze velice zřídka a jedná se většinou o jeho patologickou formu. Teroristé v drtivé většině případů používají teroristické taktiky, aby dosáhli určitých cílů. U politického terorismu to platí dvojnásobně, neboť politika je konflikt svou samotnou podstatou, který je založen na prosazování určitých názorů, cílů. Pokud se nějaká skupina odhodlá své politické cíle prosazovat násilím, a to dokonce pomocí terorismu, jedná se o nejvyhraněnější možnost, jak tyto cíle prosazovat.⁷⁵

Za každým projevem politického terorismu tak lze najít nějaké politické motivy, politické cíle. V tomto kontextu nabízí současný přístup řešení konfliktů typologii terorismu, která je odvozená od typologie konfliktů obecně, s tím, že ji však modifikuje podle specifík terorismu. Právě s touto typologií budu ve své práci používat, neboť nabízí u terorismu jistý nadhled, a pomáhá lépe se zorientovat ve velice složitém určování kdo je a kdo není teroristou.

Pro určení motivace skupin, které používají terorismus jako způsob boje, bude využita jeho typologie. Nebudeme se však zabývat možností vyřešení konfliktů, které za terorismem stojí, neboť to přesahuje možnosti práce tohoto rozsahu.

74 Jednu z nejznámějších typologií nabízí David C. Rapoport, který terorismus rozlišuje v časových obdobích a celkem popisuje čtyři hlavní vlny terorismu - a) anarchistický terorismus (1870-1910), nacionalistický (1920-1970), levicový/marxistický (1960-1990) a náboženský (1970-2020). Zdroj: Rasler, K., Thompson, W. R., Looking for waves of terrorism, *Terrorism and Political Violence*, 21:28-41, 2009.

75 Přístup Contemporary Conflict Resolution je velice přínosný právě v oblasti boje proti terorismu. Díky určení povahy konfliktu, při kterém je terorismus používán, je možné lépe teroristům porozumět. Porozumění jejich motivaci je zásadní pro boj s terorismem. Nedochozí totiž k boji proti němu jako takovému, ale ke snaze vyřešit konflikt, který stojí v jeho pozadí. S organizacemi jako Tamilští tygři nebo Hizballáh, které jsou stranami v asymetrickém konfliktu a jsou zároveň organizace teroristické, je tak výrazně větší šance se dohodnout na nějaké formě mírového urovnání než s al Kajdou. První organizace jsou motivovány konkrétními cíli, mají konkrétní požadavky, zatímco Al Kajda je motivována značně abstraktním bojem proti Západu a jeho hodnotám. Miall nabízí i konkrétní nástroje k boji proti terorismu, které mají základ právě v porozumění jejich motivaci a určení, k jakému typu terorismu konkrétní organizace patří.

Miallova typologie:

- 1. státní terorismus**
- 2. povstalecký terorismus**
 1. ideologický
 1. sociálně revoluční
 2. radikálně pravicový
 3. radikálně náboženský
 2. národnostně separatistický
 3. ekonomický/frakční
- 3. globální terorismus**

Všechny typy terorismu, které spadají do kategorie povstalecký terorismus, korelují s obecnou typologií konfliktů, se kterou Miall a spol. pracují. Terorismus se v těchto případech vyskytuje pouze jako extrémní taktika boje na pozadí konfliktů, které mají různé motivace dle jednotlivých kategorií. Státní terorismus a globální terorismus jsou však dvě formy, jež nemají základ v typologii konfliktů. Jsou to formy, které jsou svým charakterem naprosto specifické.

Ve shodě s výsledky analýzy definic terorismu Miall zahrnuje do kategorie státní terorismus státní podporu teroristickým organizacím působícím proti externímu nepříteli, hlavně proti jiným státům, tak represivní činy, které jsou spáchané státem proti vlastnímu obyvatelstvu.

Globálním terorismem je míněn typ terorismu, který je globální svou povahou i zúčastněnými. Nemá pevné zakotvení v jedné zemi, jeho cíle jsou prosazovány globálně a rovněž zúčastnění aktéři pocházejí z různých zemí světa. Nejvýznamnější organizací spadající do této kategorie je Al Kajda. Může vzniknout nejasnost, do jaké míry se kryje podkategorie radikálně náboženského terorismu s kategorií globální terorismus, neboť právě Al Kajda je jasným příkladem radikálně islamistické – tedy náboženské – teroristické organizace. Hlavní rozdíl je, že organizace spadající do radikálně náboženské podkategorie působí v konkrétní zemi, jejich útoky jsou namířeny proti domácí vládě, a stejně tak i členové těchto organizací jsou převážně z jedné země, ve které působí, nebo proti které působí, pokud jde o exilové

organizace. Oproti tomu globální teroristé působí na různých místech a pocházejí z různých zemí.

Motivace teroristů jako jednotlivců se může v rámci jedné akce různit.⁷⁶ Zatímco jeden z teroristů může být hnán přesvědčením a touhou změnit režim, jiný se může stejné akce účastnit z čistě osobních důvodů, pomstít třeba blízké. Stejně tak se v rámci radikálně nábožensky motivovaných organizací mohou vyskytovat lidé, kteří se hlásí k ideologii Al Kajdy, ačkoliv cíle této organizace jsou naprosto konkrétní a s Al Kajdou se neshodují. Mnozí džihadisté se tak vyskytují v konfliktech v Čečensku nebo v Palestině, ačkoliv organizace, v rámci kterých působí, se k myšlence globálního džihádu nehlásí. Toto může být při analýzách organizací značně matoucí, a je proto nezbytné se při jejich zkoumání zaměřovat především na motivaci organizace jako takové, nikoliv jednotlivých zúčastněných aktérů.

U ostatních kategorií by k nejasnostem docházet nemělo, neboť jsou jasně určené již svými označeními.

1.5. Kritéria pro určení motivace

K provedení analýzy a následnému zařazení konkrétních teroristických organizací do jednotlivých kategorií si musíme jasně stanovit kritéria, na jejichž základě budou posuzovány. Budou to kritéria následující:

- a) deklarované cíle organizací,
- b) napojení organizací na jiné struktury a aktéry (finanční, vojenská, materiální, ideologická podpora),
- c) konkrétní cíle útoků a jiné aktivity realizované zkoumanou organizací.

a) Deklarované cíle

Každá organizace, která používá terorismus jako taktiku svého boje, se snaží těmito činy

⁷⁶ Vasilenko, V.I., The Concept and Typology of Terrorism, In: Statues and Decisions, 40:5, 2004, str. 46-56.

upozornit na konkrétní agendu, na cíle, případně požadavky, pro které svůj boj vede. Jedním z kritérií pro určení motivace těchto skupin tedy budou jejich vlastní deklarované cíle, tedy jejich veřejně přiznaná motivace. Toto kritérium je zásadní, neboť terorismus slouží hlavně k upoutání pozornosti veřejnosti k nějaké agendě. Proto by organizace měly být zainteresovány na zveřejnění své motivace, svých cílů. Pouze pokud se veřejnost dozví jejich motivaci, může dojít k ovlivnění veřejnosti, čímž bude vytvořen účinný tlak na vládu či jiné mocenské složky, aby bylo jejich požadavkům vyhověno. Samozřejmě však může nastat situace, že organizace deklaruje určité cíle, ale ve skutečnosti sleduje cíle naprosto jiné. Třeba organizace, které budou hnány především ekonomickými zájmy, například snahou o kontrolu zisků z těžby nerostných surovin, či nějaké obchodní aktivity, avšak oficiálně budou deklarovat naprosto jiné cíle, aby nějakým způsobem podpořily legitimitu své existence.

Z těchto důvodů je třeba stejnou váhu jako prvnímu z kritérií věnovat i dalším dvěma, které nám pomohou odhalit opravdovou motivaci organizací, i bez ohledu na jejich deklarované cíle.

b) Napojení organizací na jiné struktury a aktéry

Málokterá organizace existuje naprosto autonomně. Většinou je napojená na různé jiné struktury, které jí poskytují podporu ať už finanční, materiální, vojenskou nebo ideologickou. Často se jedná o podporu z ekonomických kruhů, od jiných ideologicky spřízněných organizací nebo v některých případech od států, které mají zájem na oslabení jiného státu, proti němuž organizace působí. Kritériem při posouzení motivace zkoumané organizace bude hlavně ideologická spřízněnost aktérů, kteří jí jakoukoliv formu podpory poskytují.

c) Konkrétní cíle útoků a jiné aktivity zkoumané organizace

Zásadní bude, zdali konkrétní aktivity včetně spáchaných útoků jsou v souladu s deklarovanými cíli zkoumané organizace. V rámci toho bude provedena analýza jejich ozbrojených aktivit, zaměříme se obzvláště na oběti jejich akcí.

2. Politický kontext, náboženství a terorismus

V této části práce bude představeno historie Etiopie v nutné míře pro provedení analýzy. Dojde k nastínění politického kontextu současné situace v Etiopii a rovněž bude popsána hrozba a evoluce islamismu pro Etiopii a region obecně.

2.1. Historie a politika do roku 1991 ⁷⁷

Etiopie nebyla jako jediný stát v celé Africe kolonizována,⁷⁸ Británie a Itálie však na konci 19. století měly ambice podmanit si i Etiopii. Itálie byla výrazně aktivnější, získala jako svou kolonii Eritreu a snažila se své koloniální panství rozšířit i o Etiopii, se kterou došlo k několika ozbrojeným střetnutím. Italské snahy o kolonizaci Etiopie byly v této době ukončeny až drtivou porážkou u Adui v roce 1896. Dalším význačným momentem v dějinách Etiopie se stal nástup k moci Tafari Mekonena, který od roku 1916 spravoval Etiopii jako regent, v roce 1930 byl korunován císařem a přijal jméno Haile Selassie I. Etiopii panoval od tohoto okamžiku až do roku 1974, kdy proti němu byl proveden marxistický puč. Výjimkou však bylo období italského vpádu mezi lety 1935 a 1941.

Itálie se nikdy nevzdala svých ambicí o podmanění si co největšího území v Africkém rohu a před 2. sv. válkou využila slabosti Společenství národů a vpadla do Etiopie. Haile Selassie utekl během obsazení do Velké Británie, kde hájil zájmy své země. Po vstupu Itálie do 2. světové války Británie v rámci východoafrické kampaně porazila italské jednotky a navrátila Etiopii plnou suverenitu poslední den roku 1941. Itálie byla úplně vytlačena z Afrického rohu a její bývalé kolonie byly dány do správy Británie.

Po druhé světové válce nově ustanovená OSN řešila, jak naložit s bývalou italskou kolonií Eritreou. Británie si chtěla udržet svůj vliv, proto navrhovala rozdělení Eritrey mezi Súdán a Etiopii. Haile Selassie však i přes pomoc, kterou Británie Etiopii během italské okupace poskytla, britské návrhy odmítal a odsuzoval koloniální evropskou praxi. Přiklonil se k USA,

⁷⁷ V této kapitole o historii Etiopie bylo čerpáno z: Woodward, P., *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B.Tauris, 2003. a Bahru, Zewde, *A History of Modern Ethiopia, 1855-1991*, Addis Ababa University Press, 2002.

⁷⁸ Společně s Libérií, avšak za podstatně rozdílných podmínek.

kteře měly zájem o vliv v Rudém moři, a proto ho rády podpořily. Po dlouhých jednáních byla Eritrea v roce 1952 s podporou OSN federalizována s Etiopií. Eritrea měla vlastní parlament, vysílala své zástupce do federálního parlamentu v Addis Abebě. Haile Selassie však o deset let později v roce 1962 zrušil eritrejský parlament, čímž došlo k anexi Eritrey Etiopií. To vyvolalo dlouhý boj Eritrejců za nezávislost, který byl ztělesněn Eritrejskou osvobozeneckou frontou (ELF), jež od počátku 60. let bojovala jak proti Selassiemu, tak následně proti režimu Dergu za svou samostatnost.

Vzhledem k celkově špatné ekonomické situaci v Etiopii a k nevěli Selassieho k modernizaci země narůstala nespokojenost s jeho režimem. Ta měla kořeny hlavně u etnik, která se cítila být jeho režimem kolonizována. Hlavní zdroj odporu, který byl vyjádřen i ozbrojenou formou, pocházel z Eritrey, avšak od 60. let začal i odboj Oromů, kteří považovali nadvládu historicky tradičně dominantních Amharů a Tigrajců za kolonialismus.⁷⁹ Obě zmíněná etnika tvořila vládnoucí elitu, v dějinách sahající až dva tisíce let zpátky k mocné Aksumské říši. Oromy, později i Somálce a jejich území považovali za vhodné pro rozšiřování svých říší.⁸⁰ Selassie sám měl předky hlavně mezi Amhary a postavení utlačovaných etnik nevěnoval větší pozornost. Naopak svojí politikou vůči Eritreji si vybudoval pověst tvrdého utlačovatele etnické opozice.

Selassieho pozice tak byla začínající revoltou některých etnik spojenou s celkově špatnou ekonomickou situací země značně oslabena. Jeho režim již předtím čelil několika neúspěšným pokusům o puč, z nichž nejnebezpečnější se odehrál v roce 1961. V roce 1974 však přišel marxistický puč z řad armády, který už starý panovník neustál, byl uvězněn a vystřídán režimem Dergu.

Po převzetí vlády Dergem, v čele s Mengistem Haile Mariamem, se Etiopie okamžitě změnila ze spojence USA ve vazala Sovětského svazu, byla zavedena doktrína marxismu-leninismu a docházelo k rozsáhlým čistkám, především v armádě a státní správě. Ač se Derg hlásil k socialismu se snahou vybudovat jednotný etiopský národ na základě rovnosti napříč etniky a třídami, měl svojí mocenskou základnu nepokrytě v amharském etniku.⁸¹ Byl proto mnohými

79 Asafa, Jalata, Oromia and Ethiopia 1868-2004, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2005, str. 141.

80 Tamtéž.

81 Bahru, Zewde, A History of Modern Ethiopia, 1855-1991, Addis Ababa University Press, 2002.

etniky vnímán jako další z řady koloniálních režimů a musel proto čelit několika závažným problémům. Hlavním z nich byla neustálá pokračující občanská válka s ELF za samostatnost Eritrey,⁸² dalším se staly pansomálské ambice východního souseda spojený s odbojem etiopských Somálců. K tomu se plně rozhořel odboj i jiných etnik, v čele s Oromy a nově i Tigrajci, kteří se novým dominantně amharským režimem cítili upozadněni.

Problémy však nečekaly pouze na domácí scéně. Tehdejší somálský prezident Siad Barre využil puče Dergu a počátečních problémů při konsolidaci nového režimu a v roce 1977 vtrhl do Ogadenu a prakticky celý region okupoval. Ogaden je obydlen etnickými Somálci, kteří se od doby spojení většiny Somálců během krátké doby italské okupace Etiopie hlásili k myšlence opětovnému spojení všech Somálců do jednoho státu. Etiopští Somálci také Barreho invazi mohutně podporovali, jimi tvořená Osvobozenecká fronta západního Somálska (WSLF) byla jedním z hlavních aktérů tehdejšího konfliktu. S masivní pomocí Sovětského svazu, potažmo Kuby však Etiopie jeho jednotky během následujícího roku vytlačila a vrátila Somálsko do jeho původních hranic. Od té doby se však stala z Ogadenu válečná zóna a Derg tam musel čelit silnému ozbrojenému odporu.

Situace s ozbrojenými skupinami bojujícími proti Dergu se postupně výrazně vyhrcovala. Během 70. let se hlavním protivníkem na severu stala marxisticky orientovaná Eritrejská lidová osvobozenecká fronta (EPLF), která po vnitřním boji vytlačila původní ELF. Režim Dergu si díky teroru, kterým ovládal Etiopii, vytvořil v rámci Etiopie mnoho nepřátel. EPLF nabádala k vytvoření dalších opozičních hnutí, což vedlo k ustanovení Tigrajské lidové osvobozenecké fronty (TPLF) – opozičního hnutí v regionu Tigraj, který sousedí s Eritreou. K jejich boji se připojila i organizace Oromská osvobozenecká fronta (OLF), zastupující etnikum Oromů. Derg postupně začal ztrácet vojenskou převahu a v roce 1988 utrpěl drtivou porážku v Afabetu v severní Eritreji. V té době SSSR s Gorbačovem v čele změnil přístup k vojenské podpoře států třetího světa a pomoc výrazně omezil, došlo ke stažení kubánských vojáků a silné demoralizaci etiopské armády. V roce 1988 Mengistu uzavřel dohodu s rivalem Siadem Barrem o vzájemném nepodporování rebelů. Oba diktátoři čelili doma již tak silné opozici, že byli k tomuto kroku doslova donuceni. Mengistu potřeboval co nejvíce vojáků přemístit na severní frontu. Dokonce po stažení Sovětského svazu zavrhl marxismus a snažil

82 K třicet let dlouhému boji Eritrey za samostatnost více v: Conell, D., *Against All Odds*, The Red Sea Press, Inc., Trenton, N.J., 1993.

se získat podporu Izraele. To už však bylo příliš pozdě, spojená opozice postupně dobývala sever Etiopie a v roce 1991 dobyla Addis Abebu. Derg padl a Mengistu prchl do exilu do Zimbabwe.

Boj proti Dergu byl veden skupinami, které byly etnicky založené, hlavními silami byly eritrejská EPLF, dále tygrajská EPLF, oromská OLF. Svou roli sehrály i Afarská osvobozenecská fronta (ALF), somálská WSLF a trochu později se v Ogadenu objevila ještě Ogadenská národní osvobozenecská fronta (ONLF). Etnická báze jednotlivých organizací není náhodná, již od vlády Menelika na konci 19. století, přes režim Haileho Selassieho až po režim Dergu byla totiž etnická otázka v pozadí. Zástupci Oromů mluví nepokrytě o habešském imperialismu, který má základ v historicky dominantním amharském a tigrajském etniku a který kolonizoval ostatní etnika, jež byla využívána jako zdroj pracovní síly, bez toho aniž by jim byl poskytnut jakýkoliv podíl na moci.⁸³ Po konci Dergu tak ve vzduchu visela otázka, jak s otevřeným nacionalismem jednotlivých etnik naložit. V africké praxi se nejčastěji vyskytuje přístup, který se snaží o nation-building, o proces, ve kterém by jednotlivé etnické identity nahradila jedna společná národní identita.⁸⁴

2.2. Politický situace po roce 1991

Etiopie ale zvolila jinou cestu – etnicky založeného federalismu.⁸⁵ V podstatě neměla moc na vybranou, neboť po úspěšném ozbrojeném boji existovalo v zemi několik ozbrojených skupin, které by bylo s přihlédnutím k historické zkušenosti mnoha etnik velice složité přesvědčit o projektu etiopské národní identity. Nejsilnější aktéři ozbrojeného odboje byli ochotni se podílet na utvoření Přechodné etiopské vlády (TEG). Už od počátku se hlavní role chopila TPLF, která se dohodla hned na začátku s EPLF o utvoření samostatného eritrejského státu, na základě hranic původní italské kolonie.^{86 87} TPLF, která byla tvořena Tigrajci, se však

83 Asafa, Jalata, Ethiopia: The State of Terror and War in the Horn of Africa, Sociology Publications and Other Works, University of Tennessee, 2002.

84 Neuberger, B., State and Nation in African Thought, In: Nationalism, edited by John Hutchinson and Anthony D. Smith, Oxford University Press, 1994, str. 231-235.

85 O tomto přístupu a jeho relevanci v africké realitě v: Turton, D., Ethnic Federalism, The Ethiopian Experience in Comparative Perspective, Ohio University Press, 2006.

86 Alem Habtu, Multiethnic Federalism in Ethiopia: A Study of the Secession Clause in the Constitution, Publius, 35:2, Oxford University Press, 2005, str. 313-335.

87 Bezproblémové cestě k samostatnosti napomohl Eritreji i blízký vztah vůdců obou hlavních stran v boji proti Dergu Melese Zenawiho (TPLF) a Isais Afewerki (EPLF).

tímto krokem zbavila i nejsilnějšího soupeře – eritrejské EPLF, což jí výrazně zvětšilo prostor nové vnitropolitické situaci v Etiopii dominovat, neboť vedle EPLF tvořila hlavní sílu při svržení Dergu a její vojenská síla byla nejvýraznější.⁸⁸

TPLF vytvořila Etiopskou lidově revoluční demokratickou frontu (EPRDF), stranu, která se stala hlavním aktérem tvorby nového režimu v Etiopii, a které se od počátku dostávalo rovněž podpory od USA.⁸⁹ V roce 1991 byla uspořádána konference, jíž se zúčastnily všechny strany různých etnik, které tvořily opozici k režimu Dergu. Na konferenci byla utvořena TGE s úkolem dovést proces politické transformace Etiopie v zemi, zastávající hodnoty liberální demokracie, volného trhu a respektu k lidským právům. K docílení tohoto plánu byl zvolen právě etnický založený federalismus. Vedoucí roli v nové vládě sehrávala nově utvořená EPRDF. Na místo ústavy, na které se začalo usilovně pracovat, byla zatím v platnosti prozatímní Charta. Ta utvořila devět regionálních států,^{90 91} jejichž základem byla největší etnika v zemi. Každé etnikum mělo právo na samosprávu, na participaci v centrální vládě a do Charty byla začleněna i klauzule o právu na sebeurčení každého etnika do té míry, že mohlo dojít k separaci jednotlivých regionálních států z etiopské federace.⁹² Klauzule byla hlavní podmínkou především OLF a rovněž WSFL k jakékoliv účasti na TGE, neboť si tak chtěly zajistit své místo a slovo v řízení státu. Nezahrnutí této klauzule by mělo nejspíš za následek silný odboj OLF a Somálců proti nově utvořené vládě, což by zřejmě vedlo k občanské válce.⁹³ Charta obsahovala mimo jiné, že právo na separaci regionálního státu může být naplněno v případě, že danému etniku jsou odeprána práva na samosprávu, podílu na moci či právo na sebeurčení.⁹⁴

EPRDF však od začátku působila značně dominantně. Existovaly spory, kdo má vést správu v nově založených regionálních státech, neboť EPRDF utvořila satelitní organizace, které

88 Kinfu Abraham, *Ethio-Eritrean History*, London: EIIPD and HADAD, 2004.

89 Robinson, I. William, *Global capitalism and the Oromo liberation struggle*, In: *State Crises, Globalisation and National Movements in North-East Africa*, Routledge, Oxon, 2004, str. 45-74.

90 Tygrajský stát, Amharský stát, Afarský stát, Oromský stát, Somálský stát, Stát Benišangul-Gumuz, Stát jižních národů, národností a lidu, Stát gambelského lidu, Stát hararského lidu, Samosprávné město Addis Abba, Samosprávné město Dire Dawa.

91 V práci bude často zmiňován Somálský stát, aby nedocházelo k záměně se Somálskou republikou, bude používán pojem Somálský regionální stát, navzdory oficiálnímu názvu státu.

92 Alem Habtu, *Multiethnic Federalism in Ethiopia: A Study of the Secession Clause in the Constitution*, *Publius*, 35:2, Oxford University Press, 2005, str. 313-335.

93 Tamtéž.

94 Charta přechodné vlády Etiopie, str. 2.

konkurovaly původním odbojovým organizacím jako OLF v Oromii, či Ogadenská národní osvobozenecská fronta (ONLF) a WSFL ve státu Somalí. V Oromii byla vytvořena strana Oromská lidově demokratická organizace (OPDO), která měla rozpory s do té doby dominantní OLF, avšak OPDO měla podporu vládní EPRDF, včetně podpory vojenské, což nakonec vedlo až k ozbrojeným střetům mezi OLF a vládními jednotkami. Podobnou strategii zvolila EPRDF i v případě jiných méně významných ozbrojených osvobozenecských front a hnutí.⁹⁵ Regionální strany napojené nebo přímo spadající pod EPRDF byly vytvořeny ve všech regionálních státech, čímž strana nad nimi získala kontrolu. Tato její taktika totiž měla za následek, že mnohé strany, které se původně účastnily procesu vytváření TGE, se z vlády stáhly a dokonce odmítly postavit kandidátky v prvních volbách v roce 1992.⁹⁶ EPRDF a její spřízněné strany tak v prvních volbách získala 96,6 procent veškerých hlasů!⁹⁷

EPRDF sice oficiálně prosazovala etnicky založený federalismus a liberální demokracii s volnou politickou soutěží, avšak její chování vedlo od počátku utvoření TGE k potlačení veškerých významných politických soupeřů. Někteří autoři tvrdí, že to má základ v organizační struktuře TPFL, která v rámci EPRDF sehrává klíčovou roli. Její organizační základ a styl vedení se opírá o ideje demokratického centralismu, kde hlavní roli sehrává jedna klíčová strana a politická soutěž je omezena pouze na částečné soupeření uvnitř této strany, ale vnější opozice již tolerována není.⁹⁸ Styl její politiky vedl k tomu, že již v roce 1993 byla TGE tvořena pouze EPRDF a jejími spřízněnými regionálními, etnicky založenými stranami. V roce 1994 byla vytvořena ústava, která víceméně odpovídala ustanovením přechodné Charty, byla postavena na hodnotách liberální demokracie, zaručovala multipartismus a obsahovala rovněž klauzuli o možné secesi pro regionální státy. Význačný rozdíl však byl v tom, že již nepřiznávala právo jednotlivým etnikům k sebeurčení a separaci v případě, že by jim byla odpírána práva na uplatňování jejich politických práv a participace na vládě.⁹⁹

95 Například proti Sidamské osvobozenecské frontě (SLF), proti níž ustanovila stranu Sidamská lidově demokratická strana (SPDP), tato praxe byla běžná i proti jiným organizacím. Zdroj: Alem Habtu, *Multiethnic Federalism in Ethiopia: A Study of the Secession Clause in the Constitution*, Publius, 35:2, Oxford University Press, 2005, str. 313-335.

96 Jednalo se především o hlavní Oromskou osvobozenecskou organizaci – OLF. Analýza International Crisis Group, *Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents*, 2009.

97 Tamtéž.

98 Aregawi, Berhe, *The origins of the Tigray People's Liberation Front*, *African Affairs*, 103:413, 2004, str. 569-592.

99 Ústava Etiopické federální demokratické republiky.

V praxi je tedy situace taková, že Etiopie má Ústavou garantovanou vládu postavenou na demokratických hodnotách a na principech etnicky založeného federalismu, kde každé etnikum má právo na vlastní politickou reprezentaci na centrální úrovni, stejně jako na samosprávu v rámci svých regionálních států. Realita je však jiná. EPRDF a její satelitní strany dominují etiopské politice, opoziční strany neměly a nemají prostor se ve volné politické soutěži prosadit a mnohé z nich se tak uchýlily do ilegality, nebo pouze paběrkují na periferii etiopského politického života.

Dominantní role EPRDF se potvrdila i v dalších letech, kdy strana nepřipustila politickou opozici a drtivě vyhrála volby v roce 1994, 1995 i 2000.¹⁰⁰

Etnicky založený federalismus se stal pouze jiným nástrojem historické elity při kolonizaci ostatních etnik. Základ EPRDF totiž tvoří tigrajská TPLF, konkrétně dokonce jen poměrně malá skupina lidí kolem Melese Zenawiho, která má své kořeny v odboji proti Dergu.¹⁰¹ Tigrajci tak zastávají prakticky všechny vedoucí federální posty, přitom tvoří pouze 6 % celkové populace. Oromů je přitom 40 % a i Somálců je o desetinu procenta více než Tigrajců!¹⁰²

Federální vláda je tedy silně nereprezentativní a když přičteme omezené možnosti etnik podílet se efektivně na samosprávě svých regionálních států, nastává situace, kdy musí být značná část obyvatelstva silně nespokojena se svou politickou situací.

To vedlo k pokračování boje většiny hlavních osvobozeneckých front, které vznikly v době odboje proti Dergu, v čele s OLF a ONLF. K nim se však přidaly i některé nové osvobozenecké fronty jako Etiopská lidově patriotická fronta (EPPF) tvořená hlavně Amhary, či Tigrajské lidově demokratické hnutí (TPDM), tvořené Tigrajci, kteří se dostali do rozporu s vládnoucí klikou jiných Tigrajců kolem Melese Zenawiho. Všechny tyto fronty a hnutí jsou postaveny na etnickém základě, což dokazuje, že vnitřní bezpečnostní dynamika Etiopie má svůj základ hlavně v otázce sebeurčení etnik v rámci současného politického systému.

100 Tamtéž.

101 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

102 CIA Factbook, web: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>.

Kromě pokračování odboje etnicky založených osvobozeneckých skupin se etiopská vláda musela vypořádat i se znovuobjevením hlavního nepřítele minulých režimů, Eritrejců. Mezi lety 1998-2000 totiž mezi oběma původně spřátelenými zeměmi kvůli sporům o demarkaci hranice a kvůli neshodám ohledně měnové a obchodní politiky vypukl otevřený ozbrojený konflikt. Konflikt neměl jednoznačného vítěze a dodnes není stále vyřešen, mezi oběma zeměmi však panuje otevřené nepřátelství, a z Eritrey se stal hlavní sponzor a podporovatel etiopské ozbrojené opozice.¹⁰³

Etiopie se během 90. let stala klíčovým spojencem USA v regionu. Tento fakt významně napomáhá tomu, že ačkoliv vyřešení konfliktu s Eritreou blokuje Etiopie, mezinárodní společenství nevytváří prakticky žádný tlak na svého spojence, aby dostal svých závazků a uznal závěry demarkační komise. Spojenectví s USA se o to více posílilo po 9/11, kdy se Etiopie stala hlavním spojencem v regionu v rámci americké „války proti terorismu“. Etiopii se od USA dostává rozsáhlé humanitární, vojenské i přímé finanční podpory.¹⁰⁴ Jako významný příjemce americké pomoci se však vláda v Addis Abebě dostala i do hledáčku mezinárodních organizací, které monitorují dodržování lidských práv. Na základě monitoringu situace v zemi je Etiopie v každoročních výročních zprávách těchto organizací pravidelně obviňována z porušování lidských práv, nedodržování svobody tisku a utlačování některých etnik.¹⁰⁵

2.2.1. Parlamentní a komunální volby 2005

EPRDF si však i přesto byla v počátku nového století natolik jista svou pozicí, která byla podpořena dobrými vztahy s USA, že se rozhodla volby v roce 2005 uspořádat jako otevřené. Skutečně se tak stalo a k volbám byly připuštěny v doposud nevídané míře opoziční subjekty, avšak rozhodně ne strany, se kterými byla EPRDF v dlouhodobém sporu - tedy na příklad OLF, ONLF či Spojená osvobozenecká fronta západního Somálska (UWSLF). Dvě hlavní opoziční strany byly Koalice pro jednotu a demokracii (CUD) a Spojené etiopské

103 Více v: Kinfe Abraham, *Ethio-Eritrean History*, London: EIIPD and HADAD, 2004.

104 Robinson, I. William, *Global capitalism and the Oromo liberation struggle*, In: *State Crises, Globalisation and National Movements in North-East Africa*, Routledge, Oxon, 2004, str. 45-74.

105 Viz každoroční výroční zprávy HRW, či Amnesty International.

demokratické síly (UEDF). EPRDF bez debat během své vlády výrazně zvedla etiopskou ekonomiku,¹⁰⁶ i proto se neobávala, že by opozice mohla její dominantní roli ohrozit, neboť počítala s podporou zemědělců, kteří ji budou volit buď dobrovolně, nebo k tomu budou donuceni.¹⁰⁷ EPRDF praktikuje velice efektivní systém kontroly venkovského obyvatelstva, kdy státní aparát monitoruje aktivity jednotlivých komunit na nejnižší administrativně-správní úrovni – *kebele* – pomocí modelových farmářů a ozbrojených dobrovolníků, kteří dohlížejí na loajalitu komunit k EPRDF.¹⁰⁸

Atmosféra před volbami byla na etiopské poměry značně uvolněná, opoziční strany dostávaly prostor dokonce i ve státní televizi a rádiích a dosáhly největších úspěchů hlavně v městech a mezi vzdělaným obyvatelstvem.¹⁰⁹ Avšak docházelo i k provokacím opozičních politiků, k jejich zavražďování a k průtahům při registraci k volbám.¹¹⁰ EPRDF si byla naprosto jista svým vítězstvím a volby udělala demokratičtější především jako úlitbu západním donorům.

O to větší překvapení nastalo, když ve federálních volbách v roce 2005 získaly opoziční strany 172 míst v dolní komoře parlamentu. EPRDF sice volby vyhrála, ale nepočítala, že by opozice mohla dosáhnout podobného úspěchu, přičemž při regionálních volbách konaných ve stejném roce získala CUD v městské radě Addis Abeby neuvěřitelných 137 ze 138 míst!¹¹¹ CUD však byla přesvědčena, že získala většinu i v dolní komoře a označila volby za zfalšované a vybídla své příznivce k protestům.¹¹² Během protestů v říjnu 2005 šokovaná EPRDF poslala na protestující ozbrojené složky a došlo k usmrcení 193 civilistů.¹¹³

2.2.2. Represe po volbách 2005

Po volbách vzala EPRDF věci pevně do svých rukou, docházelo k zatýkání opozičních představitelů, k jejich dlouhodobému zadržování bez sdělení obvinění, násilnostem, mizení

106 Průměrný růst HDP mezi roky 2002 a 2007 byl 8,72 procenta, což byla třetí nejvyšší hodnota na kontinentě hned po Angole a Rovnické Guiney. Web: <http://www.globalpropertyguide.com/Africa/Ethiopia/gdp-per-capita-growth-5-years>.

107 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

108 Tamtéž. Rovněž: Rozhovory ve venkovských oblastech v okolí města Gondar, Amhara, září 2008.

109 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

110 Hodnocení voleb v roce 2005, zpráva HRW.

111 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

112 Pozorovatelská mise EU při volbách v Etiopii 2005, konečná zpráva 2006.

113 CNN, 18.10.2006. Web: <http://edition.cnn.com/2006/WORLD/africa/10/18/ethiopia.massacre.ap/>.

lidí a obecně k systematickému potlačení opozice.¹¹⁴ Od těchto voleb se situace v Etiopii výrazně vyhrotila. Vláda znovu schválila zákon z roku 2003, který jí dává právo vojensky zasáhnout a dočasně sesadit samosprávu v regionálních státech, pokud v nich dochází k ohrožení bezpečnosti, porušování lidských práv nebo ohrožení ústavního pořádku.¹¹⁵ Od května 2006 začala vláda díky čínské technologii monitorovat a blokovat internetové stránky a blogy opozičních stran,¹¹⁶ rovněž odposlouchávání není velký problém, neboť jediným operátorem mobilních telefonních služeb je vládou plně kontrolovaná Ethiopian Telecommunications. Represe byly namířeny především proti Oromům a v Somálském regionálním státě, kde je nejvíce aktivních opozičních stran, které jsou postaveny do ilegality. Etiopie dokonce přerušila diplomatické styky s Katar, když Al Jazeera odvysílala v roce 2008 sérii kritických reportáží o vládních aktivitách v Ogadenu.¹¹⁷

Vládní represe se neomezují pouze na legislativní a kontrolní mechanismy, ale vláda se angažuje velice aktivně i v přímých, fyzických, násilných akcích proti svému obyvatelstvu, které odmítá vedoucí roli EPRDF. Tyto nekalé praktiky jsou nejčastěji konány v Somálském regionálním státě a na Oromech. Jedná se o násilnosti zahrnující otevřený vojenský konflikt, asasinace politiků či důležitých osobností veřejného života, vraždy, znásilňování, pálení za živa, svrhávání lidí z útesů či konfiskace majetku.¹¹⁸

EPRDF tedy udělala maximum pro to, aby se vláda zase vrátila pevně do jejích rukou, což přineslo své ovoce, neboť jak regionální volby v roce 2008, tak parlamentní volby v roce 2010 vyhrála EPRDF naprosto suverénně.¹¹⁹

114 Hodnocení voleb v roce 2005, zpráva HRW.

115 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

116 Tamtéž.

117 Tamtéž.

118 Jalata, Asafa, Ethiopia: The State of Terror and War in the Horn of Africa, Sociology Publications and Other Works, University of Tennessee, 2002. Zprávy lidskoprávních organizací HRW, AI.

119 V Addis Abebě, bývalé baště opoziční CUD, získala EPRDF kromě jednoho všechna místa v městské radě, v případě federálních voleb dokonce získaly opoziční strany pouze dva mandáty! Zdroj: Národní volební komise Etiopie. Web: <http://www.electionethiopia.org/en/>.

2.3. Etiopská politika v praxi: případ Ogaden¹²⁰

Tomuto regionu bude věnována větší pozornost. Bude zde ukázáno, jak funguje v praxi vládní systematické ničení opozice i následné represe proti ozbrojeným skupinám zde působícím. Ogaden byl zvolen z důvodu, že vládní represe v něm dosahují největší míry, pochází z něj nejvíce ozbrojených skupin, které vedou boj proti vládě, a zároveň v něm panuje největší riziko, že by mohl být zdrojem islamistického ohrožení pro zbytek Etiopie.

2.3.1. Historie Ogadenu do roku 1991

Region Ogaden je historicky místem sváru mezi Etiopií a Somálci. Území získal na konci 19. století tehdejší panovník Etiopie Menelik II., avšak Somálci se nikdy nesmířili s nadvládou západního souseda. Naopak od krátké doby italské okupace Etiopie z let 1935–41, kdy došlo k sjednocení většiny etnických Somálců pod italskou nadvládou, byl silně oživen pansomalismus, který byl umocněn spojením Britského a Italského Somalilandu v roce 1960 a následném vytvoření nezávislého státu Somálské republiky.¹²¹ V roce 1961 byla referendem ratifikována ústava, která nezapřela pansomalistické ideje tím, že považovala každého Somálce bez ohledu na to, kde žije, za občana Somálské republiky.¹²²

Se snahou Somálců o odtržení Ogadenu se musí Etiopie potýkat po celou dobu jeho držení. Na jeho území se neustále objevovaly skupiny bojující proti etiopské nadvládě. První ze skupin byla WSLF, která se aktivně účastnila války mezi Etiopií a Somálskem a sehrála v konfliktu podstatnou roli.¹²³ Jinou organizací je ONLF, která byla utvořena v roce 1984 a převzala roli hlavní rebelické organizace v Ogadenu po WSLF, která téměř zastavila své vojenské operace po roce 1988, kdy Siad Barre a Mengistu Haile Mariam podepsali smlouvu o skončení podpory rebelům na území jejich států.¹²⁴

120 Termín Ogaden není přesný, označuje pouze jednu část území Somálského regionálního státu, která je obývána hlavně klanem Ogadeni. Historicky se však vžil jako označení celého tohoto území. Přesnější termíny jsou Somálský regionální stát, běžně se také používá Region 5. V práci je termín Ogaden používán, rozumí se pod ním označení pro celou oblast obývanou Somálci.

121 Více k moderní historii Somálska V: Woodward, P., *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B.Tauris, 2003. Více k moderní historii Etiopie V: Bahru, Zewde, *A History of Modern Ethiopia, 1855-1991*, Addis Ababa University Press, 2002.

122 Knihovna Kongresu – Country Studies, Web: <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/>.

123 Woodward, P., *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B.Tauris, 2003.

124 Bahru, Zewde, *A History of Modern Ethiopia, 1855-1991*, Addis Ababa University Press, 2002.

2.3.2. Ogaden mezi lety 1991 a 1994

Po pádu režimu Dergu a ustanovení nové vlády založené na principu etnického federalismu se situace výrazně změnila, ke změně režimu došlo rovněž v Somálsku. To upadlo do nestability, a proto jakékoliv náznaky iredentismu přestaly být aktuální, avšak zvýraznily se naděje Somálců žijících v Etiopii na šanci ovlivňovat dění ve svém regionálním státě, případně dokonce usilovat o vytvoření samostatného státu, jak povolovala etiopská ústava. K první přechodné vládě byli pozváni zástupci jak ONLF, tak WSLF.¹²⁵ WSLF byla postupně zahrnuta do Demokratické strany západního Somálska (WSDP). Ogaden, stejně jako celé Somálsko je roztržštěn mezi mnoho klanů, jejichž zájmy jsou mnohdy čistě osobní a omezené na konkrétní malé území, které obývají. Proto po vzniku nového režimu došlo k ustanovení mnoha malých klanově založených stran, které mnohdy nesouhlasily s politikou WSLF a ONLF, jako jediných zástupců Somálců v TGE, což vedlo k značné roztržštěnosti politické situace v Somálském regionálním státě. První volby v roce 1992 však na regionální úrovni drtivě vyhrála ONLF, která získala 60 % hlasů.¹²⁶ Somálcům v Ogadenu však chyběl instituční rámec pro efektivní spravování země, region byl totiž odjakživa centrální vládou značně zanedbáván, především chyběl efektivní nástroj k distribuci potravin, čímž byla značně omezena možnost bojovat proti hladu. Tato celková nespokojenost s vývojem po konci Dergu a historicky špatná zkušenost Somálců s etiopskou nadvládou vedly k tomu, že v únoru 1994 vyjádřila regionální vláda vedená ONLF touhou po secesi regionu.¹²⁷ V tomto roce byla již centrální vláda plně v rukou EPRDF, a ta za žádných okolností nechtěla připustit možnost odtržení jednoho z regionálních států. Situaci umocňoval předpokládaný výskyt ropy a zemního plynu v Ogadenu.

Centrální vláda donutila ONLF k odchodu z vlády, EPRDF rozmístila v regionu zesílené vojenské jednotky. Byla utvořena Etiopská somálská demokratická liga (ESDL), strana, která již ve svém názvu skýtá důkaz toho, že je loajální s centrální vládou a uznává sounáležitost

125 Tři zástupci WSLF, jeden ONLF.

126 Hagman, T., Khalif, H., State and Politics in Ethiopias Somali Region since 1991, In: Bildhaan, An International Journal of Somali Studies, 2006.

127 Hagman, T., Beyond Clannishness and colonialism: understanding political disorder in Ethiopia's Somali Region, 1991-2004, In: Journal of Modern African Studies, 43:4, Cambridge University Press, 2005, str. 509-536.

Ogadenu k Etiopii. Strana měla silnou podporu EPRDF a spojovala většinu klanů, které nepodporovaly ONLF. ESDL vyhrála regionální volby v roce 1995 a utvořila vládu.¹²⁸ ONLF se v roce 1994 rozdělila, jedna část zůstala legální a účastnila se dalších voleb, avšak větší část ONLF tyto volby již bojkotovala a vrátila se k ozbrojenému odporu proti vládě. Působení legální části ONLF však nemělo dlouhého trvání a brzy zanikla.¹²⁹ WSLF byla již téměř plně integrována do WSDP, ale mnozí její bojovníci přešli k ONFL, a nejradikálnější část WSLF utvořila nástupnickou organizaci UWSLF, která pokračuje stejně jako ONLF v ozbrojeném boji proti centrální vládě.¹³⁰

V roce 1998 došlo k štěpení v rámci ESDL a strana zanikla. Byla nahrazena Somálskou lidově demokratickou stranou (SPDP). U ESDL se ještě dalo spekulovat o omezeném vlivu EPRDF a relativní samostatnosti, zatímco SPDP je stranou, která je jasným satelitem EPRDF.¹³¹

2.3.2. Ogaden od roku 1994

Až do roku 1994 nechala EPRDF Somálský regionální stát vcelku v klidu svému vývoji, avšak vyjádřením touhy ONLF po secesi se situace výrazně změnila. EPRDF začala hlavně silně ovlivňovat tamní politickou scénu. Jasným důkazem toho je, že pouze tři z devíti prezidentů regionálního státu mezi lety 1992 až 2008 se dostali do úřadu na základě voleb, šest jich bylo samovolně dosazeno federální vládou.¹³² Rovněž mizení politiků je poměrně běžnou praxí. Dochází také k politickým procesům, při nichž jsou somálští politici donuceni k přiznání zločinů, které přitom nespáchali, tím je na ně vytvořen kompromitující materiál a jejich další politická kariéra je pak čistě v rukou federální vlády, případně jejího nástroje v podobě SPDP.¹³³

128 Tamtéž.

129 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

130 Zpráva analytické skupiny Karamarda Group, která působí v Somálském regionálním státě jako nezávislá zpravodajská skupina.

131 Hagman, T., Beyond Clannishness and colonialism: understanding political disorder in Ethiopia's Somali Region, 1991-2004, In: Journal of Modern African Studies, 43:4, Cambridge University Press, 2005, str. 509-536.

132 Tamtéž.

133 Tato praxe je známá i z jiných částí Etiopie, avšak v Somálském regionálním státu dosahuje značných rozměrů a je naprosto běžná. Rozhovor se somálským politikem a vyučujícím na Addis Ababa University, září 2010.

Zásahy a přímé intervence federální vlády se však neomezují pouze na politickou sféru, v regionu přímo operuje i etiopská armáda, která se snaží potlačit rebely, především z ONLF. V roce 2007 se situace v Somálském regionálním státě (SRS) vyhrotila tak, že se z něj stala válečná zóna.¹³⁴ Armáda se snaží maximálně omezit podporu somálského obyvatelstva pro ONLF, dochází k masivnímu vyhánění lidí z jejich obydlí, exemplárnímu vraždění představitelů jednotlivých subklanů a rodin, masivnímu přesunu obyvatel do větších měst, aby byli lépe kontrolovatelní armádou i administrativou.¹³⁵ Dochází k vypalování celých vesnic.¹³⁶ Omezování lidských práv je však monitorováno i u ONLF.¹³⁷ Tyto exemplární násilnosti a zjevné porušování lidských práv jsou vykonávány, aby došlo k odstrašení tamního obyvatelstva z podpory ONLF či jiných rebelských skupin. Etiopská armáda si v regionu počíná naprosto bezohledně a často dochází k násilí páchaném vojáky bez přímého příkazu nadřízených.¹³⁸

Většina akcí je však naprosto přesně koordinována a podporována federální vládou.¹³⁹ Z těchto důvodů je proto i přístup do celé oblasti značně omezen, a to nejen pro novináře a nezávislé pozorovatele, ale dokonce i pro pracovníky humanitárních misí a rozvojových programů.¹⁴⁰ Distribuce humanitární a potravinové pomoci tak probíhá prakticky pouze přes vládní instituce a vláda bývá často obviňována, že rozdělování této pomoci zneužívá a pomoc dostávají pouze ti, kdo jí vyjadřují loajalitu.¹⁴¹

134 ONLF v tomto roce spáchala útok na výzkumný tým čínských a etiopských ropných expertů, kteří zkoumali výskyt ropy a zemního plynu. Při útoku zemřelo 74 lidí včetně několika Číňanů.

135 Zpráva o stavu lidských práv v Etiopii, HRW, 2008.

136 Autor práce se mohl na vlastní oči přesvědčit o běžné praxi etiopské armády. Při návštěvě SRS na cestě mezi hlavním regionálním městem Jijiga a Kebri Meyah se stranou od cesty nacházela vypálená vesnice, která byla srovnána se zemí. Místní potvrdili, že za vypálením stojí etiopská armáda, která tam v roce 2009 bez výsledku hledala dva podezřelé z podpory ONLF. Když je nenašla, pro odstrašení celou vesnici vypálila, obyvatelé (zhruba 25 lidí) zmizeli neznámo kam.

137 Zpráva o stavu lidských práv v Etiopii, HRW, 2008.

138 Několik obyvatel Jijigy zmínilo případ dvou vojáků, kteří se na hlídce bavili střelbou do somálských chlapců, kteří pásli dobytek v okolí hlavního regionálního města, s tím že docházelo k sázkám na úspěšnost střelby z různých vzdáleností. Rozhovory Jijiga, září 2010.

139 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

140 Analýza IDMC a Norské rady pro uprchlíky, Ethiopia: Human rights violations and conflicts continue to cause displacement, 2009.

141 Pham, Petr J., Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA, 2. října 2007.

2.4. Islamismus v regionu a jeho hrozba

V této kapitole bude nastíněn vývoj radikálního islamismu v regionu a jeho napojení na struktury globálního džihádu. Je nezbytně nutné v tomto případě nastínit i situaci v sousedním Somálsku, které sehrálo významnou u zrodu islamismu v regionu a i v současné době je tamní situace jeho hlavní živnou půdou. To vytváří jedno z hlavních bezpečnostních rizik pro Etiopii, která je nucena na situaci reagovat.

2.4.1. Al Ittihaad a jeho napojení na struktury globálního džihádu

Al Ittihaad je organizace, která byla sice založena v 80. letech v sousedním Somálsku, ale její vliv a působnost se přímo dotýkala i Etiopie, hlavně její východní části Ogadenu.

Al Ittihaad, vznikl s cílem v Somálsku utvořit Islámský stát spravovaný na základě práva šaría. Al Ittihaad byl při svém vzniku napojen na struktury kolem Osama Bin Ladina a během jeho pobytu v Súdánu docházelo k pravidelným schůzkám a koordinaci aktivit.¹⁴² Hlavním cílem bylo utvoření islámského chalífátu napříč Rohem Afriky od Somálska po Súdán, přičemž by tento chalífát zahrnoval i Etiopii, kde zhruba polovina obyvatel vyznává islám.¹⁴³ Al Ittihaad však měl rovněž nacionalistické cíle, a to spojení všech Somálců do jednoho státního útvaru.¹⁴⁴

Z obou hledisek však tato organizace představovala značné riziko pro Etiopii. Zpočátku své tamní působnosti v roce 1991, byla dokonce legálně registrovanou politickou stranou, avšak federální vláda ji během prvního roku její existence zakázala, vzhledem k jejím otevřeným militantním proklamacím.¹⁴⁵

142 Pirio, A. Gregory, *The African Jihad*, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007, str. 55.

143 Tamtéž.

144 Medhane Tadesse, *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

145 Hagman, T., Khalif, H., *State and Politics in Ethiopias Somali Region since 1991*, In: Bildhaan, An International Journal of Somali Studies, 2006.

Al Ittihaad však nadále působil na území Etiopie v ilegalitě a stál za několika teroristickými útoky v devadesátých letech.¹⁴⁶ Etiopie však proti ní poměrně úspěšně opakovaně zasahovala a podařilo se jí její aktivity v Ogadenu téměř úplně zastavit.¹⁴⁷ V roce 1996 dokonce poprvé zasáhla i mimo své území, když vystoupila vojensky proti al Ittihaadu v Somálsku, konkrétně v regionu Geedo a Luuq, které sousedí s Ogadenem.

Tento útok byl úspěšný, al Ittihaad byl totiž do té doby organizován jako ozbrojená skupina, která měla stálé bojové útvary. Po akcích Etiopie však musela přehodnotit svoji strategii a došlo k její transformaci na organizaci, která se snažila své nezměněné cíle dosáhnout nenásilnou formou.¹⁴⁸ Al Ittihaad byl však donucen ke změně taktiky i díky jiným vlivům. Jeho přísná interpretace šaríi nebyla často přijímána místním obyvatelstvem v Somálsku. Somálci vyznávají tradičně umírněnou verzi islámu – sufismus, zatímco al Ittihaad byl založen lidmi z okolí Muslimského bratrstva a somálských kleriků, kteří své vzdělání získali v Saudské Arábii a byli silně ovlivněni wahabismem.¹⁴⁹ Zároveň po nátlaku mezinárodního společenství došlo k vypuzení Osama bin Ladina ze Súdánu a Súdán začal normalizovat své vztahy s Etiopií, přestal zároveň podporovat rebelské skupiny tam působící a o jeho podporu přišel i al Ittihaad.¹⁵⁰

O tom, že al Ittihaad měl islamistické cíle, svědčí i spolupráce této organizace s Abu Ubaidah al Banshirim, Egyptanem, měl přímé napojení na struktury globálního džihádu. Al Banshiri byl na počátku devadesátých let vyslán do Somálska s cílem vystavět bojovou sílu, která bude bojovat za ustanovení islamistického chalífátu.¹⁵¹ Al Banshiri s al Ittihaadem nejen spolupracoval, ale stál i u zakládání jeho buněk v různých částech Somálska. Jedna z

146 Jednalo se o útoky na hotel Ghion v roce 1996 v Addis Abebě, jiný hotel v roce 1995 tamtéž, v květnu 1995 došlo k pumovému útoku na tržiště v Dirre Dawa, ve stejném městě o rok později došlo k útoku na Ras Hotel. Za všemi útoky stál al ittihaad. Zdroj: Medhane Tadesse, *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

147 Pirio, A. Gregory, *The African Jihad*, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007. Také: Hagman, T., Khalif, H., *State and Politics in Ethiopias Somali Region since 1991*, In: Bildhaan, *An International Journal of Somali Studies*, 2006.

148 Medhane Tadesse, *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

149 Medhane Tadesse, *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

150 Kinfe Abraham, *The Bin Laden Connection and the Terror Factor in Africa*, EIIPD a HADAD, 2006, str. 254.

151 De Waal, Alex, *Chasing Ghosts: Alex de Waal on the rise and fall of militant Islam in the Horn of Africa*, analýza Rady pro výzkum sociálních věd, New York, 2005.

nejradikálnějších buněk byla založena v oblasti Luuq, kde byli cvičeni bojovníci a odkud docházelo i k dodávání zbraní pro ONLF.¹⁵² Al Banshiri¹⁵³ stál rovněž i u založení buňky v Nairobi, která stála za bombovými útoky na americká velvyslanectví v Nairobi a v Dar el Salaamu z roku 1998.¹⁵⁴ Základny al Ittihaadu v Somálsku při útocích sehrály významnou roli, a docházelo tedy k prokazatelné spolupráci al Ittihaadu s al Kajdou.¹⁵⁵

Po těchto útocích na sebe al Ittihaad upoutal pozornost USA a Západu, byl označen za teroristickou skupinu s napojením na globální džihád.¹⁵⁶

2.4.2. Zakládání islámských soudů a vliv radikálního islamismu

Al Ittihaad proto změnil taktiku a na konci 90. let začal v oblastech, které ovládal, zakládat islámské soudy, které zaváděly v Somálsku právo šaría, avšak ve většině případů v její umírněné verzi. Islámské soudy byly zakládány i jinými warlordy, případně samovolně.¹⁵⁷ Míra přísnosti islámských soudů závisela na konkrétních lidech působících u toho kterého soudu. Jsou známy případy, kdy al Ittihaad zakládal, potažmo spolupracoval se soudy, které vyznávaly velice přísně pojatou verzi šaría, docházelo dokonce k amputacím jako trestu, i ke kamenování.¹⁵⁸ Pokud byly soudy takto přísné, netěšily se veliké přízni somálského obyvatelstva, avšak na druhou stranu byly respektovány, často i nadšeně přijímány, poněvadž se jednalo o první instituce, které byly schopny zajistit v Somálsku základní veřejné služby, jako přístup ke zdravotní péči, vzdělání a působily jako rozhodčí při sporech mezi obchodníky či jednotlivci.¹⁵⁹

152 Tamtéž.

153 Sám zemřel při nehodě trajektu na Viktoriině jezeře v roce 1996, v té době byl však považován za číslo 2 Al Kajdy, hned za Osamou bin Ladinem.

154 De Waal, Alex, Chasing Ghosts: Alex de Waal on the rise and fall of militant Islam in the Horn of Africa , analýza Rady pro výzkum sociálních věd, New York, 2005.

155 Tamtéž. Také v: Pirio, A. Gregory, The African Jihad, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007. Také v: Medhane Tadesse, Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

156 Seznam teroristických skupin vlády USA. Web: <http://www.homeoffice.gov.uk/publications/counter-terrorism/proscribed-terror-groups/proscribed-groups?view=Binary>.

157 Medhane Tadesse, Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

158 Pirio, A. Gregory, The African Jihad, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007.

159 Medhane Tadesse, Sharia Courts and Militray Politics in Stateless Somali, In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

Obecně bylo známo, že al Ittihaad je na většinu soudů napojen a jeho členové zastávají významná místa i při rozdělování humanitární pomoci ze Západu.¹⁶⁰ Jednotlivé islámské soudy byly spojeny dohromady do Svazu islámských soudů (UIC), který získal postupně kontrolu téměř nad celým jižním Somálskem. To vzbuzovalo strach Etiopie, která se po vlastních zkušenostech s al Ittihaadem na svém území UIC obávala. Spekulovalo se o tom, do jaké míry v něm má al Ittihaadu vliv, tedy do jaké míry jsou soudy islamistické a zdali se budou snažit šířit džihád i do sousedních zemí, tedy do Etiopie, ale také do Keni, kde žije také početná skupina Somálců.¹⁶¹ Neexistuje jednotný názor, zda-li byly soudy opravdu prorostlé islamisty s cílem podobným, jako měl al Ittihaad v 90. letech, tedy vytvoření islámského chalífátu napříč Rohem Afriky. Jasně však je, že se v rámci struktur UIC pohybovalo mnoho extrémních islamistů napojených na al Kajdu.¹⁶²

Islamisté napojení na globální džihád a členové al Kajdy se v rámci UIC v Somálsku pohybují, často jsou to lidé, kteří byli dříve vysoce postavenými členy al Ittihaadu, který v podstatě svoji činnost jako samostatná organizace rozpustil ve Svazu islámských soudů. Existují však i názory, že i přes přítomnost těchto sil sehrává UIC v Somálsku pozitivní roli. Po letech ničivé občanské války byl UIC první silou, která dokázala úspěšně suploval roli státu při poskytování veřejných služeb, což bylo i úměrně tomu Somálci oceněno.¹⁶³ Somálci jsou tradiční vyznavači sufismu, umírněné verze islámu. I přes zavedení práva šaria, byla většinou jeho aplikace rovněž značně umírněná, k amputacím či kamenování docházelo zcela výjimečně, často se tyto excesy setkaly s odporem domácích Somálců.¹⁶⁴

160 Medhane Tadesse, *Al-Ittihaad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

161 Tamtéž.

162 Například: Fazul Abdullah Muhammad, dlouhodobý člen východoafrické buňky Al Kajdy, figuruje na seznamu FBI „Most wanted terrorist“, odměna za jeho dopadení je 5 milionů dolarů, zapojený do útoky na americká velvyslanectví z roku 1998. Hassan Abdullah Hersi al-Turki, v roce 2007 považován za vůdce buňky Al Kajdy ve východní Africe. Mukhtar Robow, bojoval v Afghánistánu na straně Talibanu, v UIC byl zodpovědný za obranu. Issa Osman Issa, člen Al Kajdy, zapojený do útoků na americké ambasády v roce 1998. Ahmad Abdi Godane, vycvičen Al Kajdou v Afghánistánu, stojí za vraždami západních humanitárních pracovníků v Somalilandu. Ibrahim Haji Jama, další militantní islamista vycvičený Al Kajdou v Afghánistánu. Údaje jsou z roku 2007. Zdroj: Pham, Petr J., Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA, 2. října 2007.

163 Medhane Tadesse, *Sharia Courts and Militray Politics in Stateless Somali*, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

164 Tamtéž.

2.4.3. Nová vlna radikálního islamismu po etiopské invazi v roce 2006

Etiopie však i tak podnikla v roce 2006 invazi do Somálska, s úmyslem vliv UIC potlačit a podpořit mezinárodně uznanou Přechodnou federální vládu (TFG). Hlavním argumentem Etiopie pro invazi, byla obava z radikálního islamismu, kterým měl být UIC díky svým vazbám na al Ittihaad prorostlý. Mnoho expertů je však toho názoru, že islamistické aktivity, které byly na konci 90. let poměrně úspěšně díky etiopským vojenským zásahům potlačeny, byly v Somálsku opět oživeny až etiopskou invazí z roku 2006.¹⁶⁵

Aktivity globálních džihádistů na začátku nového milénia opravdu ze Somálska téměř úplně vymizely, ačkoliv se v UIC pohybovali lidé na tyto struktury napojení. Po září 2001 se totiž na Somálsko obrátila dvojnásobná pozornost USA v rámci jejich války proti terorismu, neboť jako zhroucený stát poskytoval ideální podmínky pro výcvik džihádistů¹⁶⁶ a po invazi Afghánistánu bylo jasné, že al Kajda bude hledat nová pole působnosti. Ke všemu bylo známo, že Somálsko již posloužilo k přípravám útoků na americká velvyslanectví z roku 1998 a spekulovalo se o přítomnosti výcvikových táborů pro globální džihádisty.¹⁶⁷ Důvod k obavám pro islamisty představovala hlavně sousední Etiopie, která se okamžitě rozhodla přidat se po bok USA k válce proti terorismu, neboť měla s islamisty z doby působení al Ittihaadu své zkušenosti.¹⁶⁸ Většina výcvikových táborů proto byla přesunuta do nedalekého Jemenu,¹⁶⁹ kde byla situace výrazně příznivější.

Až přítomnost etiopských vojáků - z velké části křesťanů - podporovaná americkými vzdušnými zásahy v rámci války proti terorismu, dala důvod tamním muslimům připojit se k džihádu. Vznikla nová radikální ozbrojená skupina al Shabaab, která se otevřeně hlásí ke

165 Breouk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Také: Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Také: Medhane Tadesse, Sharia Courts and Militray Politics in Stateless Somali, In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

166 Elmi, A. A., Revisiting US Policy toward Somalia, In: Securing Africa, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 143-160. S tímto názorem však v souvislosti se Somálskem polemizuje Menkhaus. Více v: Menkhaus, K., State Collapse in Somalia: Second Thoughts, In: Review of African Political Economy, 97, 2003, str. 405-422.

167 Menkhaus, K., Somalia: State Collapse and the Threat of Terrorism, Oxford University Press, 2004, str. 67.

168 Etiopii vedly k přidání se k válce proti terorismu i jiné, vnitropolitické důvody, toto téma bude však probráno detailně jinde v této práci.

169 De Waal, Alex, Chasing Ghosts: Alex de Waal on the rise and fall of militant Islam in the Horn of Africa , analýza Rady pro výzkum sociálních věd, New York, 2005.

globálnímu džihádu, je přímo napojena na al Kajdu a její útoky v Etiopii, v Somálsku a poměrně nedávno rovněž v Ugandě, odpovídají klasickému profilu organizace přidružené k al Kajdě.¹⁷⁰

Až do roku 2006 například neexistovaly v Somálsku sebevražedné bombové útoky, až s příchodem al Shabaabu došlo k prvním takovým útokům, jako například v létě 2007 na tržišti v Mogadišu,¹⁷¹ nebo v prosinci 2009 opět v Mogadišu.^{172 173} Sebevražedné útoky jsou přitom typické pro akce al Kajdy a k ní napojených organizací. K obnovení aktivit globálních džihádistů přispívají i výroky al Zawahiriho,¹⁷⁴ který otevřeně volá po džihádu proti těm kdo napadli Somálské bratry, čímž je samozřejmě myšlena Etiopie podporovaná USA.¹⁷⁵

„Poté, co jsme se ze Somálska v roce 2009 stáhli, výrazně opadla i vlna nadšení mladých Somálců pro džihád a tamní islamistické struktury začaly ztrácet podporu u místního obyvatelstva.“¹⁷⁶ Toto tvrzení potvrzuje argument, že nová vlna islamismu započala až s etiopskou invazí a byla na ní přímo napojena. Další ztrátou pro islamisty byl politický proces v roce 2009, během něhož byl rozšířen počet poslanců TFG, do které byla integrována jedna z významných frakcí UIC, a prezidentem byl zvolen bývalý vůdce UIC, Šejk Sharif Ahmed. Nová vláda přijala umírněnou verzi šaríi jako základ svého zákonodárství!¹⁷⁷

Zmizel tedy hlavní důvod, proč mnoho Somálců podporovalo akce al Shabaabu – Etiopie se stáhla, bylo oficiálně zavedeno právo šaríi, UIC se stal součástí vlády. Al Shabaab tedy musel přijít s otevřenými kartami a utvořit pozitivní program, už nestačila pouze protietiopská propaganda a zdůrazňování somálské islámské identity v boji proti křesťanským křižákům. Jejich argumenty před Somálci jen těžko obstojí. Jejich pozitivní program totiž spočívá v tom, že označili Sharifa Ahmeda pouze za loutku v rukou Etiopanů a mírovou misí Africké unie v

170 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010. Také: Harnisch, CH., The Terror Threat from Somalia, analýza America Enterprise Institute, 2010.

171 Pham, Petr J., Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA, 2. října 2007.

172 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010.

173 Obsáhlý seznam sebevražedných útoků al Shabaabu do roku 2010 v: Harnisch, CH., The Terror Threat from Somalia, analýza America Enterprise Institute, 2010.

174 Po Osamu bin Ladinovi druhého muže al Kajdy, který po zabití bin Ladina zřejmě oficiální velení organizace převezme.

175 Kfir, Isaac: Islamic Radicalism in East Africa: Is There a Cause for Concern?, Studies in Conflict and Terrorism, 31:829-855, 2008.

176 Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

177 Roggio, B., Former Islamic Courts Leader elected president of Somalia. In: The Long War Journal, 2009.

Somálsku (AMISOM), která nahradila úlohu etiopské armády v zemi, považují pouze za jinou formu okupace.¹⁷⁸ K popularitě al Shabaabu rovněž rozhodně nepřispívají ani výše zmíněné sebevražedné atentáty proti civilistům v Mogadišu, stejně jako ničení súfistických svatyní.¹⁷⁹

Dnes se v čele al Shabaabu vyskytují prakticky výlučně mudžahedíni z cizích zemí, a útokem na hotel v Kamapale z července 2010 na dav sledující finále fotbalového mistrovství světa¹⁸⁰ se al Shabaab jasně vyprofiloval jako organizace podporující globální džihád.¹⁸¹

2.4.4. Obavy etiopské vlády z islamismu

Etiopie je země, která má značnou muslimskou menšinu, avšak většina lidí vyznává ortodoxní křesťanství.¹⁸² Etiopie je známá značnou náboženskou snášenlivostí, s výjimkou etnických Somálců na východě země jde totiž náboženská diverzita napříč etniky. Největší etnická skupina jsou Oromové, tvoří zhruba 40 % obyvatel a jsou rozděleni zhruba souměrně mezi islám, ortodoxní křesťanství a tradiční oromské náboženství waaqayoo. Amhaři a Tigrajci jsou převážně křesťané, avšak jsou známí svou náboženskou tolerancí.¹⁸³ Hlavně snášenlivost muslimů a křesťanů je pověstná, datuje se do doby vzniku islámu, kdy několik prvních následovníků Muhamada získalo od tehdejšího křesťanského panovníka v Etiopii zázemí před pronásledováním. Muhamad následně nařídil, že Etiopie nesmí být islamizována mečem.¹⁸⁴ Ačkoliv později docházelo ke konfliktům mezi křesťany a muslimy, jsou vztahy mezi oběma náboženskými komunitami historicky velice dobré.

Je jasné, že náboženská snášenlivost je v zemi tak nábožensky a etnicky promíchané naprosto klíčová pro vnitřní bezpečnost. Obavy vlády z radikálního islamismu a globálních džihadistů, kteří se – jak bylo výše popsáno – vyskytují v sousedním Somálsku, tak lze jednoznačně označit jako oprávněné.

178 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010.

179 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010.

180 Které vyhrál po výborném výkonu národní tým Španělska!

181 Al Shabaab se k útoku přihlásil, jako odvetu za vyslání jednotek Ugandy do mise AU AMISOM. BBC News. Web: <http://www.bbc.co.uk/news/10602791>.

182 CIA Factbook. Web: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>.

183 Autor práce byl svědkem křesťanské svatby v Tigreji, kde byla na oslavu pozvána i muslimská část vesnice. Muslimům byly dány k dispozici dvě kozy, aby je mohli zabít svým tradičním způsobem. Zatímco křesťané si své kozy zabili svým tradičním způsobem. Takto poražený dobytek byl pak společně připraven a podáván ke společnému stolování separátně. Místní tvrdili, že tato značně snášenlivá praxe je běžná po celé Tigraji.

184 Erlich, Hagai, Islam and Christianity in the horn of Africa, Lynne Rieder Publishers, 2010.

K zásahu Etiopie v Somálsku z roku 2006 vedla oficiálně právě obava z radikálního islamismu, který by mohl představovat pro zemi značné bezpečnostní riziko. Etiopský strach z prorůstání islamismu Somálskem, vyjádřil již v roce 2003 Abdulmejid Hussein,¹⁸⁵ který jako velvyslanec Etiopie u OSN varoval: „Pokud necháte al Ittihaad ovládnout Somálsko, bude Etiopie v ohrožení. Uděláme pak se situací něco sami“.¹⁸⁶

I etiopský předseda vlády Meles Zenawi několikrát označil islamistický extremismus jako hlavní riziko pro Etiopii,¹⁸⁷ to se výrazně zvýšilo po invazi do Somálska v roce 2006. Jak zmíněno výše, invaze Etiopie byla islamistickými silami interpretována jako invaze křesťanů proti Islámu,¹⁸⁸ a to byl důvod pro mnoho Somálců, aby se přidali k džihádu proti intervenčním jednotkám. Důvody k obavám zvýšil i fakt, že se od roku 2007 začaly objevovat i první útoky džihadistů z al Shabaabu v Etiopii.

Nebezpečí islamismu se však nevztahuje pouze na problematiku spojenou se Somálskem, ale i v Oromii, konkrétně v okolí města Jimma došlo k několika masakrům křesťanů. První masakry se objevily v říjnu 2006.¹⁸⁹ Došlo při nich k zabití více než 30 křesťanů. Akce podobného ražení se opakovaly v roce 2009, kdy došlo k vypálení několika kostelů a zmasakrování zhruba dvou desítek křesťanů.¹⁹⁰ Poslední incident se odehrál v březnu 2011 pouze několik kilometrů od Jimmy, když došlo ve vesnici Asendabo k povstání několika tisíc muslimů, kteří na základě domnělého zneuctění Koránu – nakonec nepotvrzeného, zavraždili několik křesťanů a vypálili zhruba padesát kostelů.¹⁹¹ Etiopie v této souvislosti obvinila zatím

185 Sám přežil útok al Ittihaadu v roce 1996.

186 Tamtéž, str. 66.

187 Medhane Tadesse, Al-Ittiihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002. Také: Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51. Také: Výroky premiéra Melese Zenawiho, Web: <http://www.voanews.com/english/news/Ethiopia-PM-blames-Muslim-extremist-group-for-church-burnings-117897334.html>.

188 Desplat, P., The articulation of religious identities and their boundaries in Ethiopia: labelling difference and processes of contextualization in Islam, Journal of Religion in Africa 35:4, 2005, str. 482-505.

189 Prof. Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

190 Prof. Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010 a Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

191 The Ethiopianist, březen 2011. Web: <http://www.ethiopianist.net/2011/03/ethiopia-muslims-burn-69-churches-news.html>.

neznámé hnutí Kwarej, to přitom označila za radikálně islamistické.¹⁹² Za masakry z roku 2006 má být zodpovědné hnutí Wahabia, které má být utvořeno kolem radikálních kleriků vystudovaných v Saudské Arábii. Wahabisté ze Saúdské Arábie údajně financovali i postavení několika mešit v okolí Jimmy.¹⁹³ Není přitom jasné, zdali se nejedná v případě v obou případech o jednu a tu samou skupinu.

Vzhledem k tomu, že se pálení kostelů zúčastnilo značné množství muslimů,¹⁹⁴ zdá se spíše, že se jednalo o spontánní akce, které nebyly naplánovány žádnou skupinou. Nepokoje zřejmě byly vyvolány na základě kázání místních wahabisty zradikalizovaných kleriků, kteří nabádají v regionu převážně obydleném muslimy k náboženské nesnášenlivosti.¹⁹⁵

Hnutí Wahabia či Kwarej spíše působí jako jisté neformální uskupení pro muslimy, kteří na základě radikálních kázání žijí v přesvědčení, že muslimové by měli žít pouze v islámském státě podle muslimského práva šaría.¹⁹⁶ Tyto myšlenky jsou však v Etiopii - s výjimkou etnických Somálců - vzácné. O to více, že se objevily u Oromů, jejichž etnikum je nábožensky pluralitní a kteří Islám přebírali až v průběhu několika posledních staletí.¹⁹⁷

Vláda však poslední masakry v Oromii označuje jako projev radikálního islamismu a dává tyto náboženské nepokoje do souvislosti s děním v sousedním Somálsku. Poukazuje přitom na nebezpečí šíření takovýchto islamistických idejí v zemi.¹⁹⁸

Násilnosti podobné těm, které se vyskytují v poslední době v Oromii, však mohou mít úplně jiný kontext. Mnozí domácí analytici a akademici si dokáží dobře představit, že nepokoje v Oromii v okolí města Jimma sice mohou být bezprostředně vyprovokovány kázáním

192 Výrok Melese Zenawiho z 11. března 2011: web: <http://www.voanews.com/english/news/Ethiopia-PM-blames-Muslim-extremist-group-for-church-burnings-117897334.html>.

193 Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Také: Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

194 Některé zdroje hovoří až o několika tisících rozvášněných muslimů, kteří v posledním případě reagovali na údajně znesvěcení Koránu. Web: <http://www.newsdire.com/lawandorder/1642-ethiopia-charges-130-in-church-burning-incidents.html>.

195 Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

196 WorldNetDaily. Web: <http://www.wnd.com/?pageId=272921>.

197 Asafa, Jalata, Oromia and Ethiopia 1868-2004, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2005

198 Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Také: Výrok Melese Zenawiho z 11. března 2011: web: <http://www.voanews.com/english/news/Ethiopia-PM-blames-Muslim-extremist-group-for-church-burnings-117897334.html>.

radikálních kleriků vystudovaných v Saudské Arábii, jak tvrdí vláda, avšak hlavní důvod, proč jsou vůbec ochotní těmto názorům naslouchat a nechat se k násilí na křesťanech vyprovokovat, je jejich celková nespokojenost s vlastním postavením v rámci Etiopie.¹⁹⁹

Tuto interpretaci podporuje i praxe etiopské vlády vůči opozici a vůči etnikům, která stojí dlouhodobě proti současnému zřízení. EPRDF se snaží politiku ovládat díky etnicky založeným regionálním stranám, které ve skutečnosti nereprezentují místní občany, ale slouží zájmům EPRDF.²⁰⁰ Tím pádem je lidem, kteří nejsou spokojeni se stylem vládnutí současného režimu, prakticky znemožněna jakákoliv nezávislá politická realizace, neboť nezávislé opoziční strany jsou systematicky utlačovány a některé z nich byly dokonce donuceny odejít do ilegality, kde začaly (či pokračovaly) v ozbrojeném boji proti vládě.

2.5. Etiopie ve válce proti terorismu

Etiopie se ihned po událostech ze září 2001 přidala k USA do války proti terorismu. Jako hlavní důvod označila akce al Ittihaadu. Ten označila jako teroristickou organizaci,²⁰¹ která je islamistická a v jejíchž řadách působí mnozí globální džihádisté, veteráni z Afghánistánu, či členové Muslimského Bratrstva.²⁰² USA tento krok Etiopie přivítaly, neboť si byly vědomy situace v Somálsku a spojenec velikosti a významu Etiopie se jim v regionu rozhodně hodil.

Etiopie potvrdila své spojení deklarací vlády ze září 2001, kde poukazuje na svůj dosavadní boj proti terorismu v regionu a zavazuje se v pokračování potlačování terorismu nejen doma, ale i v celém regionu a vzhledem k jeho globálnímu charakteru potažmo po celém světě.²⁰³ Etiopie se postupně stala hlavním spojencem Američanů v boji proti terorismu v regionu. Odměnou jí za to byla a je značná finanční pomoc, hlavně na budování armády a speciálních protiteroristických jednotek. Americké speciální jednotky také prováděly výcvik svých etiopských protějšků dokonce i přímo v hraničních oblastech

199 Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

200 Viz. kapitola č. 2.2. Politická situace po roce 1991.

201 Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

202 Viz. kapitola 2.4.1. Al Ittihaad a jeho napojení na strukturu globálního džihádu

203 Deklarace etiopské vlády, 29. 9.2001, web:

http://english.people.com.cn/english/200109/29/eng20010929_81360.html.

Etiopie.²⁰⁴ Jen v roce 2005 získala Etiopie z amerických fondů na podporu spojeneckých vojenských kapacit 7.000.000,- USD, v roce 2007 to byly další 2.000.000,- USA rovněž dodávaly Etiopii vojenská zařízení.²⁰⁵

Američané rovněž aktivně podporovali etiopskou armádu při invazi do Somálska, když jim zajišťovali logistickou, ale i přímou vojenskou podporu, prováděli podpůrné letecké útoky na podporu etiopských jednotek.²⁰⁶ Také rozvojová pomoc USA Etiopii je do značné míry ovlivněna jejich spojenectvím.²⁰⁷ ²⁰⁸ Země značně profitovala i z programu americké vlády Východoafrická protiteroristická iniciativa (EACTI).²⁰⁹ ²¹⁰

Etiopie se kromě své angažovanosti v Somálsku stala pro USA i velice významným spojencem v oblasti vyslýchání a zadržování podezřelých. Z Tanzanie a Keni byly do etiopského nechvalně proslulého vězení Jamida Prison odvečeny desítky lidí, kteří byli bez sdělení obvinění vyslýcháni, hovoří se i o případech mučení.²¹¹ Tyto akce prováděli sice Američané, ale Etiopie jim vycházela víc než vstříc. Případy odvečených a bez obvinění držených lidí podezřelých z terorismu jsou známy i z Etiopie, zde se však již etiopská armáda a tajné služby obešly bez asistence Američanů.²¹² Etiopie se tak díky podpoře a spolupráci s USA stala poměrně dominantní regionální mocností, které se otevírá prostor k některým dost kontroverzním krokům, jako je právě invaze do Somálska, či nerespektování rozhodnutí Hraniční komise, která měla za úkol vyřešit spor mezi Etiopií a Eritreou o sporná hraniční místa. Ačkoliv je Etiopie pravidelně usvědčována z porušování lidských práv svých občanů, není to pro spojenectví s USA prakticky žádný problém.

204 Schmid, W., C.G., *Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia*, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

205 Tamtéž.

206 Bamfo, Napoleon A., *Ethopia's Invasion of Somalia in 2006: Motives and Lessons learned*, In: *African Journal of Political Science and International Relations*, 4:2, únor 2010, str. 55-65.

207 Zpráva US AID, 2009.

208 Marchal, R., *Somalia, a New Front Against Terrorism*, analýza Rady pro výzkum sociálních věd, 2007.

209 Pham, Petr J., *Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA*, 2. října 2007.

210 O jiných zájmech, které USA v regionu sledují, především ekonomických v: Chouala, Y. A., *Securing Access to African Oil Post-9/11*, In: *Securing Africa*, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 143-160.

211 Smith, M. S., Tamin, F. A., *Human Rights and Insecurities: Muslims in Post-9/11 East Africa*, In: *Securing Africa*, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 99-125.

212 Tamtéž. Také: Breouk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

2.5.1. Nebezpečí zneužití boje proti terorismu k potlačení opozice

Hlavní nepřítel USA ve válce proti terorismu je al Kajda a organizace s ní spřízněné, vyznávající globální džihád a globální terorismus jim slouží jako způsob boje.²¹³ Etiopský boj proti terorismu však neskončil u islamistů ze Somálska, jejichž část se k al Kajdě opravdu hlásí. Zneužívá války proti terorismu v boji proti domácí opozici, což mnozí autoři a experti na region potvrzují.²¹⁴ Jedná se hlavně o dvě organizace, které představují pro etiopskou vládu největší riziko – ONLF a OLF.

Organizace sice vedou ozbrojený boj proti vládě, avšak často jsou jim připisovány útoky, hlavně proti civilním cílům, za které odmítají zodpovědnost.²¹⁵ Při rozhovorech v Addis Abebě se autor práce dozvěděl, že existuje podezření – a to jak mezi veřejností, tak i u odborníků -, že za některými útoky proti civilním cílům v Addis Abebě, které byly připsány OLF, přitom stojí sama etiopská tajná služba.²¹⁶

Obě organizace jsou rovněž obviňovány z napojení na somálské islamisty - dříve na al Ittihaad dnes na al Shabaab.^{217 218} Praxe etiopské vlády označovat své domácí ozbrojené soupeře za teroristy napojené na radikální islám má svou historickou tradici už z 80. let, kdy režim Derg bojoval proti ELF. Ta byla převážně muslimská a vláda ji označovala za radikálně islamistickou teroristickou organizaci.²¹⁹ Ačkoliv představitelé současného režimu bojovali v té době po boku ELF proti Dergu, je vidět, že označování opozičních hnutí za islamistické je poměrně běžnou praxí etiopských vlád. Mezinárodní společenství si totiž uvědomuje důležitost náboženské snášlivosti v Etiopii, a proto je výskyt organizací, které by mohly rozdmýchávat náboženskou nesnášlivost brán velice citlivě.

213 Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

214 Tamtéž. Také: Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

215 Více k tomuto v kapitole 3.2. Analýza ozbrojených skupin.

216 Konkrétně se jedná o mnohé z bombových útoků v Addis Abebě připsané OLF. Merera Gudina, Breuk Mesfin, obyvatelé Addis Abeby, rozhovory, září 2010.

217 Tisková zpráva ONLF, web: <http://www.onlf.org/news.php?readmore=66>. Také: Kfir, Isaac: Islamic Radicalism in East Africa: Is There a Cause for Concern?, Studies in Conflict and Terrorism, 31:829-855, 2008. a Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

218 Podobná spojení jsou často zveřejňována v médiích, která jsou pod přímou kontrolou vlády. Například Ezega News. Web: <http://www.ezega.com/news/NewsDetails.aspx?Page=news&NewsID=2276>. Také: Pirio, A. Gregory, The African Jihad, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007, str. 98.

219 Pirio, A. Gregory, The African Jihad, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007, str. 98.

Etiopie se tak snaží tyto ozbrojené skupiny delegitimizovat. Poukazováním na jejich teroristické metody boje a napojení na islamisty ze Somálska se pak v kontextu událostí po září 2001 etiopská vláda snaží ospravedlnit své systematické potlačování opozice včetně porušování lidských práv svých občanů. Díky své účasti ve válce proti terorismu může navíc vláda dokonce pro svůj boj proti opozici používat i vojenskou a finanční podporu, které se jí dostává od USA k posílení jejích protiteroristických kapacit.

Etiopie se rovněž dlouhodobě snaží dostat některé ozbrojené skupiny, které na jejím území působí na seznam teroristických skupin USA.²²⁰ To by z nich udělalo přímý cíl akcí v rámci války proti terorismu, což by vládě poskytlo ještě výrazně účinnější nástroje pro boj proti nim. Americká vláda si je však vědoma problémů etiopské vlády s těmito organizacemi, zároveň při vlastním hodnocení stavu lidských práv Etiopie její agentury poukazují na porušování lidských práv právě v regionech, ve kterých organizace působí.²²¹ Proto se zatím vládě Etiopie nepodařilo tyto organizace na seznam teroristických organizací zařadit.

2.5.2. Etiopský protiteroristický zákon

Zneužívání boje proti terorismu pro domácí záležitosti dokazuje i nový protiteroristický zákon, který byl schválen parlamentem v červenci 2009.²²² Jeho hlavním účelem je efektivnější boj proti terorismu, avšak širší definice terorismu a nejasné formulace z něj dělají spíše velice účinný nástroj na potlačování opozice, jak legální tak i ozbrojené. Terorismus je v zákoně definován následovně:

„Kdokoliv včetně skupin, kdo z politických, náboženských nebo ideologických důvodů vyhrožuje vládě, zastrahuje obyvatelstvo nebo jeho části, nebo destabilizuje či ničí základní politické, ústavní, ekonomické nebo sociální instituce, a v této snaze:

- a) způsobí jakékoliv osobě smrt nebo vážné tělesné zranění,
- b) vytvoří vážné ohrožení bezpečí a zdraví veřejnosti nebo její části,

220 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

221 Zpráva o stavu lidských práv v Etiopii 2009, vláda USA, Úřad pro demokracii, lidská práva a práci.

222 Etiopský protiteroristický zákon.

- c) dopustí se únosů či braní rukojmích,
- d) způsobí vážné škody na majetku,
- e) způsobí škody na přírodních zdrojích, životním prostředí, historickém nebo kulturním dědictví,
- f) ohrozí, získá pod kontrolu, způsobí vážný zásah do provozu nebo přerušení jakýchkoliv veřejných služeb, nebo
- g) vyhrožuje spácháním některého z činů a) – f),

je možno postihnout přísným trestem uvěznění na 15 let až doživotí, nebo trestem smrti.²²³

Zákon nadále uvaluje přísné tresty i na osoby, které jakoukoliv teroristickou aktivitu podporují, ať už logisticky, finančně nebo ideologicky s možností odnětí svobody na 10 až 15 let. Zákon postihuje i slovní výzvy na podporu terorismu, přičemž k postihnutí stačí pouze vyjádření souhlasu s provedením konkrétního činu. Postihnutelní jsou i lidé, kteří nebudou nápomocni k odhalení terorismu, a to uvězněním od 3 do 10 let.

Definice nejenže svou šířkou zahrnuje jako možné oběti terorismu civilisty, ale rovněž i vojenské složky. Na rozdíl od jiných v mezinárodním právu používaných definic²²⁴ se však neomezuje na nebojující ozbrojené složky, ale formulace „jakákoliv osoba“ může zahrnovat i vojenský personál zapojený do aktivních konfliktů. Výraznou odlišností od mezinárodního standardu je obsah bodu f) - tedy vážný zásah do provozu či přerušení veřejných služeb. Na úvod zákona jsou veřejné služby definovány jako „elektronické nebo informační komunikace, transport, finance, veřejné komunální služby...“²²⁵.

Podle Human Rights Watch (HRW) tedy v dikci tohoto zákona mírumilovná demonstrace, která bude mít za následek například zablokování nějaké hlavní pozemní komunikace, může být označena za teroristický útok a její zosnovatelé mohou být souzeni jako teroristé.²²⁶ Toto je samozřejmě již značně nestandardní pojetí terorismu. Další silnou kritiku si zasloužila pasáž, kdy je možnost shledat vinným kohokoliv za podporu terorismu, pokud „poskytne

223 Tamtéž.

224 Například definice RB OSN z roku 2004.

225 Etiopský protiteroristický zákon.

226 Analýza etiopského protiteroristického zákona, HRW, 2009.

teroristům morální podporu či radu“, nebo „pokud mu zpřístupní jakýkoliv majetek...“²²⁷. Definovat, co je a co není morální podporou, je velice složité a zákon sám to nezmiňuje, rovněž zpřístupnění jakéhokoliv majetku může v extrémním případě být interpretováno jako zpřístupnění studny a tedy přístupu k vodě teroristům v poušti v Ogadenu²²⁸.

Dalším sporným bodem je odstavec, který postihuje osoby, jež nejsou nápomocny k odhalení terorismu. Toto ustanovení je možno zneužít prakticky proti komukoliv, kdo nebude schopen poskytnout informace ohledně terorismu. Stačí tedy neopodstatněné podezření, že osoba disponuje informacemi o teroristech, a na základě zákona je možno ji uvěznit na 3 až 10 let.

Je tedy patrné, že pojetí terorismu etiopské vlády je velice velkorysé a je proto poměrně jednoduché boj proti terorismu zneužít – od potlačení mírumilovné demonstrace až po uvěznění nepohodlných osob. Na základě její definice prakticky nelze nijak dospět k jakémukoliv rozlišení mezi terorismem a legitimním národně osvobozenecím bojem.

Boj proti terorismu, ať už islamistickému či jinému, se stal i významnou zbraní etiopské vlády při přípravách na volby v roce 2010. Protiteroristický zákon schválený v roce 2009 efektivně omezil možnost opozičních sympatizantů scházet se k mírovým demonstracím, neboť by takové jejich chování mohlo být považováno za projev terorismu – konkrétně za blokování veřejných služeb, což by ozbrojené složky státu opravňovalo k tvrdému zásahu.²²⁹ Opoziční strany, hlavně ty reprezentující Oromy, které mohly představovat konkurenci pro vládnoucí EPRDF, byly obviňovány z napojení na OLF, tedy z podpory terorismu.²³⁰ Etiopská vláda tak boj proti terorismu využívá k potlačování opozice, a to nejen v boji proti ozbrojeným skupinám, ale dokonce i k delegitimizaci stran, které uznávají stávající režim v zemi a které své vize chtějí realizovat nenásilně v rámci federalizované Etiopie.²³¹

227 Etiopský protiteroristický zákon.

228 Analýza etiopského protiteroristického zákona, HRW, 2009.

229 Volby opravdu proběhly na rozdíl od voleb v roce 2005 v naprostém klidu, nedošlo prakticky k žádným demonstracím, k žádným násilnostem. Volby však i v hlavním městě Addis Abebě, kde v roce 2005 byly nejsvobodnější, proběhly v atmosféře strachu, lidé během a těsně po volbách téměř nevycházeli ze svých obydlí ze strachu z možných represí vlády. Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

230 To se stalo oromské opoziční straně Oromský lidový kongres (OPC), která kandidovala v rámci koalice Medrek ve volbách v roce 2010. OPC byla obviněna z podpory OLF a označena za teroristickou přímo na půdě parlamentu. Strana jakéhokoliv napojení odmítá. Zdroj: Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Merera Gudina je předsedou OPC a současným předsedou hlavního opozičního hnutí MEDREK.

231 OPC nemá ve svém programu osamostatnění Oromů ve vlastním státě, a podporuje ideu demokratického

3. Motivace k terorismu

Cílem této práce je analyzovat ty ozbrojené skupiny, které vedou boj proti federální vládě. Práce je zaměřena na to, zdali zkoumaná organizace používá teroristickou taktiku boje. Při pozitivním posudku dojde k určení motivace dané skupiny. Určení motivace nám následně ukáže, jedná-li se o organizace, které jsou islamistické, případně dokonce napojené na struktury globálního džihádu, či je jejich motivace dána spíše národnostně separatistickými či jinými pohnutkami. Na základě této analýzy bude možno posoudit, je-li snaha etiopské vlády zahrnout tyto organizace do boje proti terorismu jako oprávněná.

3.1. Ozbrojené skupiny v Etiopii

Pro provedení analýzy je nezbytně nutné vymežit, kterými ozbrojenými skupinami se práce bude zabývat. Rozdíl mezi ozbrojenou skupinou a pouhou koncentrací ozbrojených civilistů, však mnohdy nemusí být úplně jasný. Během studené války bylo do Etiopie dovezeno jak USA, tak později Sovětským svazem obrovské množství střelných zbraní,²³² a proto je výskyt zbraní naprosto běžný a rozšířený i u civilního obyvatelstva.²³³ Často dochází i ke koncentraci ozbrojených civilistů v jedné komunitě, hlavně v Somálském regionálním státě, existuje mnoho klanů a subklanů, které disponují vlastními milicemi. Ty slouží k obraně vlastních zájmů proti jiným klanům a subklanům. Nejčastěji dochází ke konfliktům o vodu, či o prostor pro pastvu.²³⁴ Stejně tak ve Státě jižních národů, národnostní a lidu existuje celá řada ozbrojených – často primitivními zbraněmi jako oštěpy – skupin, které slouží danému etniku k obraně svých zájmů.²³⁵ I v ostatních částech země existují prvky podobného systému „domobrany“ s tím, že držení zbraně, i když pasivní, zvedá společenskou prestiž a dává váhu jejímu držiteli.²³⁶

federalismu. Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

232 Více k tématu v: Lefebvre, J. A., *Arms for the Horn: U.S. Security Policy in Ethiopia and Somalia, 1953-1991*, University of Pittsburgh Press, 1992.

233 Pozorování v regionech Tigráj, Amhara, Oromo, září-říjen 2008, září 2010.

234 Markasis, J. *Conflict and the Decline of Pastoralism in the Horn of Africa*, MacMillan Press LTD, 1993.

235 Bahru, Zewde, *A History of Modern Ethiopia, 1855-1991*, Addis Ababa University Press, 2002.

236 Rozhovory v Amharském státě, září-říjen 2008.

Dochází i k obrovskému množství různých meziklanových, etnických a mezikomunitních ozbrojených střetů, které neměl pod kontrolou žádný režim – Haile Selassie, Derg, ani EPRDF.²³⁷ Tato práce má za cíl analyzovat ozbrojené skupiny v Etiopii. Takové vymezení je však značně široké a všechny ozbrojené skupiny zmíněné výše se do ní teoreticky dají zahrnout. Práce takového rozsahu by však byla jednak prakticky neuskutečnitelná vzhledem k nedostatku empirického materiálu, jednak by se ztrácel i její smysl, o přehlednosti nemluvě. Je proto nezbytné rozsah skupin omezit.

Tato práce se bude zabývat pouze ozbrojenými skupinami, které vedou boj proti centrální vládě systematicky, s jasně deklarovaným cílem svého boje. Tyto organizace musí představovat pro etiopskou vládu bezpečnostní riziko. Do analýzy budou zahrnuty také pouze ty organizace, které uskutečnily nějakou násilnou ozbrojenou akci proti vládě či civilistům s cílem ovlivnit vládu či veřejnost během posledních 10 let, konkrétně od roku 2002. Tento časový rámeček je zvolen s ohledem na výzkumné otázky této práce. Práce se snaží ukázat, existuje-li v Etiopii terorismus globálního charakteru, který odpovídá al Kajdě a s ní spřízněných organizací. Tento druh terorismu získal pozornost hlavně po září 2001, proto bude analyzován časový úsek, od tohoto zlomového data. Deset let je rovněž dostatečný časový úsek pro vymezení organizací, které sice nikdy neukončily oficiálně svoji činnost, ale již dlouhou dobu jsou naprosto pasivní. Dá se předpokládat, že pokud po tak dlouhou dobu žádný útok neprovedly, nepředstavují již pro vládu riziko a do analýzy tak zahrnuty nebudou.²³⁸

Na základě těchto kritérií prošly sítím následující organizace: ONLF, OLF, UWSFL, al Shabaab, EPPF a TPDM²³⁹ a budou v následující části práce podrobeny analýze.

237 Bahru, Zewde, A History of Modern Ethiopia, 1855-1991, Addis Ababa University Press, 2002.

238 Jako zdroj informací o ozbrojených akcích skupin slouží: Databáze americké Národní protiteroristické centrály, rozhovory s akademiky a analytiky v Etiopii, jiné veřejně dostupné zdroje.

239 Existuje ještě několik jiných ozbrojených hnutí, které vedou boj proti EPRDF, ale pouze tyto organizace splňují podmínky určené výše. Příkladem organizace, která sice oficiálně vede ozbrojený boj proti vládě, ale nesplňuje některou z podmínek je Gambelské lidově osvobozené hnutí (GPLM), která je vnitřně etnicky silně rozpolcena a je zapojena i do regionálního konfliktu mezi několika etniky v regionu Gambella. Svou roztříštěností tak nepředstavuje pro vládu bezpečnostní riziko a nevede proti ní systematický boj. Více ke GPLM v: Dereje Feyissa, Layers of Conflict in the Gambella Region: An interactive Approach. In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 146-159.

3.2. Analýza vybraných skupin

Při analýze bude postupováno ve dvou až třech krocích. U každé organizace bude nejdříve popsán kontext jejího působení a budou nastíněny základní informace o způsobu fungování organizace a o jejím vývoji od založení až do současnosti. Následně bude provedena analýza ozbrojených akcí uskutečněných organizací, na jejímž základě bude určeno, zda-li organizace používá teroristickou taktiku boje či ne. U organizací, které terorismus jako taktiku boje používají, bude poté proveden i třetí krok analýzy. Na základě kritérií stanovených v kapitole 1.5. bude provedena analýza těchto organizací, na jejímž základě určen typ jejich motivace dle Miallovy typologie.

Jako kritéria teroristické taktiky byly zvoleny v kapitole 1.3. následující indikátory: útoky proti civilistům, útoky proti nebojujícímu vojenskému personálu a útoky proti vysokým představitelům vlády, pokud region není ve válečném stavu.²⁴⁰ Existuje celá řada násilných akcí, kde byla přítomnost jednoho nebo více těchto indikátorů naplněna a za které má mít některá z organizací zodpovědnost. Právě tyto útoky budou objekty následující analýzy. Bude při ní zaměřeno na přítomnost některého z indikátorů teroristické taktiky a na průkaznost, že tato organizace za útoky skutečně stála.²⁴¹ Aby pak mohly být útoky proti výše zmíněným cílům případně považovány za terorismus, musí jejich povaha odpovídat i v kapitole 1.2.2. zmíněné definici terorismu: „Terorismus je politicky motivovaná taktika, zahrnující použití zastrášení nebo násilí, při čemž hraje zásadní roli aspekt přesvědčení veřejnosti.“²⁴²

Při následném určení motivace organizací, které používají teroristickou taktiku boje, budou použity v kapitole 1.5. stanovana kritéria: deklarované cíle organizací, napojení na jiné struktury a aktéry a konečně konkrétní cíle útoků a jiné aktivity. Na základě těchto kritérií bude určeno do jaké z kategorií Miallovy typologie lze skupinu zařadit.

240 Válečný stav je na základě situace popsané v kapitole 2.3. pouze v Ogadenu. Konflikty v jiných regionech v Etiopii se jako válečný stav označit nedají, proto budou útoky na vysoce postavené představitele vlády považovány za indikátor terorismu všude s výjimkou regionu Ogaden.

241 Podobně jako u střetů s vojenskými složkami existuje často rozpor mezi tvrzením ONLF a etiopskou vládou.

242 Weinberg, L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., The Challenges of Conceptualizing Terrorism, In: Terrorism and Political Violence, 16:4, 2004, str. 8.

3.2.1. Ogadenská národně osvobozenecá fronta

Krok 1: Charakteristika ONLF

Jedna z hlavních ozbrojených skupin působící v Etiopii, která představuje značné bezpečnostní riziko pro etiopskou vládu je ONLF. ONLF vznikla v srpnu 1984 jako důsledek rozdělení tehdejší hlavní ozbrojené skupiny působící proti etiopské vládě WSLF. WSLF se aktivně podílela v přeshraničním konfliktu mezi Etiopií a Somálskem v letech 1977-78, byla podporována Somálskem a měla za cíl připojení Ogadenu východnímu sousedu. ONLF vznikla jako zástupce lidí obývajících region Ogaden, na rozdíl od WSLF nebyl a není její cíl připojení k Somálsku, jejím hlavním cílem je zajistit obyvatelům Ogadenu právo na sebeurčení.²⁴³ ONLF se odvolává na Chartu OSN a považuje svůj boj jako odboj proti kolonialismu Etiopie. Právo na sebeurčení by mělo být zajištěno formou referenda konaného v regionu, které by určilo, zdali Ogaden zůstane v rámci etiopské federace, bude připojen k Somálsku,²⁴⁴ nebo dojde k jeho osamostatnění.²⁴⁵

ONLF chce svých cílů dosáhnout nenásilnou politickou formou²⁴⁶, což dokázala po pádu režimu Dergu, kdy byla oficiálně registrovanou stranou, která vyhrála regionální volby v roce 1992 a do roku 1994 utvářela regionální vládu. V roce 1994 však přišla – ve shodě s etiopskou ústavou – s požadavkem uspořádat v Ogadenu referendum k otázce sebeurčení tamního obyvatelstva. Tvrdě narazila na odpor etiopské vlády, která donutila ONLF k odchodu z vlády a začala sérii represí vůči jejím představitelům a podporovatelům.²⁴⁷ To ji donutilo vrátit se do ilegality a začít ozbrojenou bitvu proti Etiopii, kterou sama označuje za osvobozenecý boj.²⁴⁸ To spočívá hlavně v tom, že ONLF oficiálně odmítá jakoukoliv formu terorismu v rámci svého boje, hlásí se k útokům pouze na vojenské cíle a hlásí se k touze převzít v Ogadenu vládu. Hlásí se k demokratickým hodnotám, náboženské toleranci a svobodě politického přesvědčení.²⁴⁹

243 Oficiální politický program ONLF. Web: www.onlf.org.

244 Tato varianta je vzhledem k situaci v sousedním Somálsku v současné době nerealizovatelná. ONLF má však dlouhodobý politický program vycházející ze situace, kdy Somálsko bylo fungující stát, současnou situaci považuje za dočasnou, a proto svůj oficiální program v tomto bodě nijak neměnila.

245 Oficiální politický program ONLF. Web: www.onlf.org.

246 Oficiální politický program ONLF. Web: www.onlf.org.

247 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

248 Oficiální politický program ONLF. Web: www.onlf.org.

249 Tamtéž.

Poté, co ONLF započala svou ozbrojenou bitvu proti Etiopii, došlo k několika štěpením v rámci jejího vedení.²⁵⁰ K prvnímu mělo dojít v roce 1998, kdy se jedna frakce měla připojit k nově vzniklé SPDP, satelitní straně EPRDF, která vedla regionální vládu. Další štěpení údajně proběhlo v roce 2008, kdy mělo dojít k rozporu ohledně podpory ONLF ze strany Eritrey, která od roku 1998 ONLF podporuje.²⁵¹ ONLF však oficiálně popírá jakékoliv štěpení v rámci svých struktur. To, co bývá označováno jako štěpení, označuje pouze za odpadávání jednotlivých osob v ní dříve působících, které však nebyly schopny na svou stranu získat větší počet bojovníků.²⁵² Tvrzení ONLF je podporováno neexistencí zpráv o jakémkoliv soupeření mezi frakcemi ONLF, ani o žádných vojenských aktivitách jiných skupin, které by samy sebe označovaly za frakce ONLF nespádající pod hlavní vedení.

ONLF neodmítá jakékoliv mírové jednání o urovnání konfliktu s Etiopií, podmiňuje je však účastí třetí neutrální strany a konáním na neutrální půdě. Ve svém prohlášení označila ideálního zprostředkovatele USA.²⁵³ Jednání již několikrát proběhla, avšak pokaždé bez výsledku. K eskalaci vztahů došlo v roce 2007, kdy ONLF zabila devět Číňanů a více než 60 Etiopanů včetně civilistů, při útoky na misi která pod vedením Číňanů prováděla průzkum výskytu ropy a zemního plynu v Ogadenu.²⁵⁴ ONLF se k útoku přihlásila a pohrozila násilím všem cizím společnostem, které by chtěly v regionu provádět průzkumy výskytu nerostných surovin.²⁵⁵ Etiopská vláda zareagovala ekonomickou blokádou regionu, která se nejvíce dotkla civilního obyvatelstva. Ve snaze omezit podporu pro ONLF zároveň došlo ke zvýšené přítomnosti jednotek etiopské armády v regionu a z Ogadenu se stala prakticky válečná zóna.²⁵⁶ Od této doby dochází k pravidelným střetům mezi vládními jednotkami a ONLF, přičemž o jejich rozsahu a efektu neexistuje mnoho materiálů, neboť Etiopie omezila vstup do regionu všem cizím novinářům a dokonce i nevládním organizacím, které v regionu působily převážně při rozdělování potravinové pomoci. Rozdělování potravin převzala následně agentura spadající pod etiopskou vládu, a ta je obviňována ze zneužívání jejího rozdělování proti

250 Shinn, David, H., On Future of Ethiopian armed Groups, příspěvek bývalého ambasádora USA na konferenci o budoucnosti ozbrojených skupin v Africe, pořádáno ministerstvem zahraničí USA, listopad 2009.

251 Kinfe Abraham, Ethio-Eritrean History, London: EIIPD and HADAD, 2004.

252 Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. Web: <http://www.bartamaha.com/?p=13980>.

253 Oficiální prohlášení ONLF z 25. listopadu 2009. web: http://www.onlf.org/viewpage.php?page_id=30.

254 Ewing, J., An Ugly Exploration, World Policy Institute, 2010.

255 Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. web: <http://www.bartamaha.com/?p=13980>.

256 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

ONLF. Potraviny dostávají pouze ty klany, jejichž milice povedou boj proti ONLF.²⁵⁷ ONLF se sice považuje za oficiálního představitele všech obyvatel Ogadenu, avšak ve skutečnosti má podporu hlavně od klanu Ogadeni, naopak mnoho jiných somálských klanů se od ní distancuje, nebo se dokonce cítí jejími aktivitami přímo ohroženo.²⁵⁸

Etiopská vláda ONLF obviňuje z terorismu a snaží se ji dostat na seznam amerických teroristických organizací. Rovněž bývá obviňována z napojení na islamisty, včetně těch radikálních, a z toho, že vede proxy válku Eritrey proti Etiopii.²⁵⁹ ONLF se oficiálně od terorismu distancuje a přiznává se pouze k útokům na vojenské cíle etiopské armády. Co se napojení na somálské islamisty z UIC týká, včetně těch z radikálních organizací jako al Shabaab, přiznává její předseda, že dochází k výměně názorů, jelikož všechny tyto skupiny sdílejí společného nepřítele – etiopskou vládu. Avšak rezolutně popírá jakoukoliv politickou či názorovou koordinaci a jakékoliv spojení označuje za čistě vojensko-strategické.²⁶⁰ Názory na postoj ONLF k islamismu se značně rozcházejí. Zatímco někteří analytici označují ONLF za čistě sekulární organizaci a zdůrazňují národnostní rozměr jejího boje,²⁶¹ jiní poukazují na způsob rekrutace bojovníků v diasporách, kde ONLF označuje svůj boj za džihád proti křesťanským kolonialistům z Etiopie.²⁶² Stejně tak hymna ONLF, která je pravidelně zpívána vojenskými jednotkami ONLF, obsahuje slova, ve kterých je vyzván Ahmed Guray vojevůdce z 16. století, který pod hlavičkou džihádu dobyl značná území na úkor křesťanských etiopských panovníků.²⁶³

ONLF se sama ke svému postoji k islamismu vyjadřuje lehce dvojznačně, sice oficiálně zdůrazňuje národnostní aspekt svého boje a hlásí náboženskou toleranci,²⁶⁴ na druhou stranu

257 Tamtéž.

258 Tamtéž. Také: Shinn, David, H., On Future of Ethiopian armed Groups, příspěvek bývalého ambasádora USA na konferenci o budoucnosti ozbrojených skupin v Africe, pořádáno ministerstvem zahraničí USA, listopad 2009.

259 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009. Také: Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesora na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010 a Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

260 Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. web:

<http://www.bartamaha.com/?p=13980>.

261 Shinn, David, H., On Future of Ethiopian armed Groups, příspěvek bývalého ambasádora USA na konferenci o budoucnosti ozbrojených skupin v Africe, pořádáno ministerstvem zahraničí USA, listopad 2009.

262 Seid, Mohammed M., The Role of Religion in the Ogaden conflict, analýza Rady pro výzkum sociálních věd, New York, leden 2009.

263 Tamtéž.

264 Oficiální prohlášení ONLF. Web: www.onlf.org

přiznává, že všichni její bojovníci a vedení, stejně jako lidé, za jejichž zájmy bojuje, jsou muslimové, a proto přiznává určitou roli náboženství.²⁶⁵ Rozhodně však odmítá ideové napojení na organizace hlásící se ke globálnímu džihádu. O tom svědčí i určitá míra spolupráce s tajnými službami USA, které v regionu působily ve snaze omezit islamistické organizace v sousedním Somálsku a s jednotkami Joint Task Force in the Horn of Africa, které byly v regionu rozmístěny do konce roku 2007.²⁶⁶ Tímto ONLF vzala vítr z plachet etiopské vládě, která po přidání se k americké válce proti terorismu zesílila své snahy zařadit ONLF na americký seznam teroristických organizací.²⁶⁷ O tom, že ONLF nemá napojení na radikální islamisty ze sousedního Somálska svědčí i zprávy, že v posledních letech přibývá ozbrojených střetů mezi jejími bojovnicemi a ozbrojenci z al Shabaabu.²⁶⁸

Ačkoliv ONLF oficiálně odmítá útočit na jiné než vojenské cíle, praxe je často jiná. „ONLF sice odmítá terorismus a vraždění civilistů, často se ale uchyluje k zabíjení civilistů hlavně z komunit, které spolupracují s vládou. Jde jim o to je zavraždit a odradit je od této spolupráce.“²⁶⁹

Podpora ze strany Eritrey je přiznána jak předsedou ONLF,²⁷⁰ tak dokázána mnoha jinými analytiky.²⁷¹ Bojovníci ONLF jsou v Eritrey cvičeni a vyzbrojováni, avšak ONLF striktně odmítá, že by vedlo proxy válku za Eritreu proti Etiopii.²⁷²

Krok 2: Analýza ozbrojených akcí ONLF od roku 2002

Od roku 2002 provedla ONLF nespočet ozbrojených akcí proti vládě. Na stránkách ONLF se pravidelně objevují oslavné zprávy o vítězných bitvách proti armádním jednotkám, jejichž

265 Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. web: <http://www.bartamaha.com/?p=13980>.

266 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

267 Tamtéž.

268 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009. Také: Voice of America, listopad 2009. Web: <http://www.voanews.com/english/news/a-13-2009-11-17-voa19-70423312.html>.

269 Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

270 Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. web: <http://www.bartamaha.com/?p=13980>.

271 Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Také: Hagman, T., Beyond Clannishness and colonialism: understanding political disorder in Ethiopia's Somali Region, 1991-2004, In: Journal of Modern African Studies, 43:4, Cambridge University Press, 2005, str. 509-536.

272 Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. web: <http://www.bartamaha.com/?p=13980>.

pravdivost lze jen těžko ověřit vzhledem k izolovanosti Ogadenu a nedostatku objektivních zpráv. Většina z proklamovaných vítězství ONLF jsou etiopskou vládou odmítána jako smyšlená.²⁷³ Tato práce se však snaží určit, zdali se ozbrojené organizace působící v Etiopii uchylují k teroristickým taktikám, proto útoky na vojenské jednotky vlády nejsou pro analýzu relevantní.

K prvnímu monitorovanému incidentu, při němž byli oběťmi civilisté, došlo v lednu 2007 v okolí Degeh Bur. Útok byl mířen na komunitu, která spolupracovala s etiopskou armádou, a bylo při něm zabito 19 lidí, z toho 4 představitelé lokální samosprávy. ONLF byla obviněna ze zodpovědnosti za útok, svou účast nikdy nepopřela.²⁷⁴ Pravděpodobně šlo o útok, který měl odradit tamní komunitu od spolupráce s etiopskou vládou, ONLF podle všeho za útokem stála, což potvrzuje i fakt, že útok nikdy nepopřela.²⁷⁵

O pár dní později ve stejném měsíci i roce došlo k útoku na komunitu v Garbo, kde zemřelo 5 osob. ONLF byla obviněna a opět svou účast nepopřela.²⁷⁶ Jedná se o podobnou akci, která byla provedena u Degeh Bur, ONLF svou účast rovněž nepopřela, podle všeho za tímto útokem rovněž stála.

V dubnu 2007 došlo k největší akci ONLF, kde se stali oběťmi civilisté. Jednalo se o útok na výzkumnou misi čínských těžařů v doprovodu vládních jednotek.²⁷⁷ Při akci zemřelo 74 lidí včetně civilistů, z toho 9 Číňanů. ONLF se k útoku přihlásila.²⁷⁸ Akci následovalo varování ONLF všem jiným těžařským společnostem, aby se zdržely jakýchkoliv aktivit v oblasti. Zde se jedná o jasnou akci s cílem zastrašení. Útok byl směřován proti průzkumu ropy, nelze tedy být interpretován jako útok na vojenský personál, který Číňany chránil.

273 Příkladem je zpráva ONLF z roku října 2009, kdy na svých stránkách slavila převzetí moci v sedmi městech v Ogadenu. Etiopská vláda tyto zprávy rázně odmítla a přiznala jen omezené střety s bojovníky ONLF v okolí těchto měst. Pravdivost zpráv nebylo možno nijak ověřit. Zdroj: www.onlf.org, Reuters: <http://www.reuters.com/article/2009/11/14/idUSLE162745>

274 Národní protiteroristické centrum vlády USA. Web: https://wits.nctc.gov/FederalDiscoverWITS/index.do?Rcv=Incident&R=201893&nav=Rd%3DCountry|4294953040|Ethiopia%26rpp%3D100%26N%3D0%26Nf%3Dp_IncidentDate|GT%2B19950101%26Ns%3DCity. (Dále jen: Národní protiteroristické centrum vlády USA.)

275 Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

276 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

277 K samotné akci více v: Ewing, J., An Ugly Exploration, World Policy Institute, 2010.

278 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

V květnu 2007 došlo během oslavy státního svátku k výbuchu trhaviny v regionálním hlavním městě Jijiga, při kterém bylo zabito 11 civilistů, dalších 45 bylo zraněno. Při útoku byl zraněn bývalý regionální prezident Abdulahi Hassan, jenž byl pravděpodobně terčem útoku. ONLF byla podezírána z útoku, ta ovšem zodpovědnost popřela.²⁷⁹ Podle nezávislých analytiků z ICG však způsob akce spíše připomíná praktiky radikálních islamistů než ONLF, k její účasti na útoku nevedou ani jiné stopy, svou účast popřela, proto není možno tento útok přispat na její konto. Je zde však pozorovatelná snaha ze strany vlády připsat útok, kde byly zjevně oběti pouze civilisté, ONLF.

V letech 2007 a 2008 došlo k několika bombovým útokům ve městě Jijiga, při kterých došlo k usmrcení několika civilistů. Za útoky stála podle vládních zdrojů ONLF. Ta ovšem svoji účast na útocích popřela.²⁸⁰ Žádná jiná data k útokům nejsou k dispozici.

V březnu 2009 došlo k výbuchu trhaviny v městě Mustahil v Ogadenu. Cílem útoku byl vojenský konvoj etiopské armády, došlo při něm však k usmrcení i několika civilistů. ONLF se k akci přiznala.²⁸¹ Při útoku sice byli zabiti i civilisté, ale hlavní cíl byl vojenský konvoj etiopské armády, vše nasvědčuje tomu, že civilisté nebyli hlavním cílem útoku a k jejich zabití došlo náhodně.²⁸²

V červnu 2009 došlo u města Degeh Bur v Ogadenu k útoku na konvoj obchodníků. Došlo k usmrcení dvou civilistů. ONLF byla z útoků obviněna, avšak svoji účast na akci popřela.²⁸³ Obchodníci byli v úzkém spojení s etiopskou armádou, k tomu v té době byla v okolí Degeh Bur monitorována zesílená aktivita ONLF bojovníků, je proto značně pravděpodobné, že ONLF za útokem stála.²⁸⁴

Mimo tyto útoky, o kterých se autorovi práce podařilo získat podrobnější informace, ONLF podle zpráv analytických a lidskoprávních organizací, které svá tvrzení zakládají na rozhovorech s tamními obyvateli, stojí za celou řadou jiných ozbrojených akcí, při nichž došlo

279 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

280 Zpráva o stavu lidských práv v Etiopii, HRW, 2008. Také: Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

281 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

282 Abdiwasa Abdilahi, regionální politik, vyučující na Univerzitě v Addis Abebě, září 2010.

283 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

284 Abdiwasa Abdilahi, regionální politik, vyučující na Univerzitě v Addis Abebě, září 2010.

k usmrcení civilistů.²⁸⁵ Nejčastěji dochází k útokům proti komunitám, které spolupracují s etiopskou vládou s cílem tuto spolupráci ukončit. Násilí je používáno za účelem odstrašení. ONLF zřejmě nepraktikuje bombové útoky, které se jí etiopská vláda snaží připsat na konto ve své snaze dostat ji na seznam teroristických organizací USA. U útoků takového typu není o použití teroristické taktiky boje pochybnosti. Na základě provedené analýzy však ONLF praktikuje jinou formu útoků na civilisty, jedná se o jejich přímé vraždění za účelem zastrašit je od spolupráce s vládou, což dle stanovených kritérií je teroristická taktika boje.

Stejně tak se za terorismus dá jasně označit útok na civilní pracovníky těžařských společností, spojený s výhrůzkou opakování útoků proti každé společnosti, která se pokusí o průzkum nerostného bohatství v Ogadenu. Zde jsou oběti opět hlavně civilisté a důvodem útoku je faktor strachu, který má být mezi těžaři a u vlády vyvolán.

Na základě provedené analýzy vybraných ozbrojených akcí ONLF lze tedy organizaci usvědčit z používání teroristických způsobů boje. Cíle ONLF odpovídají cílům teroristického způsobu boje, a zároveň hraje značnou roli faktor strachu a zastrašení s cílem ovlivnit veřejné mínění – v případě ONLF snaha odradit od spolupráce s etiopskou vládou.

Krok 3: Určení motivace

Deklarované cíle

ONLF označuje etiopskou nadvládu nad Ogadenem za koloniální a jejím hlavním deklarovaným cílem je právo na sebeurčení Somálců v rámci Etiopie. Stejný požadavek organizace měla i během tří let svého legálního politického působení.²⁸⁶ Podobně jako UWSLF rovněž deklarují jako jedno ze svých hlavních posláních ochranu nerostného bohatství Ogadenu proti Etiopii a jejích smluvních partnerů ve formě těžebních společností z Číny nebo Západu. Těžářům hrozí násilím, ochotu uvést hrozbu v praxi již organizace dokázala v roce 2007. Jejím hlavním cílem je dosáhnout práva na referendum, na jehož základě bude obyvatelům Ogadenu umožněno rozhodnout o své budoucnosti – zdali zůstanou coby

285 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009. Také: Zpráva o stavu lidských práv v Etiopii, HRW, 2008.

286 Oficiální politický program ONLF. Web: www.onlf.org.

regionální stát v rámci Etiopské federace, vytvoří samostatný stát, nebo se připojí k sousednímu Somálsku.²⁸⁷ Co se postojů ONLF k náboženství týká, existuje zde značná dvojakost. Ačkoliv ONLF využívá termínu jako je džihád pro rekrutaci svých bojovníků a přiznává roli, kterou náboženství v jejich boji hraje,²⁸⁸ deklaruje náboženskou toleranci a rozhodně odmítá jakékoliv napojení na struktury radikálních islamistů ze Somálska.

Napojení na jiné struktury a aktéry

ONLF je ze strany Etiopie obviňována z napojení na somálské islamisty, stejně jako na Eritreu, která má s Etiopií nevyřešený hraniční konflikt. Napojení na Eritreu ONLF nepopírá, avšak co se napojení na islamisty týče, je situace jiná. ONLF dostává podporu ze Somálska ze strany umírněných islamistů včetně některých frakcí UIC.²⁸⁹ Ale rozhodně popírá jakoukoliv politickou a ideologickou koordinaci s radikálnějšími frakcemi UIC nebo dokonce s al Shabaabem, kterou se etiopská vláda svými prohlášeními snaží prokázat.²⁹⁰

Podle názorů odborníků však ze začátku etiopské invaze do Somálska docházelo ke stykům nejen mezi ONLF a UIC, ale i s al Shabaabem. Mluví se o radiovém spojení mezi oběma skupinami.²⁹¹ Předseda ONLF tyto informace nepopírá, avšak označuje je jako čistě vojensko-strategické partnerství.²⁹² Styky se údajně omezovaly pouze na vojenskou koordinaci a informace o pohybu etiopských jednotek, výrazně však klesaly s postupnou radikalizací al Shabaabu.

O tom svědčí i fakt, že ONLF a al Shabaab se od roku 2008 několikrát v oblasti Ogadenu vojensky střetly²⁹³ i obvinění al Shabaabu ze spolupráce ONLF s nepřáteli islamistů včetně

287 Připojení k Somálsku je s přihlédnutím k současné politické situaci u východních sousedů prakticky vyloučeno, utvoření vlastního státu je vzhledem ke geografické poloze Ogadenu a jeho ryze pouštnímu charakteru taktéž prakticky neuskutečnitelná vize. Jedinou realizovatelnou formou sebeurčení Ogadenu je v současné době setrvání v rámci Etiopie, avšak bez systematického porušování lidských a politických práv Somálců ze strany etiopské vlády.

288 Vzhledem k tomu, že 100 % jejích členů a podporovatelů jsou muslimové.

289 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

290 Oficiální prohlášení ONLF jako reakce na výroky Melese Zenawiho. Web: <http://www.onlf.org/news.php?readmore=66>.

291 Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Prof. Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

292 Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. web: <http://www.bartamaha.com/?p=13980>.

293 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

USA.²⁹⁴ Nenapojení ONLF na radikální islamisty potvrzuje i jeho částečná spolupráce s USA, kterou se ONLF snaží úspěšně předejít snahu etiopské vlády, aby ji USA vnímaly jako teroristickou organizaci napojenou na islamisty.²⁹⁵ Dlouhodobě vztahy taky udržuje ONLF s OLF, se kterou spolu s jinými organizacemi a hnutími vytvořila ozbrojenou koalici Aliance pro svobodu a demokracii. Tato koalice je však prakticky úplně neaktivní. V Ogadenu se ONLF opírá o podporu hlavně klanu Ogadeni, který je v regionu majoritní, ale některé jiné klany se s jejich bojem neztotožňují a dokonce dochází k občasným ozbrojeným konfliktům.²⁹⁶

Konkrétní cíle útoků a jiné aktivity

Když se podíváme na útoky, za kterými ONLF stojí, je patrné, že většina jejích aktivit se zaměřuje na etiopské ozbrojené síly, což je naprosto v souladu s jejich deklarovanými cíli. Stejně tak útoky, výhrůžky násilnostmi a ozbrojené akce proti těžařům jsou vedeny s cílem ochránit „svůj“ region před cizím vlivem. Odstrašující zabíjení civilistů, vůdců klanů a komunit je rovněž vedeno s cílem snížit jakýkoliv vliv vlády v regionu.²⁹⁷

Hodnocení analýzy

ONLF je organizace, která bojuje za právo na sebeurčení Somálců v rámci multietnické Etiopie, jejíž vláda tento národ utlačuje. Porušuje přitom nejen politická, ale i lidská práva. Hlavní cíl ONLF je docílit práva na sebeurčení Somálců, které je jim v etiopské ústavě zaručeno, veškeré její ozbrojené akce jsou rovněž v tomto smyslu vedeny. Ačkoliv v minulosti docházelo k omezené míře spolupráce s radikálními islamisty, včetně na al Kajdu napojeného al Shabaabu, tato spolupráce byla značně ryze pragmatická, a omezovala se pouze na vojenskou koordinaci proti společnému nepříteli. Heslo „nepřítel mého nepřítele je můj přítel“ v tomto případě platilo jen částečně, neboť docházelo pouze ke koordinaci vojenských

294 Voice of America, listopad 2009. Web: <http://www.voanews.com/english/news/a-13-2009-11-17-voa19-70423312.html>.

295 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

296 Shinn, David, H., On Future of Ethiopian armed Groups, příspěvek bývalého ambasádora USA na konferenci o budoucnosti ozbrojených skupin v Africe, pořádáno ministerstvem zahraničí USA, listopad 2009.

297 Cíli těchto teroristických akcí jsou kolaboranti s etiopskou vládou, či klany, které nejsou na straně ONLF v jejich boji proti vládě. Zdroj: Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

jednotek. Během postupné radikalizace al Shabaabu kontakty ustávaly, až se jejich dřívější omezená spolupráce přeměnila v otevřené nepřátelství, které vedlo k ozbrojeným střetům. Role náboženství v boji ONLF nehraje nijak zásadní úlohu, ačkoliv slouží jako tmelící prvek a jako nástroj potvrzení společné identity v boji proti silnějším nepříteli. ONLF v rámci Miallovy typologie patří jednoznačně do kategorie „Povstalecký terorismus“, podkategorie „národnostně separatistický terorismus“.

3.2.2 Spojená osvobozenecá fronta západního Somálska

Krok 1: Charakteristika UWSLF

Spojená osvobozenecá fronta západního Somálska (UWSLF), bývá často zaměňována za Osvobozenecou frontu západního Somálska (WSLF), organizaci, která byla silně napojena na Somálsko a po jeho boku bojovala ve válce o Ogaden mezi lety 1977-78. WSLF však v devadesátých letech přestala existovat, zatímco UWSLF byla založena až někdy kolem roku 2000. UWSLF byla založena na troskách etiopské pobočky al Ittihaadu, která byla rozprášena etiopskou armádou v devadesátých letech.²⁹⁸ UWSLF jako nástupnická organizace převzala cíle al Ittihaadu a ze začátku se formovala v sousedním Somálsku, kde docházelo ke spolupráci s UIC.²⁹⁹

UWSLF vrátila své aktivity do Somálského regionálního státu v Etiopii v roce 2006. Na rozdíl od ONLF nenesla v názvu slovo Ogaden, ale Somali, takže byla více akceptovatelná pro Somálce, kteří nepatřili ke klanu Ogadeni. Toto však vedlo k rivalitě s ONLF a jsou monitorovány dokonce i ozbrojené střety mezi ONLF a UWSLF.³⁰⁰ Existuje mezi nimi i další významný rozdíl: „Na rozdíl od ONLF stála UWSLF i za několika bombovými útoky, které měly za cíl přímo civilisty. Je to proto, že se v ní pohybovalo hodně bývalých členů al Ittihaadu.“³⁰¹

298 Zpráva analytické skupiny Karamarda Group, která působí v Somálském regionálním státě jako nezávislá zpravodajská skupina. Web: http://www.wardheernews.com/Articles_2010/June/Karamarda/UWSLF-final.pdf. (Dále jen: Zpráva analytické skupiny Karamarda Group.)

299 Zpráva analytické skupiny Karamarda Group.

300 Tamtéž.

301 Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

Stejně jako ONLF pohrozila ozbrojenými akcemi všem těžařským společnostem, které by měly v úmyslu využívat nerostné bohatství Ogadenu.³⁰² V roce 2008 začala UWSLF spolupracovat s odpadlíkem od ONLF Dr. Dolalem, avšak krátce po započetí spolupráce byl jak on tak prakticky celé vedení UWSLF zabito etiopskou armádou v dubnu 2008. Z této akce se UWSLF již nikdy nevzpamatovala, vše vyústilo v podepsání mírové dohody s etiopskou vládou na začátku roku 2010, kdy bylo dohodnuto, že se UWSLF přetransformuje na legální politickou stranu.³⁰³ I po zabití prakticky celého vedení organizace v dubnu 2008 byly však monitorovány aktivity somálské frakce UWSLF v Mogadišu, kde byla zapojena do bojů o hlavní město mezi TFG a islamisty.³⁰⁴ Jakékoliv akce této frakce v Etiopii však nebyly dosud monitorovány.

Ačkoliv je tato organizace od roku 2010 v Etiopii neaktivní, budeme se jí i přesto věnovat, neboť jedna její frakce odmítla svou účast na mírové smlouvě a nadále působí v Somálsku.

Krok 2: Analýza ozbrojených akcí UWSLF od roku 2002

Nejnámější akcí UWSLF se stal únos dvou pracovníků Červeného kříže z 18. září 2006. UWSLF unesla oba zdravotníky v domněnání, že se jedná o těžaře, kteří přijeli do Ogadenu analyzovat výskyt ropy a zemního plynu. Po vyjasnění, že se jedná o pracovníky Červeného kříže, organizace oba unesené propustila. Organizace se k akci přihlásila.³⁰⁵ Akce následovala krátce po varování těžařům, aby se stranili pohybu v Ogadenu. Jedná se tedy o případ, kde došlo k nasazení násilí proti civilistům, s cílem zastrašení a potažmo ovlivnění veřejného mínění.

Mimo útoků na vojenské cíle je toto prakticky jediná akce, ke které se UWSLF oficiálně přihlásila. Existuje však silné podezření, že stála za několika bombovými útoky ve městě Jijiga, včetně bombového útoku na civilisty i bývalého regionálního prezidenta během veřejných oslav státního svátku z 28. května 2007. Útok byl sice vládou připisován ONLF, ta ale zodpovědnost popřela. Analytici z ICG se shodují, že forma akce odpovídala spíše

302 Sudantribune 25.4.2006. Web: <http://www.sudantribune.com/UWSLF-s-Ogaden-warns-oil-firms,15286>.

303 Zpráva analytické skupiny Karamarda Group.

304 Zpráva monitorovací skupiny OSN pro Somálsko z 10.12.2008.

305 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

radikálně islamistické organizaci, avšak přímo neuvádějí UWSLF. Jasnější názor má na věc Breuk Mesfin: „Útok z Jijigy je jeden z útoků na civilisty, za kterým podle všeho stáli islamisté z UWSLF.“³⁰⁶

Další informace o akcích UWSLF bohužel nejsou k dispozici, ačkoliv je podezřívána z celé řady dalších bombových útoků ve městě Jijiga a i v jiných částech Ogadenu.³⁰⁷ V podstatě jako následnická organizace al Ittihaadu, utvořená jejími bývalými členy, však tato podezření nabývají na váze, neboť al Ittihaad byl zapleten do několika bombových útoků na civilisty.³⁰⁸

Avšak už použití násilí jako zstrašovacího prostředku proti těžařům naplňuje definici teroristické taktiky, nemluvě o tom, že mezi odborníky panuje přesvědčení, že UWSLF stála i za bombovým útokem ve městě Jijiga v roce 2007, které je rovněž jasným příkladem teroristické taktiky. Organizace UWSLF tedy na základě této analýzy používá ve svém boji teroristické taktiky.

Krok 3: Určení motivace

Analýza deklarovaných cílů

UWSLF, jako jeho nástupnická organizace převzala cíle al Ittihaadu. Hlavní cíl tedy je vytvoření islamistického státu na všech územích obývaných etnickými Somálci. Vzhledem k tomu, že UWSLF působila hlavně na území Ogadenu, bylo jejím hlavním úkolem v kontextu výše zmíněného cíle, dosáhnout práva na sebeurčení Somálců v Ogadenu, kteří se následně budou moci připojit k Somálsku. V rámci těchto cílů UWSLF chránila i nerostné bohatství Ogadenu, na něž nehodlala pustit cizí těžařské firmy, kterým pohrozila při pokusech o výzkum nebo těžbu násilím.³⁰⁹

Analýza napojení na jiné struktury a aktéry

306 Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Informace byla potvrzena Prof. Kassahunem Berhanu, Profesorem Univerzity v Addis Abebě, při rozhovoru v Addis Abebě, září 2010.

307 Rozhovory ve městě Jijiga, září 2010.

308 Medhane Tadesse, *Al-Ittiihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

309 Sudantribune 25.4.2006. web: <http://www.sudantribune.com/UWSLF-s-Ogaden-warns-oil-firms,15286>

USWLF je organizace, jejíž aktivity byly poměrně omezené. Nedostávala na rozdíl od ONLF nebo OLF podporu z Eritrey,³¹⁰ ani nespolupracovala s největší regionální ozbrojenou skupinou ONLF, s níž měla dokonce vztahy napjaté.³¹¹ Hlavním zdrojem podpory tedy byly UIC, jsou monitorovány společné aktivity obou organizací z Mogadiša.³¹² Kontakty zřejmě pocházely z dob al Ittihaadu, kdy somálská část organizace byla rozpuštěna v UIC, zatímco část etiopské frakce se transformovala do UWSLF. Není však nijak dokázáno, že by UWSLF udržovala kontakty s radikálním křídlem UIC - al Shabaabem, spolupracovala spíše s umírněnými islamisty, kteří měli zároveň pansomálské cíle.

Konkrétní cíle útoků a jiné aktivity

Jediný oficiálně přiznaný útok UWSLF byl únos dvou pracovníků Červeného kříže, o nichž se domnívala, že jsou těžaři. Jednala tedy ve shodě s deklarovanými cíli a snažila se tak ochránit nerostné bohatství Ogadenu. Druhou akcí, ke které se sice nepřiznala, avšak dle názoru odborníků za ní stála, byl útok na civilisty a bývalého představitele Somálského regionálního státu. Tato akce odpovídala i způsobu provádění akcí al Ittihaadem v 90. letech, což potvrzuje názor, že za útokem opravdu stála UWSLF. Útok také dokazuje, že se UWSLF zaměřovala při svých akcích proti regionální dominanci Etiopie, respektive lidem, kteří kolaborovali se současnou etiopskou vládou.³¹³

Hodnocení analýzy

UWSLF je organizace, která má stejně jako měl al Ittihaad islamistické, ale i nacionalistické cíle. Kombinace pansomalismu a islamismu jsou hlavní charakterové rysy obou organizací. Hlavním cílem organizace je docílit oddělení Ogadenu od Etiopie a následně v rámci Velkého Somálska zavést islamistický režim. V rámci Miallovy typologie je proto možné zařadit UWSLF do kategorie „Povstalecký terorismus“ a podkategorie „národnostně separatistický“.

310 Shinn, David, H., On Future of Ethiopian armed Groups, příspěvek bývalého ambasádora USA na konferenci o budoucnosti ozbrojených skupin v Africe, pořádáno ministerstvem zahraničí USA, listopad 2009.

311 Zpráva analytické skupiny Karamarda Group.

312 Tamtéž.

313 Atentát proběhl při oslavách státního svátku pádu Dergu, který je oficiálním státním svátkem vyhlášeným režimem Melese Zenawiho. Somálci v regionu však tvrdí, že pro ně změna režimu neznamena o nic menší útlak, a proto se oslav zpravidla neúčastní.

ale rovněž „radikálně náboženský“. Rozhodně však není důvod řadit UWSLF do kategorie „globální terorismus“.

3.2.3. Al Shabaab

Krok 1: Charakteristika Al Shabaabu

O kontextu vzniku al Shabaabu bylo již pojednáno v kapitole o islamismu, proto zde připomeneme pouze hlavní nosná fakta.

Organizace al Shabaab – v překladu „mláď“ - vznikla kolem roku 2006 během vzestupu islámských soudů, jako její radikální ozbrojené křídlo a její hlavní působiště a základna jsou v Somálsku. Největší síly dosáhla během etiopské invaze do Somálska mezi lety 2006 a 2009, kdy byla značně úspěšná při rekrutování mladých Somálců, kteří se rozhodli přidat se na její stranu v boji proti „křesťanským kolonizátorům“.³¹⁴ Al Shabaab byl již v té době známý svými sebevražednými útoky.³¹⁵ Al Shabaab rovněž uplatňoval radikální aplikaci práva šaria, včetně kamenování a amputací³¹⁶ Během etiopské invaze – i přes radikální prohlášení – existovaly nejasnosti ohledně hlavních cílů a motivů al Shabaabu. Mnozí tvrdili, že se jedná pouze o radikální formu odporu proti invazi Etiopie: „Zpočátku jsme byli přesvědčeni, že jde jen o krátkodobý odpor proti vládním jednotkám, který skončí po ukončení té nešťastné invaze do Somálska. Zároveň jsme byli přesvědčeni, že útoky budou jen v Somálsku a nedostanou se za jeho hranice.“³¹⁷ Existovaly však i názory, že al Shabaab má napojení na al Kajdu a je součástí její sítě přidružených organizací hlásících se k globálnímu džihádu, což vedlo v roce 2008 k tomu, že byl al Shabaab přidán na americký seznam teroristických organizací.³¹⁸

V průběhu času a hlavně po vnitropolitických změnách v Somálsku se al Shabaab jako organizace vyprofilovala jasněji. Její aktivity se rozšířilo i mimo území Somálska, když stála

314 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010.

315 Pham, Petr J., Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA, 2. října 2007.

316 Barns, C., Hassan, H., The Rise and Fall of Mogadishu's Islamic Courts, In: Journal of Eastern African Studies, 1:2, červenec 2007, str. 151-160.

317 Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

318 Seznam teroristických organizací vlády USA. Web: <http://www.state.gov/s/ct/rls/other/des/123085.htm>.

za útoky v Etiopii a nově i v Ugandě. Vedení organizace je složeno převážně z cizinců, z nichž se mnozí řadí k veteránům z Afghánistánu, či byli jinak zapleteni do akcí globálního džihádu, nejčastěji na bombové útoky na americká velvyslanectví v Tanzanii a Keni v roce 1998, či na izraelský hotel a izraelské letadlo z Mombasy v roce 2002.³¹⁹ Al Shabaab také používá sebevražedné bombové útoky jako běžnou součást svého boje, o čemž svědčí celá řada podobných útoků ze Somálska.³²⁰

Al Shabaab se přihlásil i k několika násilným akcím na území Etiopii, často bývá spojován s některými jinými ozbrojenými skupinami, které v zemi působí – hlavně s ONLF, někdy i s OLF.

Krok 2: Analýza ozbrojených akcí al Shabaabu v Etiopii od roku 2002

Al Shabaab se přihlásil celkem ke třem ozbrojeným akcím na území Etiopie. První z nich byl bombový útok na trh a kostel ve městě Jijiga z 6.8.2007, při kterém pouze shodou okolností zemřel pouze jeden civilista a osm dalších bylo zraněno. Al Shabaab se k celé akci přihlásil, ačkoliv vláda obvinila ONLF.³²¹

Další akcí byl v květnu 2008 sebevražedný bombový útok na hotel v Negele v Ogadenu, při kterém zemřeli tři civilisté a šest dalších jich bylo zraněno. Al Shabaab se k útokům rovněž přihlásil.³²²

Zatím poslední známá akce al Shabaabu se uskutečnila v září 2008, kdy v Sumale došlo k únosu dvou humanitárních pracovníků, kteří byli následně odvečeni do Somálska. Další zprávy se o unesených bohužel nepodařilo zjistit. Al Shabaab se k celé akci opět přihlásil.³²³

Od začátku roku 2009, kdy došlo ke stažení etiopských jednotek ze Somálska, al Shabaab ztratil přímý důvod pro útoky v Etiopii, pro které se mu dařilo jednoduše rekrutovat mladé

319 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010.

320 Harnisch, CH., The Terror Threat from Somalia, analýza America Enterprise Institute, 2010.

321 Národní protiteroristická centrála vlády USA.

322 Tamtéž.

323 Tamtéž.

muže z oblasti Ogadenu a ze Somálska.³²⁴ Al Shabaab má po integraci značné části UIC do mezinárodním společenstvím uznané somálské vlády značné problémy s konsolidací svých sil v Somálsku. Jediným, avšak zatím největší a logisticky nejnáročnější akcí, byl bombový útok v ugandské Kampale z léta 2010.

Na základě provedené analýzy lze jednoznačně říci, že al Shabaab je organizace, která používá teroristickou taktiku boje, pochybnosti nepanují ani o autorství útoků, neboť se ke všem ozbrojeným akcím přiznala.

Krok 3: Určení motivace

Analýza: Deklarované cíle

Ačkoliv již během etiopské invaze padala v prohlášeních představitelů al Shabaabu slova jako džihád, jejich použití bylo směřované hlavně proti etiopské invazi, která byla podporovaná USA.³²⁵ K jasnější deklaraci cílů došlo až po politických změnách v Somálsku. Ty vedly i k rozdělení v rámci al Shabaabu, kdy odpadly umírněné složky, jejichž cílem byl opravdu jen boj proti přítomnosti cizích vojáků v Somálsku.³²⁶ Zbylá radikální část al Shabaabu však prohlásila, že nová somálská vláda včetně prezidenta je jen loutkou v rukou Západu. Označila změny jako zradu na islámu a sebe jako jediného opravdového obránce islámských hodnot.³²⁷ Al Shabaab však nemá žádný oficiální politický program s konkrétními požadavky, který by někdy oficiálně deklaroval. Jeho cíle je třeba vnímat v kontextu jeho napojení na struktury globálního džihádu. Deklarované cíle al Kajdy a skupin na ní napojených jsou mimo jiné následující: a) způsobit škody a utrpení v takové míře, aby vedla ke stažení USA a jejich spojenců (tedy i Etiopie) z muslimského světa, b) způsobit za stejným účelem dostatečné ekonomické škody USA a jejich spojencům, aby si angažování v muslimském světě nemohly ekonomicky dovolit, c) získat svým působením dostatečnou podporu pro stanovené cíle napříč muslimským světem, d) působit jako vzor a motivace pro jiné skupiny, aby se přidaly

324 V rozhovorech bylo potvrzeno, že někteří lidé, kteří se na akcích al Shabaabu v Etiopii podíleli, byli etiopští Somálci. Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

325 The Long War Journal, září 2008. Web:

http://www.longwarjournal.org/archives/2008/09/shabab_reaches_out_t.php.

326 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010.

327 Tamtéž.

k výše stanoveným cílům.³²⁸ Vzhledem k útokům provedeným na jejím území a jejímu spojení s USA je Etiopie relevantním terčem pro aktivity al Shabaabu. Vzhledem k dřívějším snahám džihadistů vytvořit z celého regionu Rohu Afriky islámský chalífát a vzhledem k nezanedbatelnému podílu muslimů v Etiopii, ji nelze chápat jako terč těchto aktivit pouze v souvislosti s invazí v Somálsku, ale je ji třeba rozumět v kontextu etiopského sekulárního politického systému.

Napojení na jiné struktury a aktéry

Al Shabaab byl napojen na al Kajdu brzy od svého vzniku. O tom svědčí prohlášení mluvčího al Shabaabu ve videu, ve kterém na ni přiznal ideologické napojení.³²⁹ Stejně tak tehdejší dvojka al Kajdy al Zawahiri přiznal vztahy k al Shabaabu ve videu, ve kterém oslavuje vojenské úspěchy na jihu Somálska proti etiopsko-americké invazi³³⁰. Vztahy s al Kajdou se však neomezují pouze na ideologickou podporu. Byla monitorována přítomnost mudžahedínů s napojením na Al Kajdu, kteří působili v rámci al Shabaabu, školili jeho bojovníky a podporovali ho při vojenských akcích.³³¹ Stejně tak dochází lidmi s kontakty na struktury globálního džihádu k rekrutaci zradikalizovaných Somálců žijících na Západě k návratu do domoviny a přidání se k jejím aktivitám.³³² Po rozdělení al Shabaabu v roce 2009 se ve vedení této organizace pohybují prakticky jenom cizinci napojení na al Kajdu, kteří jsou známí svou dřívější aktivitou v Afghánistánu, Pákistánu nebo Iráku.³³³ Vztahy s etiopskou ONLF bylo již probrány při analýze ONLF a jakákoliv hlubší spolupráce nebyla prokázána.

Konkrétní cíle útoků a jiné aktivity

328 Cíle byly stanoveny na základě analýzy výroků předních představitelů al Kajdy. Zdroj: Schneider, B., Al Qaeda's Modus Operandi, Anticipating Their Target Selection, In: The World's Most Threatening Terrorist Networks and Criminal Gangs, Palgrave MacMillan, 2009, str. 29-49.

329 The Long War Journal, září 2008. Web: http://www.longwarjournal.org/archives/2008/09/shabab_reaches_out_t.php.

330 Tamtéž.

331 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010. Také: Hanson, S., Analýza Al Shabaabu, Organizace Council on foreign relations, červenec 2010.

332 Bezpečnostní poradce Bílého domu přiznal zadržení několika Američanů se somálským původem, kteří byli po teroristickém vycvičení na cestě do Somálska s cílem přidat se k džihádu. Web:

<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-assistant-president-homeland-security-and-counterterrorism-john-brennan-csi>. K stejné události došlo v roce 2010, kdy byli v USA zadrženi další dva Somálci. V: Hanson, S., Analýza Al Shabaabu, Organizace Council on foreign relations, červenec 2010.

333 Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010.

Al Shabaab je hlavně z území Somálska znám četnými sebevražednými útoky, které jsou mířeny i proti civilistům.³³⁴ I na svých internetových stránkách zveřejňoval fotky svých členů zemřelých během sebevražedných útoků, jsou zde prezentováni jako mučedníci.³³⁵ Sebevražedné útoky patří k typické taktice boje al Kajdy a organizacím na ní napojených.³³⁶ Rovněž pole působnosti přestalo být pouze Somálsko, ale útoky, ke kterým se al Shabaab přiznal v Etiopii, dávají její působnosti mezinárodní rozměr. Útok v ugandské Kampale z léta 2010 definitivně potvrdil, že al Shabaab již není pouze organizací působící v Somálsku, ale její aktivity se rozšiřují po celém Rohu Afriky.³³⁷

Hodnocení analýzy

Modus operandi al Shabaabu odpovídá způsobu fungování spřízněných organizací al Kajdy, jak jej popsal Jerold Post.³³⁸ Deklarované cíle, ve kterých se představitelé organizace otevřeně hlásí ke globálnímu džihádu a al Kajdě, stejně jako internacionalizace jejich aktivit, vedení, ve kterém jsou téměř výlučně globálně působící islamisté či sebevražedné teroristické útoky jako jedna z metod ozbrojeného boje, dokazují, že al Shabaab je organizací, která může být v rámci Miallovy typologie zařazena do kategorie „globální terorismus“.

3.2.4. Etiopská lidově vlastenecká fronta

Krok 1: Charakteristika EPPF

Etiopská lidově vlastenecká fronta je organizace, která sice má svou základnu v jednom ze dvou historicky mocensky dominantních etiopských etnik – mezi Amhary, avšak jak již název napovídá, prezentují se jako zástupci všeho etiopského lidu, odmítají etnicky založený federalismus a chtějí vytvořit jednotný etiopský národ napříč etniky.³³⁹ EPPF za cíl svého boje označuje svržení EPRDF a nahrazení její vlády svými zástupci, kteří přivedou zemi k

334 Harnisch, CH., The Terror Threat from Somalia, analýza America Enterprise Institute, 2010.

335 Web: <http://kataaib.net>. Stránka stažena v dubnu 2008, z důvodů propagování džihádu.

336 Schneider, B., Al Qaeda's Modus Operandi, Anticipating Their Target Selection, In: The World's Most Threatening Terrorist Networks and Criminal Gangs, Palgrave MacMillan, 2009, str. 29-49.

337 Změnu v její rétorice a taktice pozoroval již Christopher Harnisch ve své publikaci The Terror Threat from Somalia, analýza America Enterprise Institute, 2010. str. 33-35.

338 Post, J., Al Qaeda 2.0 and the Global Salafi Jihad, In: The World's Most Threatening Terrorist Networks and Criminal Gangs, Palgrave MacMillan, 2009, str. 165-179.

339 Oficiální prohlášení vůdců EPPF ze září 2009. Web: <http://eppfonline.org/index/?p=228>.

opravdu demokratickému fungování.³⁴⁰ Jistou roli zde hraje i fakt, že současný režim je mocensky ukotven v Tigraji, zatímco Amhaři, jejichž řeč je oficiálním jazykem v celé zemi a historicky tvořili vždycky elitu,³⁴¹ jsou upozaděni. EPPF upozorňuje na celou řadu pochybení EPRDF v plnění své demokratické mise, u ovlivňování a falšování voleb počínaje, u otevřeného porušování lidských práv konče. Přitom se odvolávají na různé zprávy lidskoprávních neziskových organizací.³⁴²

Jejich vojenské jednotky působí hlavně v okolí Gondar, částečně také v regionu Gambella. Utvořena byla začátkem 90. let jako koalice několika jiných hnutí pod vedením Zewdalema Kebedeho, které nebyly spokojeny s ubíráním se nově utvořené vlády EPRDF.³⁴³ EPPF podle všeho dostává podporu z Eritrey, která se snaží svého rivala oslabit právě podporou rebelských uskupení působících na jeho území.³⁴⁴ V roce 2006 po volbách do parlamentu, které opoziční strany označovaly jako zmanipulované a které měly za následek značné násilnosti, se EPPF připojila do koalice opozičních stran Aliance pro svobodu a demokracii.³⁴⁵ Součástí aliance jsou mimo jiné i ONLF, OLF či hlavní legální opoziční strana účastníci se voleb CUD. Spolupráce v rámci aliance však nikdy nedosáhla žádných hmatatelných úspěchů, naopak posloužila jako důvod pro zvýšení represí etiopské vlády vůči opozičním stranám.

Krok 2: Analýza ozbrojených útoků EPPF

EPPF se i vzhledem k tomu, že bojuje o podporu obyvatel Etiopie napříč etniky, zdržuje oficiálně jakýchkoliv útoků proti civilistům, které by mohly mít za následek negativní obraz organizace. Podpora EPPF se výrazně zvedla po volbách v roce 2005: „EPPF před volbami nebyla příliš aktivní, až všeobecná nespokojenost po volbách v roce 2005 ji opět přiměla

340 Tamtéž.

341 Například předešlý režim Dergu byl mocensky ukotven právě mezi Amhary. Více v: Bahru, Zewde, A History of Modern Ethiopia, 1855-1991, Addis Ababa University Press, 2002.

342 Oficiální prohlášení vůdců EPPF ze září 2009. Web: <http://eppfonline.org/index/?p=228>.

343 Young, J., Armed Groups along Sudan's Eastern Frontier: An overview and analysis. Web: <http://www.smallarmssurvey.org>.

344 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

345 Tamtéž.

připomenout se. V té době měla v Amharském státě silnou podporu veřejnosti, hlavně zemědělců.“³⁴⁶

Neexistují informace, že by EPPF kdykoliv zaútočila na civilní cíle, a to ani ve formě bombových útoků, ani přímého zabíjení civilistů k odstrašení či za jinými účely, jako v případě ONLF. Dokonce nejsou známá ani žádná obvinění etiopské vlády, že by EPPF používala teroristické taktiky. Organizace se v poslední době dokonce přímo nestřetává ani s vládními jednotkami, poslední známé střety jsou datované do roku 2006 z okolí města Qwara.³⁴⁷ I etiopští analytici se shodují, že EPPF v poslední době není aktivní, občas se objeví nějaké oficiální prohlášení, ale nedochází k přímým střetům. Různí se názory, zdali je to díky tomu, že organizace transformuje své síly, nebo vládní jednotky po posledních střetech zasadily EPPF tak vážný úder, že se z něj dosud nevzpamatovala. „V posledních třech letech však o EPPF není nic slyšet. Nevíme, jestli je ještě vůbec aktivní“.³⁴⁸

Vzhledem k tomu, že se organizace zaměřuje výhradně na vojenské cíle, nejsou známé žádné případy útoků na civilisty, organizace se ve svých oficiálních prohlášeních jasně distancuje od jakýchkoliv útoků na civilisty, které by s ní eventuálně mohly být spojovány, a ani etiopská vláda neobvinila organizaci z terorismu, dá se usoudit, že tato organizace ve svém boji teroristické taktiky boje nepoužívá.

Hodnocení analýzy

Vzhledem k tomuto faktu nebude rovněž proveden třetí krok analýzy, neboť pro tuto organizaci není relevantní.

346 Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

347 Sudantribune, 26.června 2006. web: <http://www.sudantribune.com/Ethiopian-army-kills-111,16391>

348 Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

3.2.5. Tigrajské lidově demokratické hnutí

Krok 1: TPDM

O této organizaci je poměrně složité získat objektivní data. Jedná se o organizaci, která se odštěpila od TPLF³⁴⁹ již v době jejich společného boje proti režimu Dergu. Obě organizace působily v Tigraji, která byla po odštěpení Eritrey částečně rozdělena. Po pádu Dergu se pokusila o registraci jako oficiální politická strana, ale registrace nebyla povolena.³⁵⁰ TPDM tak dále působilo ilegálně, ale ne jako ozbrojená síla. To se změnilo až po roce 1998, kdy se vyhrotily vztahy mezi Eritreou a Etiopií do té míry, že se oba státy ocitly ve válce proti sobě. Eritrea od té doby je hlavním podporovatelem jeho aktivit, které jsou namířeny proti etiopské armádě.³⁵¹ Odhady jeho síly se různí, v Etiopii se hovoří o organizaci s maximálně několika stovkami členů, kteří se skrývají v Eritrey, zatímco zdroje z Eritrey udávají až neuvěřitelných 40 000 bojovníků.³⁵² Záběry EriTv dostupné na internetu ukazují záběry bojovníků, kteří mají patřit k TPDM, avšak jejich počet na videích nikdy nepřesáhne maximálně 100 mužů a žen.³⁵³ Pro EPRDF je tato organizace obzvláště citlivý nepřítel, neboť její základna je stejně jako jádro vládnoucí strany v Tigraji, ke všemu dostává podporu z Eritrey, která je hlavním nepřítelem Etiopie.

Krok 2: Analýza ozbrojených aktivit TPDM od roku 2002

Aktivita organizace se zaměřují na vojenské cíle, bojují proti etiopské armádě. Dokumentace existuje k útoku z ledna 2006, kdy došlo k zabití 75 členů etiopské armády v oblasti Sheraro v Tigraji na severu Etiopie.³⁵⁴

Na EriTV se dále objevuje několik videí, která ukazují vítězné jednotky TPDM a zmiňují počty mrtvých etiopských vojáků, avšak pravdivost těchto informací je značně nejistá, neboť

349 Která dnes tvoří mocenské jádro vládnoucí EPRDF.

350 Seznam všech registrovaných i neregistrovaných politických stran z roku 1997. Web: <http://www.angelfire.com/ak/sellassie/politics/parties.html>

351 Rozhovory v Tigraji, září 2008.

352 Vysílání EriTV, oficiální eritrejské televize, která slouží k čistě propagandistickým účelům režimu Isaise Afewerkiho. Zúčastněné pozorování autora, Eritrea, září-říjen 2009.

353 Například: Web: <http://www.mefedia.com/watch/28424542>

354 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

jsou určeny domácím publiku v Eritrey čistě k propagandistickým účelům. Vláda Etiopie se k těmto útokům nijak nevyjadřuje, připustila pouze výše zmíněný útok z ledna 2006. Je proto pouze otázkou spekulací, zda k ostatním útokům nedošlo vůbec, nebo zda o nich vláda mlčí vzhledem k regionální citlivosti odboje.

Každopádně neexistují obvinění, že by se TPDM dopouštělo útoků na civilisty nebo na jiné strategické cíle, které by odpovídaly charakteristice teroristické taktiky. Dokonce ani etiopská vláda ho neviní z žádných útoků proti civilistům, a proto můžeme zavrhnout možnost, že by organizace – ať už o jejím charakteru a síle panují různé pochybnosti – používala teroristické taktiky.

Hodnocení analýzy

Vzhledem k tomuto faktu nebude rovněž proveden třetí krok analýzy, neboť pro tuto organizaci není relevantní.

3.2.6. Oromská osvobozenecská fronta

Krok 1: Charakteristika OLF

OLF je v současné době pro etiopskou vládu nejnebezpečnější domácí ozbrojenou skupinou. Nejen vzhledem k tomu, že působí již od roku 1973 v podstatě s nezměněnými cíli, ale hlavně proto, že má oporu v nejpočetnějším etiopském etniku – u Oromů.³⁵⁵ Rovněž silou svých vojenských jednotek je OLF zřejmě nejsilnější ze současných ozbrojených skupin.

Oromský stát je největším z federálních států Etiopie, zároveň i nejlidnatějším a ekonomicky – hlavně co se zemědělství týče – i nejdůležitějším.³⁵⁶ Oromové sami sebe považují za utlačované etnikum v rámci Etiopie, často hovoří o etiopském kolonialismu, hlavně ze strany obou historicky dominantních etnik – Amharů a Tigrjců.³⁵⁷ OLF je hlavním zástupcem této

355 Odhady se různí, některé zdroje hovoří o tom, že Oromové tvoří až 45 procent etiopské populace, jiné hovoří o 35 procentech. Střední odhady hovoří zhruba o 40 %.

356 Většina kávy, která tvoří exportní artikl číslo jedna, pochází právě z Oromie.

357 Asafa, Jalata, Oromia and Ethiopia 1868-2004, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2005.

interpretace oromských dějin.³⁵⁸ Na druhou stranu je potřeba podotknout, že OLF nemá rozhodně podporu napříč oromským etnikem. Mnoho Oromů je se současnou situací spokojeno, poukazuje na jazykové zákony, které vláda schválila a které výrazně pomohly k rozvoji oromské kultury.³⁵⁹ Avšak i tito Oromové vidí nedostatky v politickém zastoupení svého etnika na centrální úrovni, nejsou ale politicky angažovaní, a proto je situace nijak zvlášť netíží.

OLF je nejstarší ozbrojená organizace působící v Etiopii s cílem zrovnoprávnit Oromy v rámci Etiopie. Před změnou režimu v roce 1991 se zúčastnila ozbrojeného odboje společně s mnoha jinými etnicky založenými osvobozeneckými organizacemi proti režimu Dergu. Po jeho svržení se OLF jako jiná osvobozenecká hnutí zúčastnila utvoření první přechodné vlády, v rámci níž se významně zasadila o vznik klauzule v etiopské ústavě o možnosti sebeurčení národů.³⁶⁰ Nově vzniklá vláda, kde hrála prim EPRDF, si byla vědoma síly OLF, jež zastupovala zájmy nejsilnějšího etnika v zemi, a proto se její zástupci snažili vliv OLF eliminovat. Byla založena Oromská lidově demokratická organizace (OPDO), která je satelitní stranou EPRDF. V přípravách na volby v roce 1992 docházelo k situacím, že na místech, kde měla postaveny kandidáty OPDO, již nebyli připuštěni k registraci kandidáti OLF.³⁶¹ Ta díky tomu ztratila důvěru k EPRDF a vysvětlila si to jako další vládu, která má v plánu nenaplnit práva na politické sebeurčení Oromů.³⁶² Ke všemu začalo docházet k ozbrojeným konfliktům mezi ozbrojenci TPLF a OLF. V roce 1991 bylo TPLF zabito až několik stovek ozbrojenců OLF, během následujících dvanácti měsíců jich bylo dalších až několik tisíc zadrženo a odzbrojeno.³⁶³

OLF se tedy vrátila do ilegality, většina vysokých představitelů uteklo do USA, Evropy a hlavně do sousedního Súdánu a Keni. Súdán se stal pro OLF hlavním partnerem v následujících letech, avšak po usmíření Etiopie a Chartúmu OLF tohoto hlavního spojence

358 Více v: Merera, Gudina, *Contradictory Interpretations of Ethiopian History: The Need for a New Consensus*, In: *Ethnic Federalism*, Turton, D., Ohio University Press, 2006, str. 119-131.

359 Vyučování na základních školách je vedeno v oromštině, došlo k rozvoji oromské literatury, k přejmenování měst, která nesla amharské názvy k jejich oromským verzím. *Rozhovory v regionu Oromia*, 2008, 2010.

360 Alem Habtu, *Multiethnic Federalism in Ethiopia: A Study of the Secession Clause in the Constitution*, *Publius*, 35:2, Oxford University Press, 2005.

361 Keller, E., *The Ethnogenesis of the Oromo Nation and Its Implications for Politics in Ethiopia*, In: *The Journal of Modern African Studies*, 33:4, 1995, str. 621-634.

362 Rozhovor s předsedou OLF Dawudem Ibsou. Web:

http://www.lesnouvelles.org/P10_magazine/15_grandentretien/15050_itvOLF/15050_itvOLF_eng.html.

363 Analýza International Crisis Group, *Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents*, 2009.

ztratila.³⁶⁴ Súdán byl však vzápětí nahrazen Eritreou, kam se přesunula značná část vedení OLF včetně jejího úřadujícího předsedy Dawuda Ibsy.³⁶⁵ Eritrea je hlavním podporovatelem OLF doposud. Ačkoliv to oficiální vedení nepřipouští, je organizace rozdělena na dvě frakce. Jedna - s vedením v Eritrey - požaduje naplnění sebeurčení Oromů v rámci etiopské federace. Samostatnost vidí až jako krajní řešení, kdyby nebylo možno dosáhnout shody s ostatními etniky. Její bojové jednotky jsou rozmístěny na různých místech Oromie. Druhá frakce - tzv. Galessa - sídlí v Keni a je více radikální, požaduje rovnou samostatnost Oromie na Etiopii. Má výrazně menší počet bojovníků a její akce se omezují na jih Oromie.³⁶⁶

Tento rozpor je ve vedení strany přítomný již od počátku jejího vzniku. Kdyby se Oromie osamostatnila, znamenalo by to z geografických důvodů praktický konec existence Etiopie, která by byla rozpuštěna ve dvě. Oficiální cíl boje OLF je tedy formulován – vzhledem k realizovatelnosti svých cílů – ve shodě s Eritrejskou frakcí. Hlavní cíl OLF je dosáhnout práva na sebeurčení Oromů a jejich rovnoprávnosti s ostatními etniky. Primárně se má tento cíl realizovat v rámci opravdu demokratické, rovnoprávné Etiopie. Pokud by však nedošlo ke shodě s ostatními etniky, která by byla pro Oromy akceptovatelná, lze uvažovat i o jiných formách naplnění práva na sebeurčení.³⁶⁷

OLF sama sebe označuje za osvobozenécké hnutí, které sice vojensky bojuje za dosažení svých cílů, avšak je otevřena jednání s vládou a řešení konfliktu mírovou cestou. Se zástupci vlády OLF opravdu několikrát k jednacímu stolu již zasedla.³⁶⁸ Podle slov jejího předsedy však současná vláda již několikrát porušila sliby dojednané při mírových rozhovorech, a proto si stěžít dokáže představit mírové řešení sporu s vládou v její současné podobě.³⁶⁹ OLF označuje za terče své ozbrojené aktivity výhradně vojenské cíle a striktně odmítá jakoukoliv formu terorismu jako způsob legitimního boje. Rovněž s poukazem na to, že Oromové jsou

364 Shai, Shaul, The Red Sea terror triangle: Sudan, Somalia, Yemen, and Islamic Terror, The Interdisciplinary Center Herzliya Projects, Ltd., 2005.

365 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009. Také: Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

366 Tamtéž.

367 Oficiální politické cíle OLF. Web: www.romoliberationfront.org.

Rozhovor s předsedou OLF Dawudem Ibsou: web:

http://www.lesnouvelles.org/P10_magazine/15_grandentretien/15050_itvOLF/15050_itvOLF_eng.html.

368 Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009.

369 Rozhovor s předsedou OLF Dawudem Ibsou. Web:

http://www.lesnouvelles.org/P10_magazine/15_grandentretien/15050_itvOLF/15050_itvOLF_eng.html.

zčásti křesťané, muslimové a zastánci tradičního oromského náboženství, OLF odmítá jakoukoliv formu náboženské dominance a radikalismu a vyznává právo každého na svobodné praktikování svého náboženství a označují se za sekulární organizaci.³⁷⁰

OLF přiznává podporu Eritrey, rovněž tak i spolupráci s ONLF, avšak striktně odmítá spolupráci s islamisty z al Shabaabu i z UIC, ačkoliv se objevily zprávy, že jednotky OLF byly monitorovány v Somálsku po boku UIC.³⁷¹ Vláda Etiopie tyto zprávy využívá a označuje OLF za teroristickou organizaci, která stála za sérií bombových útoků v Addis Abebě a figuruje na předních místech skupin vůči kterým bojuje v rámci války proti terorismu po boku USA.³⁷² Opakovaně dochází rovněž k obvinění, že dochází ke spolupráci s radikálními islamisty, dokonce i s al Shabaabem.³⁷³ Vláda tak chce docílit vnímání OLF veřejností jako teroristické skupiny napojené na radikální islamisty, která představuje značné bezpečnostní riziko pro nábožensky silně smíšenou Etiopii.

OLF se ve svých oficiálních tiskových prohlášeních pravidelně přiznává k útokům na vojenské jednotky etiopské armády, přičemž rozsah a počty úspěchů jsou do značné míry diskutabilní.³⁷⁴ Ani v jednom prohlášení se však OLF nepřiznala k útoku či ozbrojené akci, při které by došlo k cílenému usmrcení civilistů.

Krok 2: Analýza ozbrojených akcí OLF od roku 2002

OLF byla obviněna z řady bombových útoků v Addis Abebě. K prvním došlo na univerzitním kampusu v dubnu 2004, při útoku zemřel jeden student a dalších osm jich bylo zraněno. Dalším byla bomba v minibusu, jež explodovala před sídlem ministerstva zahraničí, při tomto útoku zemřelo šesti civilistů. Další zaznamenaný útok byl v dubnu 2008, kdy došlo

370 Oficiální politický program OLF. Web: www.romoliberationfront.org

371 Například: BBC, Special Report, 7/1999. Web:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1999/07/99/battle_in_the_horn/399898.stm.

372 Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: In: Hot Spot Horn of Africa Revisited, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

373 O tomto napojení pravidelně informují státem vlastněná média, která podléhají striktní cenzuře vlády.

Například: <http://www.newsdire.com/news/742-olf-and-al-shabab-terrorist-attack-foiled-task-force.html>

374 Oficiální prohlášení OLF. Web: www.romoliberationfront.org.

k výbuchu dvou bomb v Addis Abebě, při kterých zahynuli tři civilisté. Ze všech útoků byla vládou obviněna OLF, ta však jakýkoli podíl na útocích striktně popřela.³⁷⁵

V květnu 2004 došlo i k výbuchu v oromském městě Debre Zeyit, kde explodoval ruční granát v jednom z obchodů, zemřel jeden civilista, tři další byli zraněni. OLF, ač obviněna, opět popřela svůj podíl na útoku.³⁷⁶

OLF byla obviněna i z celé řady jiných bombových útoků v roce 2006, převážně v Addis Abebě, avšak k žádnému se nikdy nepřiznala, naopak svoji účast striktně odmítá. Vláda z těchto útoků zároveň obvinila i opoziční stranu CUD, která těsně prohrála volby v roce 2005 a jejíž větší část následně odmítla zaujmout své poslanecké mandáty.³⁷⁷ V případech výše zmíněných a rovněž v případě bombových útoků v roce 2006 v Addis Abebě však kolují domněnky, že za útoky stojí sama tajná služba Etiopie. “Nemáme sice žádné přímé důkazy, ale od některých členů policie a tajných služeb – současných i bývalých - jsem se dozvěděl, že v útocích měla prsty vláda.”³⁷⁸ Důvodem k těmto zoufalým činům má být diskreditace opozice po volbách v roce 2005, u dřívějších útoků diskreditace OLF v rámci etiopské účasti na válce proti terorismu.

Výjimkou je útok v univerzitním kampusu z roku 2004, kde - na základě případové studie Woberta Schmidta - je nejpravděpodobnější, že za útoky stála skupina oromských studentů. Ti se k tomuto činu rozhodli na základě represí univerzity vůči oromským studentům. Je však rovněž možné, že akce byla akcí pouze jednotlivce, avšak ze stejných důvodů. Ačkoliv existuje podezření, že motivace k útoku mohla být získána na základě propagandy eritrejského křídla OLF proti vládě, samotná organizace za útokem přímo nestála a žádní její členové na útoku přímo neparticipovali.³⁷⁹

375 Národní protiteroristické centrum vlády USA.

376 Tamtéž.

377 Schmid, W., C.G., *Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia*, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

378 Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Toto potvrzuje i Schmid v: Schmid, W., C.G., *Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia*, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

379 Schmid, W., C.G., *Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia*, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.

OLF je dále podezřívána z masakrů civilistů před volbami v roce 2004, při nichž mělo dojít k zabití více než 400 oromských civilistů, kteří údajně spolupracovali s vládou.³⁸⁰ O tomto incidentu však neexistují nezávislá svědectví, etiopští analytici a odborníci naopak útok označují za propagandu vlády, výjimečně se objevila i obvinění, že za masakrem stála přímo armáda.³⁸¹

Další civilní oběti jsou hlášeny z Keni. Jedná se o jednu z frakcí OLF, která své výpady proti etiopské armádě podniká z území jižního souseda. Při přechodech hranice směrem do Etiopie i zpět bylo několikrát hlášeno zabití keňských civilistů.³⁸² Tyto zprávy jsou ověřené z více zdrojů. Jedná se o frakci OLF, která sice oficiálně spadá pod velení OLF, které sídlí v Eritrey a v zámoří, ale koordinace akcí je značně omezená. Tato frakce je prakticky odříznutá od jakékoliv podpory – hlavně materiální ale i potravinové – z centrálního vedení, ani Keňa ji nijak nepodporuje, naopak spolupracuje s Etiopií na jejím potírání.³⁸³ Tato frakce je tak závislá „na tom, co si urve“.³⁸⁴ Ačkoliv je vraždění keňských civilistů naprosto zavržením hodné a zločinné, nedochází v tomto případě k systematickému použití násilí s cílem zastrašit a ovlivnit veřejnost, ale tyto vraždy jsou spíše důsledkem eskalace situace při krádežích dobytka a potravin.³⁸⁵ Tyto vraždy rovněž nijak nepřispívají k dosažení cílů OL. Navíc s přihlédnutím k tomu, že není jisté, do jaké míry je tato frakce pod kontrolou centrálního velení, nebudou tyto akce považovány jako teroristická taktika.

Situace při posuzování, zdali OLF používá terorismus, je značně složitá. V podstatě z každé exploze, ke které dojde v Addis Abebě, je vládou obviněna OLF, přičemž OLF všechna tato obvinění rázně odmítá. Naopak existují názory expertů, že za těmito útoky stojí tajné služby Etiopie s cílem OLF, případně jiné organizace delegitimizovat. Otázky se vznášejí i nad samotnou podstatou některých explozí. Není vždy jasné, zda se opravdu jednalo o bombový

380 Pham, Petr J., Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA, 2. května 2007.

381 Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Také: Prof. Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010. Rozhovory v Oromii, září 2010.

382 Například Sudantribune, září 2006. Web: <http://www.sudantribune.com/Northern-Kenya-villagers-flee-in.17396>.

383 Asafa, Jalata, Ethiopia: The State of Terror and War in the Horn of Africa, Sociology Publications and Other Works, University of Tennessee, 2002.

384 Prof. Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

385 Sudantribune, září 2006. Web: <http://www.sudantribune.com/Northern-Kenya-villagers-flee-in.17396>.

útok, nebo zda došlo k explozím, které byly zapříčiněny jinými vlivy.³⁸⁶ V každém z případů jsme tedy postaveni vůči tvrzení proti tvrzení, přičemž nezávislé informace prakticky neexistují.

Hodnocení analýzy

Na základě provedené analýzy, striktnímu odmítání jakékoliv formy útočení na civilisty OLF, názorů expertů jak z Etiopie, tak z Evropy a s přihlédnutím k tomu, že veškeré údajné útoky byly provedeny v oblastech, které jsou dominantně obydleny Oromy, tedy etnikem, bez jehož podpory by OLF neměla nikdy šanci dosáhnout svých cílů, není možné OLF označit za organizaci, která používá při svém boji teroristické taktiky. K tomuto názoru značně přispívají i prokazatelné snahy vlády neoprávněně delegitimizovat OLF.³⁸⁷

Vzhledem k tomuto faktu, nebude rovněž proveden třetí krok analýzy, neboť pro tuto organizaci není relevantní.

3.3. Shrnutí analýzy a její výsledky

Na základě provedeného výzkumu jsme dospěli k tomu, že v Etiopii působí v současné době tři ozbrojené skupiny, které používají ve svém boji terorismus. Jedná se o ONLF, UWSLF a o al Shabaab. Při určování jejich motivací jsme po analýze jejich deklarovaných cílů, napojení a podporu jiných aktérů a analýzou cílů jejich útoků došli k názoru, že ONLF je motivována jasně národnostně separatisticky. UWSLF podepsala mírovou dohodu s vládou, avšak jedna její frakce je stále aktivní. Motivace UWSLF je jak národnostně separatistická, tak i radikálně náboženská. Nepotvrdilo se, že by měla napojení na globální džihád, tedy motivace terorismu z kategorie globální terorismus. Na rozdíl od předešlých je al Shabaab organizací, která je džihádistická, existuje u ní napojení na al Kajdu a motivace jejího boje spadá do kategorie globální terorismus.

386 Autor práce byl při své první návštěvě Etiopie v roce 2008 svědkem silné mediální kampaně, při které byla exploze v Mercatu, největším trhu hlavního města, označována za teroristický útok OLF ve spolupráci s islamisty z ONLF. Policie v oficiálních vyjádřeních dokonce již měla první zadržené a podezřelé z inscenování útoků. Po několika dnech se však ukázalo, že nešlo o žádný útok, ale o samovolnou explozi plynové nádrže jednoho z obchodů. Tato zpráva se však již objevila pouze v hrstce stále přežívajících nezávislých novin.

387 S přihlédnutím k případu útoků na univerzitním kampusu z roku 2004, či explozi plynu v Mercatu z roku 2008.

Závěr

V úvodu práce byly stanoveny tři výzkumné otázky. První zní: „Používají opoziční ozbrojené skupiny k dosažení svých cílů terorismus?“ Druhá výzkumná otázka je: „Jaká je motivace ozbrojených skupin v Etiopii, používajících terorismus k dosažení svých cílů?“ A třetí výzkumnou otázkou je: „Jaké důsledky má etiopská účast na válce proti terorismu pro ozbrojené skupiny v Etiopii?“ V následující části práce se pokusíme na otázky najít odpověď.

Výzkum nám ukázal, že v Etiopii některé organizace používají k dosažení svých cílů terorismus jako taktiku boje. Jedná se o tři organizace, které jsou spojeny s regionem Ogaden – ONLF, UWSLF a al Shabaab. Z těchto tří organizací je však al Shabaab jediná organizace, která je napojena na struktury globální džihádu a je možno ji zařadit do Miallovy kategorie „globální terorismus“. UWSLF má silně nacionalistické tendence, avšak i u ní hraje islamismus silnou roli. Jejím cílem byly, do podepsání mírové smlouvy s vládou, sebeurčení etiopských Somálců, avšak rovněž utvoření islamistického státu. Její motivace byla tedy určena jako národnostně separatistická, ale zároveň i islamistická (dle Miallovy typologie „radikálně náboženská“). Nejsilnější z nich – Ogadenská národně osvobozeněcká fronta, která představuje ze zmíněných organizací pro vládu největší riziko, je motivována jasně národnostně separatisticky, jejím hlavním cílem je docílit možnosti sebeurčení pro obyvatele Ogadenu.

U dalších tří zkoumaných organizací, nebylo prokázáno, že by používaly terorismus jako taktiku svého boje. U EPPF a TPDM nepanují pochyby, avšak Oromská osvobozeněcká fronta, která v současné době představuje pro vládu největší bezpečnostní riziko, bývá pravidelně označována za teroristickou, a jak bylo při analýze jejích ozbrojených akcí prokázáno, vláda jí připisuje násilné akce teroristického charakteru ve snaze ji delegitimizovat. Dokonce se zdá, že vládní tajné služby stojí za některými útoky, které záměrně provedly ve snaze upozornit na riziko terorismu v zemi a tím ospravedlnit represe vůči oromské ozbrojené i legální opozici.

Nebezpečí islamistického a dokonce i globálního terorismu tedy v Etiopii existuje. To je i hlavní důvod proč se Etiopie účastí od roku 2001 americké války proti terorismu, z čehož jí

plynou značné výhody, včetně vojenské podpory ze strany USA. Nebezpečí globálního a radikálně islamistického terorismu je však omezeno na region Ogaden a na v současné době neaktivní UWSLF a al Shabaab, který má svou základnu v Somálsku a jeho útoky v Etiopii nejsou příliš častým jevem. V poslední době se projevíly náznaky islamismu i v Oromii, avšak panuje přesvědčení, že tamní náboženské nepokoje mají spíše původ v nespokojenosti s postavením Oromů v rámci etiopského státu, než v šíření radikálního islámu mezi ně, zvláště s přihlédnutím k tomu, že polovina Oromů vyznává buď křesťanství nebo svoje tradiční náboženství waaqayo. Ačkoliv tedy ohrožení terorismem, který je napojen na radikální islamismus a globální džihád existuje, není nijak zásadní, i když se nedá podceňovat.

Hlavní riziko v Ogadenu pro vládu představuje ONLF, která sice používá terorismus k dosažení svých cílů, avšak bylo jasně prokázáno, že její motivace je národnostně separatistická. Jak zmiňuje Miall, terorismu je extrémní metoda k dosažení cílů jedné strany v rámci určitého konfliktu.³⁸⁸ Somálci v Etiopii v regionu Ogaden jsou vládou systematicky utlačováni, a ačkoliv je to garantováno ústavou, nemají možnost dosáhnout svého práva na sebeurčení, ani se opravdu demokraticky podílet na samosprávě v rámci svého regionálního státu. Terorismus v podání ONLF, ať jakkoliv zavrženíhodný, je jen projevem zoufalé snahy Somálců dojít k naplnění svého práva na sebeurčení a je používán v rámci konfliktu mezi vládou a ONLF, který má jasný národnostně separatistický charakter.³⁸⁹ Jakékoliv snahy vlády označovat ONLF jako organizaci napojenou na islamistické struktury v Somálsku tak musí být brány jako snaha zneužít její účast na válce proti terorismu. Ta je vedena hlavně proti globálnímu terorismu a konflikt s ONLF tento charakter rozhodně postrádá, naopak poukazuje na systematické represe etiopské vlády vůči etiopským Somálcům. Ty se nezastaví ani před vražděním, vypalováním celých vesnic či zneužíváním distribuce potravinové pomoci ve snaze omezit co nejvíce podporu ONLF.

Ještě patrnější je zneužití vlády boje proti terorismu v případě OLF. Nejen, že OLF je pravidelně obviňována z teroristických akcí, které zřejmě spáchala sama vláda ve snaze OLF delegitimizovat, ale je dokonce spojována i s islamisty ze Somálska, což má represe vůči ní

388 Miall, H., Ramsbothman, O., Woodhouse, T., *Contemporary Conflict Resolution*, John Willey and Sons LTD, 2005.

389 Terorismus, který má základy socio-ekonomické a pramení z neschopnosti afrických států kontrolovat plně svá území, je v Africe nejběžnější formou. Více v: Mentan, Tatah, *Dilemmas of weak states: Africa and transnational terrorism in the twenty-first century*, Ashgate Publishing, LTD., 2003.

ospravedlnit na pozadí války proti terorismu. Nejen, že analýza nepotvrdila napojení OLF na islamisty, dokonce se neprokázalo ani používání terorismu v jejím boji, což jasně ukazuje, jak vláda boj proti terorismu zneužívá. OLF je podle všeho legitimní národněosvobozenická fronta, která se snaží dojít práva na sebeurčení svého etnika. V případě OLF je vláda však opravdu ohrožena, neboť Oromové jsou nejpočetnějším etnikem v Etiopii a v případě jejich výraznějších úspěchů hrozí, že by mohla převzít v Etiopii vládu.³⁹⁰ To je pravděpodobně i jeden z hlavních faktorů, proč se OLF vyhýbá terorismu jako způsobu boje, neboť by ji v očích mnoha Oromů značně delegitimizoval a omezil by její schopnost získat lidovou podporu nejen v rámci svého etnika, ale i napříč jinými etniky. Toho si je vláda vědoma a logicky se snaží o pravý opak – přesvědčit veřejnost, že OLF terorismus používá, neboť si uvědomuje, jaké nebezpečí pro ni mohou legitimní osvobozenická hnutí s lidovou podporou znamenat.³⁹¹

Touha po převzetí moci v zemi nejspíše odrazuje od používání terorismu rovněž poslední dvě zkoumané ozbrojené organizace, EPPF a TPDM.

Jasný důkaz o vládní snaze boj proti terorismu využít vůči ozbrojené, ale i legální opozici, je v roce 2009 schválený protiteroristický zákon, který jí dovoluje označit za teroristu prakticky kohokoliv, a který efektivně znemožňuje i pořádání mírových demonstrací. Zákon byl perfektně využit při volbách v roce 2010, které v atmosféře všeobecného strachu proběhly klidně a přinesly drtivé vítězství vládní EPRDF.

I přes nastudování relevantní literatury a jiných zdrojů, přes výzkum provedený přímo v Etiopii založený na rozhovorech s předními etiopskými odborníky na problematiku a dalšími rozhovory v regionech, kde dané ozbrojené skupiny působí, je velice složité získat informace o ozbrojených aktivitách daných organizací v takové míře, aby veškerou ozbrojenou aktivitu organizace pokryly. Informace buď vůbec neexistují, nebo je jejich objektivita pochybná,

390 Rozdíl u ONLF je ten, že její úspěch by pro vládu vedl v nejhorším případě k odtržení Ogadenu. V případě, že by se Oromové rozhodli naplnit své právo na sebeurčení odštěpením od Etiopie, vzhledem k centrální poloze Oromského státu by byla Etiopie prakticky rozdělena na nijak nepropojenou severní a jižní část.

391 Špičky EPRDF jsou převážně bývalí bojovníci proti vojenskému režimu Dergu, který padl díky organizovanému ozbrojenému odboji několika etnicky založených skupin. Sami si tedy uvědomují, jaké nebezpečí hrozí od podobných skupin, ať už jednotlivě, nebo pokud budou postupovat proti vládě společně a koordinovaně. Situaci vyostřuje koalice několika těchto organizací po roce 2005 v Alianci za Svobodu a Demokracii (AFD).

neboť často pocházejí pouze z vládních zdrojů. Rovněž poměrně značný nedostatek odborné literatury, která se zabývá problematikou terorismu v Etiopii, omezuje možnosti této práce. Stejně tak v zemi existuje i několik dalších ozbrojených skupin, které působí proti vládě, a které by možná byly schopny naplnit kritéria pro zařazení do výzkumu. Je to opět nedostatek dostupných informací, které možnosti práce v tomto ohledu omezují.

Námětem pro další výzkum může být rozšíření rozsahu práce, založené na získání většího množství informací o ozbrojených aktivitách zkoumaných skupin, případně zahrnutí nových dosud nezkoumaných a málo známých protivládních ozbrojených organizací. Získání těchto dat by bylo jistě možno díky delšímu terénnímu výzkumu v regionu a provedením většího množství rozhovorů. Jiným námětem k výzkumu může být zahrnutí státních aktérů do výzkumu. Existuje podezření, že i Etiopie se dopouští státního terorismu. Rovněž Eritrea je podezřelá z podpory terorismu na území Etiopie. Vzhledem k rozsahu práce nebyli státní aktéři do výzkumu zařazení, avšak bylo by jistě zajímavé zanalyzovat jejich roli ve vztahu k terorismu.

Počet slov: 26 286.

Počet znaků bez mezer: 150 088.

Résumé

This paper focuses on the factor of terrorism in Ethiopia. There is suspicion, repeatedly declared by the Ethiopian government, that there are groups operating on its territory, that are using terrorism as a method of combat. Some of those groups are suspected to be affiliated to the global jihadist network that is active in the neighbouring Somalia. Ethiopia takes an active part in the US-led war on terror, and is the most important ally of the US in the region. This has resulted in a flow of humanitarian aid to Ethiopia, and the US is also providing military training, building their counter-terrorism capacities and providing Ethiopia with analytical support and other military aid.

However, there is suspicion that Ethiopia is abusing its participation in the war on terrorism in order to oppress the legitimate opposition, by describing some of the rebel groups as terrorist, and even as affiliated to the global jihadist network in Somalia. This is despite the possibility that these ethnic based groups might be legitimately fighting to gain the right of self-determination, something that is granted to all people living in Ethiopia by the constitution. The government however, systematically attacks the right of self-determination for some ethnics by violating their political and human rights. The participation on the war on terrorism is giving to the government a powerful instrument, which they are using to justify these oppressions.

Therefore, the main purpose of this paper is the analysis of the armed rebel groups that are active in Ethiopia. The study first focuses on the armed struggle of the groups and looks at whether they do indeed use terrorism as a method of combat. For this purpose, the study uses indicators of terrorism as an analytical instrument, which were set after analysing the international conventions on terrorism and the academic discussion on the topic of relation between terrorism and the fight for freedom.

After deciding what rebel groups do use terrorism as a method of combat, the paper is analysing their motivation to use terrorism, using the typology of Contemporary Conflict Resolution approach. Resulting from this analysis, we can judge whether the groups are really affiliated to radical religious groups, or even global terrorism – or whether the groups are

motivated differently and therefore the Ethiopian government is abusing their participation on the war on terrorism by describing them as terrorist affiliated to radical Islam and global jihad.

Based on the results of the analysis, this paper can state, that there really is a threat from the radical Islam and global terrorism in Ethiopia – although the threat is minor. To a larger degree, the Ethiopian government is abusing its fight on terrorism by suppressing its opposition. This can be proven best on the Oromo Liberation Front (OLF), which is not even using terrorism, though they are often accused of affiliation to radical Islamists from Somalia and of committing bombings, especially in Addis Ababa. It is likely that the government itself, enabling it to accuse the OLF, committed some of those bombings. Ethiopian government has also passed a counter-terrorism law, which is effectively oppressing also the legal opposition.

Počet stran vlastního textu (úvod-résumé): 95.

Počet slov: 25 785.

Počet znaků bez/s mezerami: 148542/174323.

Seznam použitých zdrojů

Knihy a odborné články

- Alem Habtu, Multiethnic Federalism in Ethiopia: A Study of the Secession Clause in the Constitution, *Publius*, 35:2, Oxford University Press, 2005, str. 313-335.
- Aregawi, Berhe, The origins of the Tigray People's Liberation Front, In: *African Affairs*, 103:413, 2004, str. 569-592.
- Asafa, Jalata, Oromia and Ethiopia 1868-2004, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2005.
- Baar, V. Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus? Ostrava: Tilia. 2002.
- Bahru, Zewde, A History of Modern Ethiopia, 1855-1991, Addis Ababa University Press, 2002.
- Bamfo, Napoleon A., Ethiopia's Invasion of Somalia in 2006: Motives and Lessons learned, In: *African Journal of Political Science and International Relations*, 4:2, únor 2010, str. 55-65.
- Barnidge, Robert, P. Jr., Non state actors and terrorism, TMC Asser Press, The Hague, 2008.
- Barns, C., Hassan, H., The Rise and Fall of Mogadishu's Islamic Courts, In: *Journal of Eastern African Studies*, 1:2, červenec 2007, str. 151-160.
- Clapham, Ch., Africa and the international system: The politics of state survival, Cambridge University Press 1996.
- Conell, D., Against All Odds, The Red Sea Press, Inc., Trenton, N.J., 1993.
- Desplat, P., The articulation of religious identities and their boundaries in Ethiopia: labelling difference and processes of contextualization in Islam, In: *Journal of Religion in Africa* 35:4, 2005, str. 482-505.
- Eichler, Jan, Terorismus a války v době globalizace, Karolinum, Praha, 2010.
- Elmi, A. A., Revisiting US Policy toward Somalia, In: *Securing Africa*, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 143-160.
- Erlikh, Hagai, Islam and Christianity in the horn of Africa, Lynne Rieder Publishers, 2010.
- Hagman, T., Beyond Clannishness and colonialism: understanding political disorder in Ethiopia's Somali Region, 1991-2004, In: *Journal of Modern African Studies*, 43:4, Cambridge University Press, 2005, str. 509-536.
- Hagman, T., Khalif, H., State and Politics in Ethiopias Somali Region since 1991, In: *Bildhaan, An International Journal of Somali Studies*, 2006.
- Hirt, N., Eritrea, the USA and the „War on Terrorism“: Internal challenges and the international dimension, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 222-236.
- Chouala, Y. A., Securing Access to African Oil Post-9/11, In: *Securing Africa*, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 143-160.
- Chouala, Y. A., Securing Access to African Oil Post-9/11, In: *Securing Africa*, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 143-160.

- Jalata, Asafa, Ethiopia: The State of Terror and War in the Horn of Africa, In: *Sociology Publications and Other Works*, University of Tennessee, 2002.
- Jhazbhay, I., Political Islam, Africa, and the „War on Terror“, In: *Securing Africa*, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 67-79.
- Keller, E., The Etnogenesis of the Oromo Nation and Its Implications for Politics in Ethiopia, In: *The Journal of Modern African Studies*, 33:4, 1995, str. 621-634.
- Kfir, Isaac: Islamic Radicalism in East Africa: Is There a Cause for Concern?, In: *Studies in Conflict and Terrorism*, 31, 829-855, 2008.
- Kinfe Abraham, Ethio-Eritrean History, London: EIIPD and HADAD, 2004.
- Kinfe Abraham, Somalia calling, London: EIIPD, 2002.
- Kinfe Abraham, The Bin Laden Connection and the Terror Factor in Africa, EIIPD a HADAD, 2006.
- Kumsa, A.: Etiopsko-eritrejská válka 1998-2000. In: *Mezinárodní politika*, 8, 2001.
- Lefebvre, J. A., Arms for the Horn: U.S. Security Policy in Ethiopia and Somalia, 1953-1991, University of Pittsburgh Press, 1992.
- Markasis, J. Conflict and the Decline of Pastoralism in the Horn of Africa, MacMillan Press LTD, 1993.
- Medhane Tadesse, Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.
- Medhane Tadesse, Sharia Courts and Militray Politics in Stateless Somali, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.
- Menkhaus, K., Somalia: State Collapse and the Threat of Terrorism, Oxford University Press, 2004.
- Menkhaus, K., State Collapse in Somalia: Second Thoughts, In: *Review of African Political Economy*, 97, 2003, str. 405-422.
- Mentan, Tatah, Dilemmas of weak states: Africa and transnational terrorism in the twenty-first century, Ashgate Publishing, LTD., 2003.
- Merera, Gudina, Contradictory Interpretations of Ethiopian History: The Need for a New Consensus, In: *Ethnic Federalism*, Turton, D., Ohio University Press, 2006, str. 119-131.
- Miall, H., Ramsbothman, O., Woodhouse, T., Contemporary Conflict Resolution, John Willey and Sons LTD, 2005.
- Neuberger, B., State and Nation in African Thought, In: *Nationalism*, edited by John Hutchinson and Anthony D. Smith, Oxford University Press, 1994.
- Piazza, J. A., Is Islamist terrorism more dangerous?, In: *Terrorism and Political Violence*, 21:62-88, 2009.
- Pirio, A. Gregory, The African Jihad, The Red Sea Press, Inc., New Jersey, 2007.
- Post, J., Al Qaeda 2.0 and the Global Salafi Jihad, In: *The World's Most Threatening Terrorist Networks and Criminal Gangs*, Palgrave MacMillan, 2009, str. 165-179.
- Raděj, T., Somálsko: občanská válka a kolaps státu, *Mezinárodní politika*, 5, 2004.
- Rasler, K., Thompson, W. R., Looking for waves of terrorism, *Terrorism and Political Violence*, 21:28-41, 2009.

- Robinson, I. William, Global capitalism and the Oromo liberation struggle, In: *State Crises, Globalisation and National Movements in North-East Africa*, Routledge, Oxon, 2004, str. 45-74.
- Saul, Ben, Definition of „Terrorism“ in the UN Security Council: 1985-2004, Oxford University Press, 2005.
- Shai, Shaul, The Red Sea terror triangle: Sudan, Somalia, Yemen, and Islamic Terror, The Interdisciplinary Center Herzliya Projects, Ltd., 2005.
- Schmid, P. Alex, Jongman, A., Political Terrorism, NJ: Transaction Books, New Brunswick, 1988.
- Schmid, P. Alex, The Response Problem as a Definition Problem, In: *Terrorism and Political Violence*, 4:2, 1992, str- 4-25.
- Schmid, W., C.G., Terrorism and Discourses on Terror in Ethiopia, In: *Hot Spot Horn of Africa Revisited*, edited by: Bruchhaus, Eva-Maria, Sommer, M., LIT Verlag, Berlin, 2008, str. 42-51.
- Schmidt, P. Alex, Framework for Conceptualizing Terrorism, In: *Terrorism and Political Violence*, 16:2, 2004, str. 197-221.
- Schneider, B., Al Qaeda's Modus Operandi, Anticipating Their Target Selection, In: *The World's Most Threatening Terrorist Networks and Criminal Gangs*, Palgrave MacMillan, 2009, str. 29-49.
- Simon, J. S., The Terrorist Trap: America's Experience with Terrorism, Indiana University Press, 2001.
- Smith, M. S., Securing Africa, Post-9/11 Discourses on Terrorism, Ashgate Publishing Limited, 2010.
- Smith, M. S., Tamin, F. A., Human Rights and Insecurities: Muslims in Post-9/11 East Africa, In: *Securing Africa*, Smith, M. S., Ashgate Publishing Limited, 2010, str. 99-125.
- Tadesse, T., The Nile Question, Münster: LIT, 2001.
- Turton, D., Ethnic Federalism, The Ethiopian Experience in Comparative Perspective, Ohio University Press, 2006.
- Vasilenko, V.I., The Concept and Typology of Terrorism, In: *Statues and Decisions*, 40:5, 2004.
- Weinberg, L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., The Challenges of Conceptualizing Terrorism, In: *Terrorism and Political Violence*, 16:4, 2004.
- Woldeslase, Woldemichael, International Terrorism in East Africa: The Case of Kenya, AAU Printing Press, 2007.
- Woodward, P., The Horn of Africa, Politics and international relations, London, I.B.Tauris, 2003.
- Woodward, P., US Foreign Policy and the Horn of Africa, Ashgate Publishing, LTD., 2006.
- Young, Reuven. Defining Terrorism, In: *Boston College International and Comparative Law Review*, Volume 29, 2006.

Odborné analýzy vládních a nevládních organizací

Analýza etiopského protiteroristického zákona HRW, 2009. Web: <http://www.hrw.org/en/news/2009/06/30/analysis-ethiopia-s-draft-anti-terrorism-law>.

Analýza IDMC a Norské rady pro uprchlíky, Ethiopia: Human rights violations and conflicts continue to cause displacement, 2009. Web: [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/07B5DA5E983748D2C125762600575652/\\$file/E](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/07B5DA5E983748D2C125762600575652/$file/E)

[thiopia%20-%20September%202009.pdf](#).

Analýza International Crisis Group, Ethiopia: Ethnic Federalism and its Discontents, 2009. Web: <http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/153-ethiopia-ethnic-federalism-and-its-discontents.aspx>

Analýza International Crisis Group, Somalia's Divided Islamists, květen 2010. Web: <http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/somalia/B074-somalias-divided-islamists.aspx>

De Waal, Alex, Chasing Ghosts: Alex de Waal on the rise and fall of militant Islam in the Horn of Africa , analýza Rady pro výzkum sociálních věd, New York, 2005. Web: http://conconflicts.ssrc.org/hornofafrica/chasing_ghosts/.

Ewing, J., An Ugly Exploration, World Policy Institute, 2010. Web: http://muse.jhu.edu/login?uri=/journals/world_policy_journal/v027/27.3.ewing.pdf.

Ganor, Boaz, Is one Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?, analýza Mezinárodního institutu pro boj proti terorismu (ICT), Web: <http://www.ict.org.il/ResearchPublications/tabid/64/Articlsid/432/currentpage/1/Default.aspx>.

Hanson, S., Analýza Al Shabaabu, organizace Council on foreign relations, červenec 2010. Web: <http://www.cfr.org/somalia/al-shabaab/p18650>.

Harnisch, CH., The Terror Threat from Somalia, analýza America Enterprise Institute, 2010. Web: http://www.criticalthreats.org/sites/default/files/pdf_upload/analysis/CTP_Terror_Threat_From_Somalia_Shabaab_Internationalization.pdf.

Hodnocení voleb v roce 2005, HRW. Web: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR25/002/2005/en/88c40367-d4fb-11dd-8a23-d58a49c0d652/afr250022005en.html>.

Marchal, R., Somalia, a New Front Against Terrorism, analýza Rady pro výzkum sociálních věd, 2007, Web: <http://hornofafrica.ssrc.org/marchal/index3.html>.

Pham, Petr J., Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA, 2. října 2007, Web: <http://foreignaffairs.house.gov/110/pha100207.htm>.

Pham, Petr J., Svědectví před Komisí zahraničních záležitostí Sněmovny reprezentantů USA, 2. května 2007. Web: <http://foreignaffairs.house.gov/110/pha051007.htm>

Pozorovatelská mise EU při volbách v Etiopii 2005, konečná zpráva, 2006. Web: http://eeas.europa.eu/human_rights/election_observation/ethiopia/final_report_en.pdf.

Seid, Mohammed M., The Role of Religion in the Ogaden conflict, analýza Rady pro výzkum sociálních věd, New York, leden 2009. Web: http://conconflicts.ssrc.org/hornofafrica/chasing_ghosts/.

Shinn, David, H., On Future of Ethiopian armed Groups, příspěvek bývalého ambasádora USA na konferenci o budoucnosti ozbrojených skupin v Africe, pořádáno ministerstvem zahraničí USA, listopad 2009. Web: <http://www.scribd.com/doc/22684002/Ethiopian-Rebel-Groups>.

Zpráva analytické skupiny Karamarda Group, která působí v Somálském regionálním státě jako nezávislá zpravodajská skupina, 2010. Web: http://www.wardheernews.com/Articles_2010/June/Karamarda/UWSLF-final.pdf (Staženo: červen 2010)

Zpráva monitorovací skupiny OSN pro Somálsko, 2008. Web: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2008/769.

Zpráva o stavu lidských práv v Etiopii 2009, vláda USA, Úřad pro demokracii, lidská práva a práci, web: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/af/119001.htm>.

Zpráva o stavu lidských práv v Etiopii, HRW, 2008, web: <http://www.hrw.org/en/node/79222>.

Zpráva US AID, 2009, web: http://www.usaid.gov/locations/sub-saharan_africa/countries/ethiopia/ethiopia_fs.pdf.

Rozhovory provedené v rámci výzkumu v Etiopii

Breuk Mesfin, analytik ISS Africa, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

Prof. Merera Gudina, etiopský opoziční politik a profesor na Univerzitě v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

Prof. Kassahun Berhanu, Profesor Univerzity v Addis Abebě, rozhovor v Addis Abebě, září 2010.

Abdiwasa Abdilahi, regionální politik, vyučující na Univerzitě v Addis Abebě, září 2010.

Rozhovory v následujících regionech: Oromia, Amhara, Tigraj, Ogaden, Addis Abeba, (září-říjen 2008, září 2010)

Rozhovory v Eritrey, září-říjen 2009.

Internetové zdroje

BBC News, červenec 2010. Web: <http://www.bbc.co.uk/news/10602791>

BBC, Special Report, červenec 1999. Web: http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1999/07/99/battle_in_the_horn/399898.stm

CIA Factbook. Web: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>

CNN, 18.10.2006. Web: <http://edition.cnn.com/2006/WORLD/africa/10/18/ethiopia.massacre.ap/>

Deklarace etiopské vlády, 29. 9.2001. Web: http://english.people.com.cn/english/200109/29/eng20010929_81360.html

Dire News, březen 2010. Web: <http://www.newsdire.com/news/742-olf-and-al-shabab-terrorist-attack-foiled-task-force.html> (Staženo: březen 2011)

Ezaga News, květen 2010. Web: <http://www.ezega.com/news/NewsDetails.aspx?Page=news&NewsID=2276> (Staženo: březen 2011)

Global Politics. Web: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/teroristicka-skupina-irgun>

Global property Guide: Web: <http://www.globalpropertyguide.com/Africa/Ethiopia/gdp-per-capita-growth-5-years>

Knihovna Kongresu – Country Studies. Web: <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/>

Národní protiteroristické centrum vlády USA. Web: <http://www.ethiopian-law.com/federal-laws/procedural-law/criminal-procedure-law/special-procedures/318-anti-terrorism-proclamation-no-6522009.html>

Národní volební komise Etiopie. Web: <http://www.electionethiopia.org/en/> (Staženo: leden 2011)

News Dire, březen 2011: <http://www.newsdire.com/lawandorder/1642-ethiopia-charges-130-in-church-burning-incidents.html> (Staženo: leden 2011)

Oficiální stránky EPPF. Web: <http://eppfonline.org/index/>

Oficiální stránky OLF. Web: www.oromoliberationfront.org

Oficiální stránky ONLF. Web: <http://www.onlf.org>

Reuters, listopad 2009. Web: <http://www.reuters.com/article/2009/11/14/idUSLE162745>

Roggio, B., Former Islamic Courts Leader elected president of Somalia. In: The Long War Journal, 2009. Web: http://www.longwarjournal.org/archives/2009/01/former_islamic_court.php

Rozhovor s předsedou OLF Dawudem Ibsou, březen 2006. Web: http://www.lesnouvelles.org/P10_magazine/15_grandentretien/15050_itvOLF/15050_itvOLF_eng.html (Staženo: březen 2011)

Rozhovor s předsedou ONLF Mohamedem Omarem Osmanem, říjen 2009. web: <http://www.bartamaha.com/?p=13980> (Staženo: březen 2011)

Seznam teroristických skupin vlády USA. Web: <http://www.homeoffice.gov.uk/publications/counter-terrorism/proscribed-terror-groups/proscribed-groups?view=Binary>

Seznam všech registrovaných i neregistrovaných politických stran z roku 1997. Web: <http://www.angelfire.com/ak/sellassie/politics/parties.html> (Staženo: duben 2011)

Sudantribune, duben 2006. Web: <http://www.sudantribune.com/UWSLF-s-Ogaden-warns-oil-firms,15286>

Sudantribune, června 2006. Web: <http://www.sudantribune.com/Ethiopian-army-kills-111,16391>

Sudantribune, září 2006. Web: <http://www.sudantribune.com/Northern-Kenya-villagers-flee-in,17396> (Všechny tři zprávy staženy: březen 2011)

The Ethiopianist, březen 2011. Web: <http://www.ethiopianist.net/2011/03/ethiopia-muslims-burn-69-churches-news.html> (Staženo: březen 2011)

The Long War Journal, září 2008. Web: http://www.longwarjournal.org/archives/2008/09/shabab_reaches_out_t.php

Tisková zpráva Bílého domu. Web: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-assistant-president-homeland-security-and-counterterrorism-john-brennan-csi>

Video se záběry domnělých bojovníků TPDM. Web: <http://www.mefedia.com/watch/28424542> (Staženo: leden 2011)

Voice of America, březen 2011. Web: <http://www.voanews.com/english/news/Ethiopia-PM-blames-Muslim-extremist-group-for-church-burnings-117897334.html>

Voice of America, listopad 2009. Web: <http://www.voanews.com/english/news/a-13-2009-11-17-voa19-70423312.html>

WorldNetDaily. Web: <http://www.wnd.com/?pageId=272921>(Staženo: březen 2011)

Young, J., Armed Groups along Sudan's Eastern Frontier: An overview and analysis. Web: <http://www.smallarmssurvey.org>

Primární zdroje

Arabská úmluva na potlačení terorismu, 1998. Web: <http://www.al-bab.com/arab/docs/league/terrorism98.htm> (Staženo: listopad 2010)

Etiopský protiteroristický zákon. Plné znění zákona, 2009. Web: <http://www.ethiopian-law.com/federal-laws/procedural-law/criminal-procedure-law/special-procedures/318-anti-terrorism-proclamation-no-6522009.html?start=2> (Staženo: listopad 2010)

Charta přechodné vlády Etiopie, 1991. Web: <http://www.ldphs.org.za/resources/local-government-database/by-country/ethiopia/peace-agreements/The%20Transitional%20Period%20Charter%20of%20Ethiopia.PDF/view> (Staženo: listopad 2010)

Mezinárodní úmluva o potlačení financování terorismu, 1999. Web: <http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/english-18-11.pdf>

Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám, 1973. Web: http://untreaty.un.org/cod/avl/pdf/ha/cppcipp/cppcipp_e.pdf

Mezinárodní úmluva proti braní rukojmích, 1979. Web: <http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/english-18-5.pdf>

Mezinárodní úmluva o prevenci a boji proti terorismu, 1999. Web: <http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/OAU-english.pdf>

Mezinárodní úmluva Organizace islámské konference k boji proti mezinárodnímu terorismu, 1999. Web: <http://www.oicun.org/7/38/> (Staženo: leden 2011)

Mezinárodní úmluva o potlačení teroristických bombových útoků, 1997. Web: <http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/english-18-9.pdf>

Ministerstvo zahraničí USA, Výroční zpráva o terorismu, 2006. Web: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2006/82726.htm>

Rezoluce Valného shromáždění OSN, 49/60, 1994. Web: <http://www.un.org/documents/ga/res/49/a49r060.htm>

Rezoluce Valného shromáždění OSN 40/61, 1985. Web: <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r061.htm>

Ústava Etiopie. 1994. Web: <http://www.selamta.net/Downloads/Ethiopian%20Constitution.htm>. (staženo: leden 2010)

Přílohy

Příloha 1.

Výsledky analýz definic terorismu Schmidta a Jongmana v porovnání s výsledky Weinberga a kol.

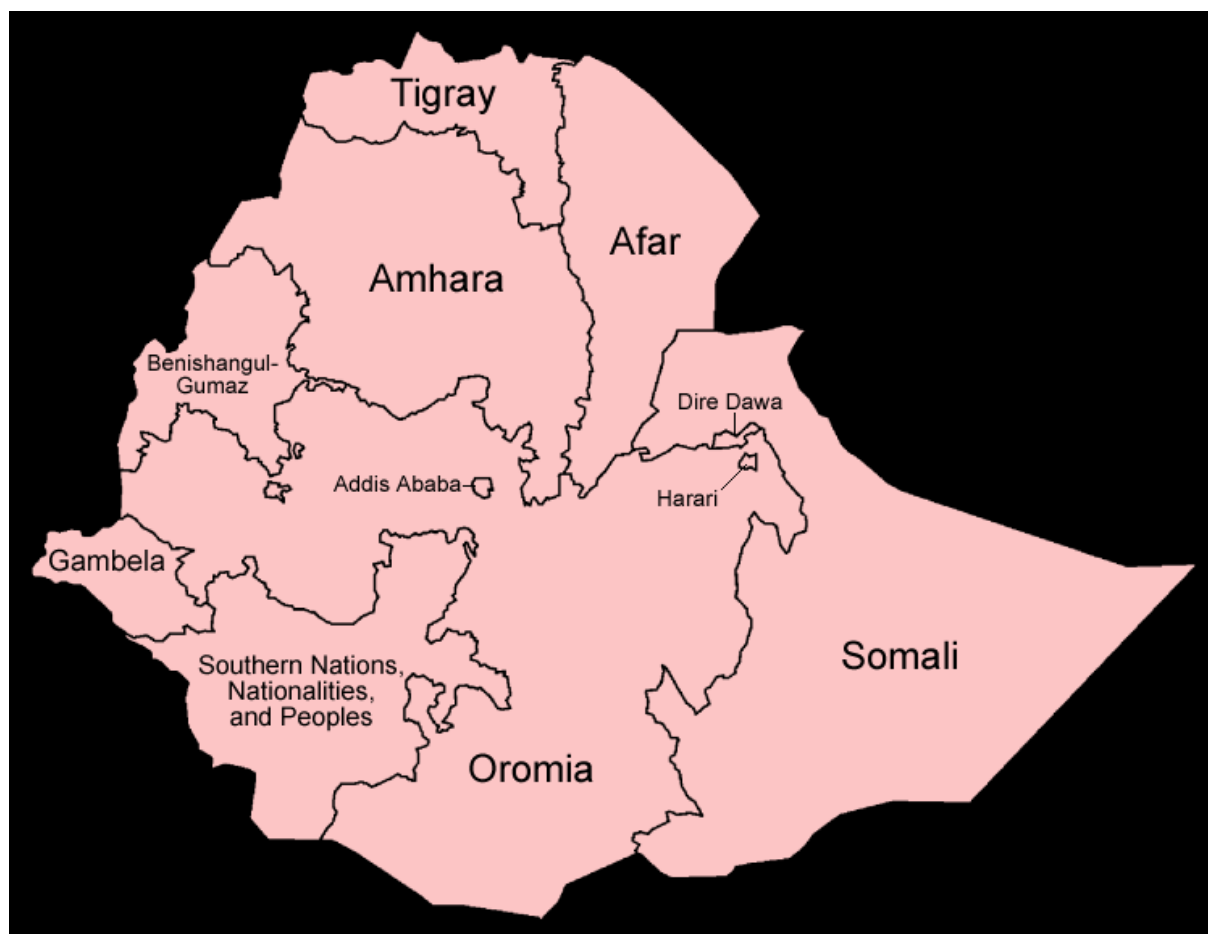
Element	Schmid & Jongman Survey (1988) frequency (%)	Weinberg survey (2002) frequency (%)
1. Violence, Force	83.5	71
2. Political	65	60
3. Fear, Terror emphasized	51	22
4. Threat	47	41
5. Psychological effects and (anticipated) reactions	41.5	5.5
6. Victim-Target differentiation	37.5	25
7. Purposive, Planned, Systematic, Organized action	32	11
8. Method of combat, strategy, tactic	30.5	31.5
9. Extranormality, in breach of accepted rules, without humanitarian constrains	30	0
10. Coercion, extortion, induction of compliance	28	5.5
11. Publicity aspect	21.5	18
12. Arbitrariness, impersonal, random character, indiscrimination	21	0
13. Civilians, noncombatants, neutrals, outsiders as victims	17.5	22
14. Intimidation	17	11
15. Innocence of victims emphasized	15.5	10
16. Group, movement, organization as perpetrator	14	29
17. Symbolic aspect, demonstration to others	13.5	5.5
18. Incalculability, unpredictability, unexpectedness of occurrence of violence	9	1
19. Clandestine, covert nature	9	7
20. Repetitiveness, serial or campaign character of violence	7	0
21. Criminal	6	5.5

Zdroj: Weinberg , L., Pedahzur, A., Hirsch-Hoefler, S., The Challenges of Conceptualizing Terrorism, In: Terrorism and Political Violence, 16:4, 2004, str. 3.

Příloha 2.

Mapy.

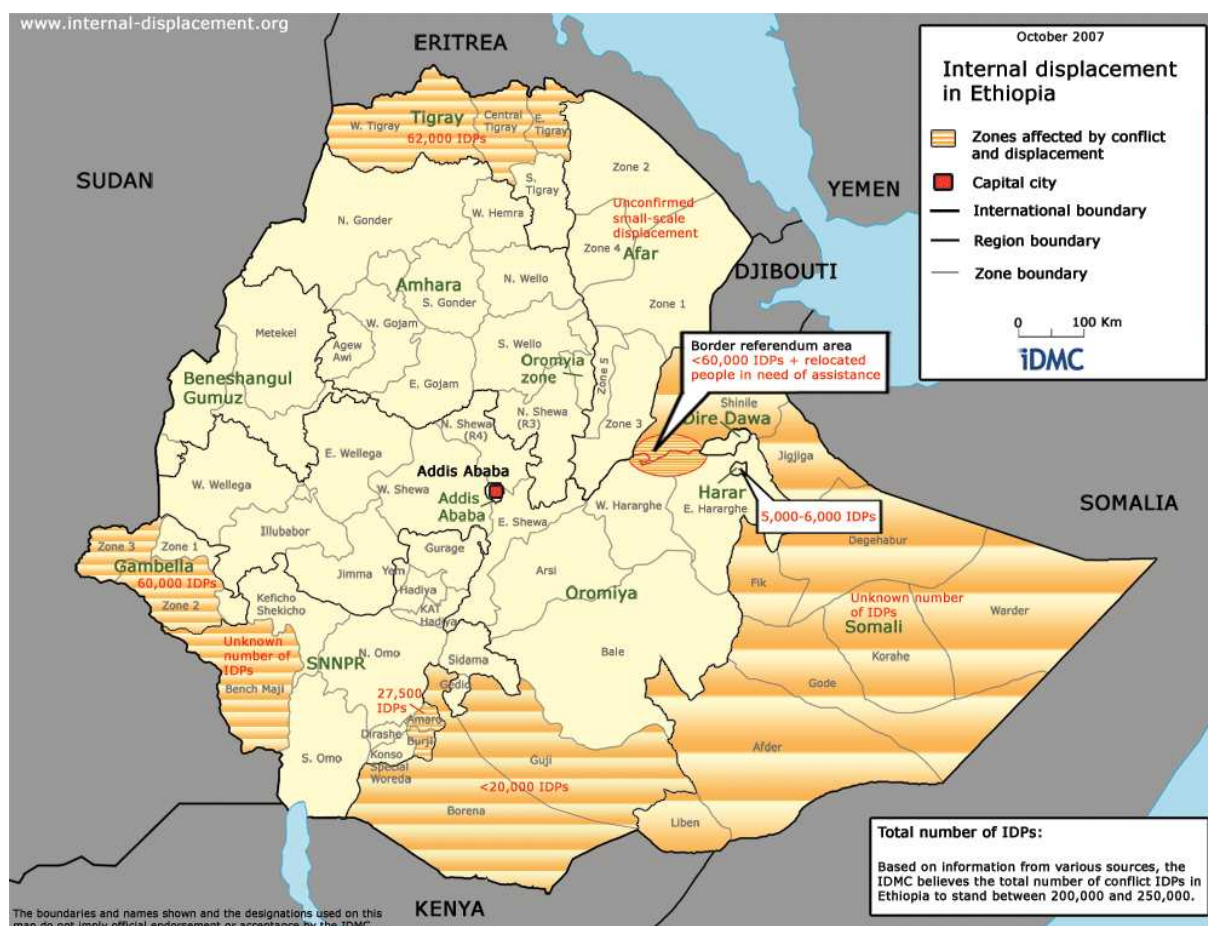
Mapa 1. Vnitřní administrativní rozdělení Etiopie dle regionálních států.

Zdroj: Wikipedia. Staženo: květen 2011. Web:
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Ethiopia_regions_english.png

Mapa 2.

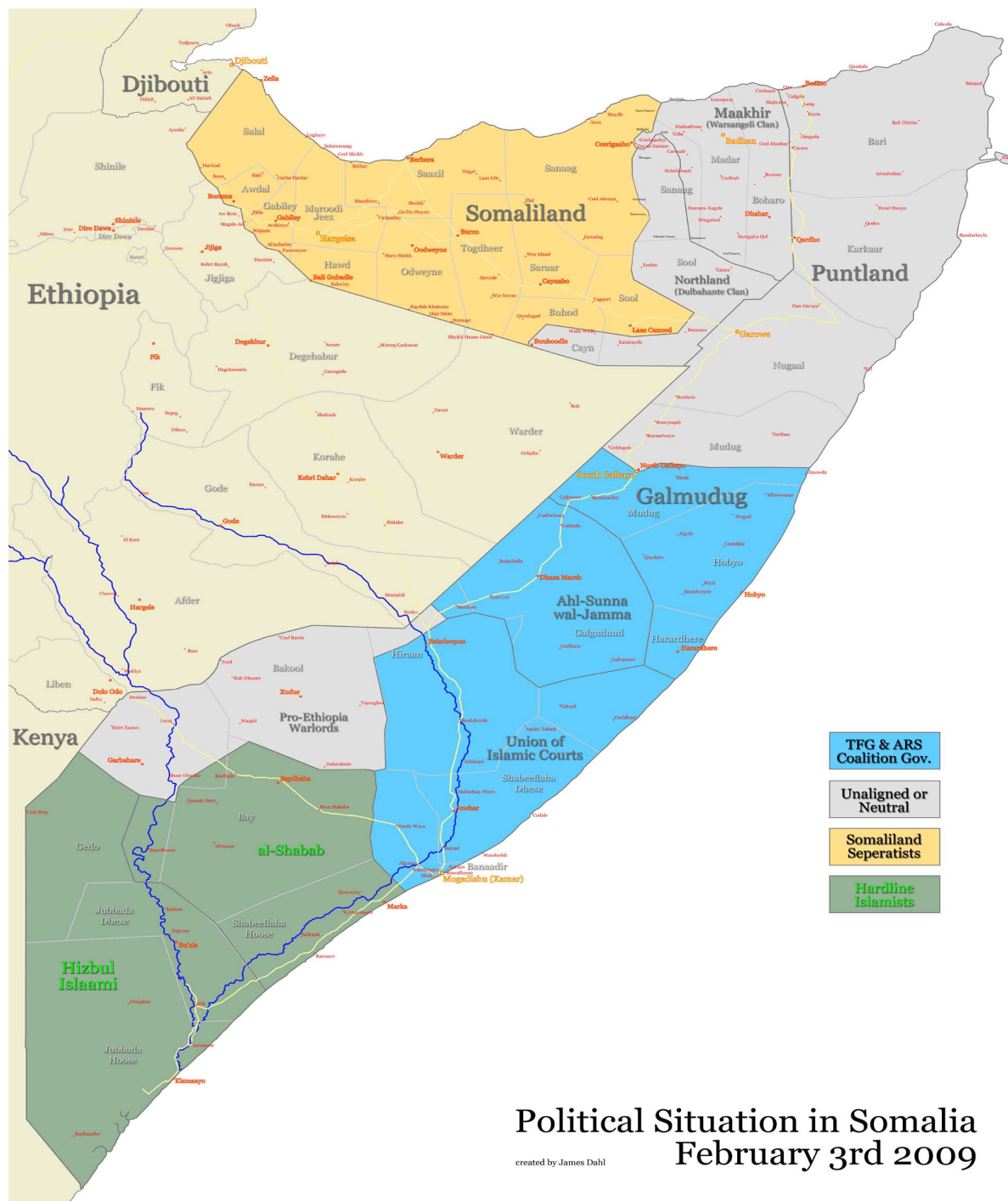
Mapa znázorňuje regiony, kde dochází k nejčastějšímu vysídlování obyvatel. Je patrné, že k nejčastějšímu vysídlování dochází právě v oblastech, kde působí ozbrojené opoziční skupiny.

Zdroj: Internal displacement monitoring center. Staženo: květen 2011. Web: [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/288F4445695A1635C125738400386B52/\\$file/Eth_IDMC_Oct07.gif](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/288F4445695A1635C125738400386B52/$file/Eth_IDMC_Oct07.gif)

Mapa 3.

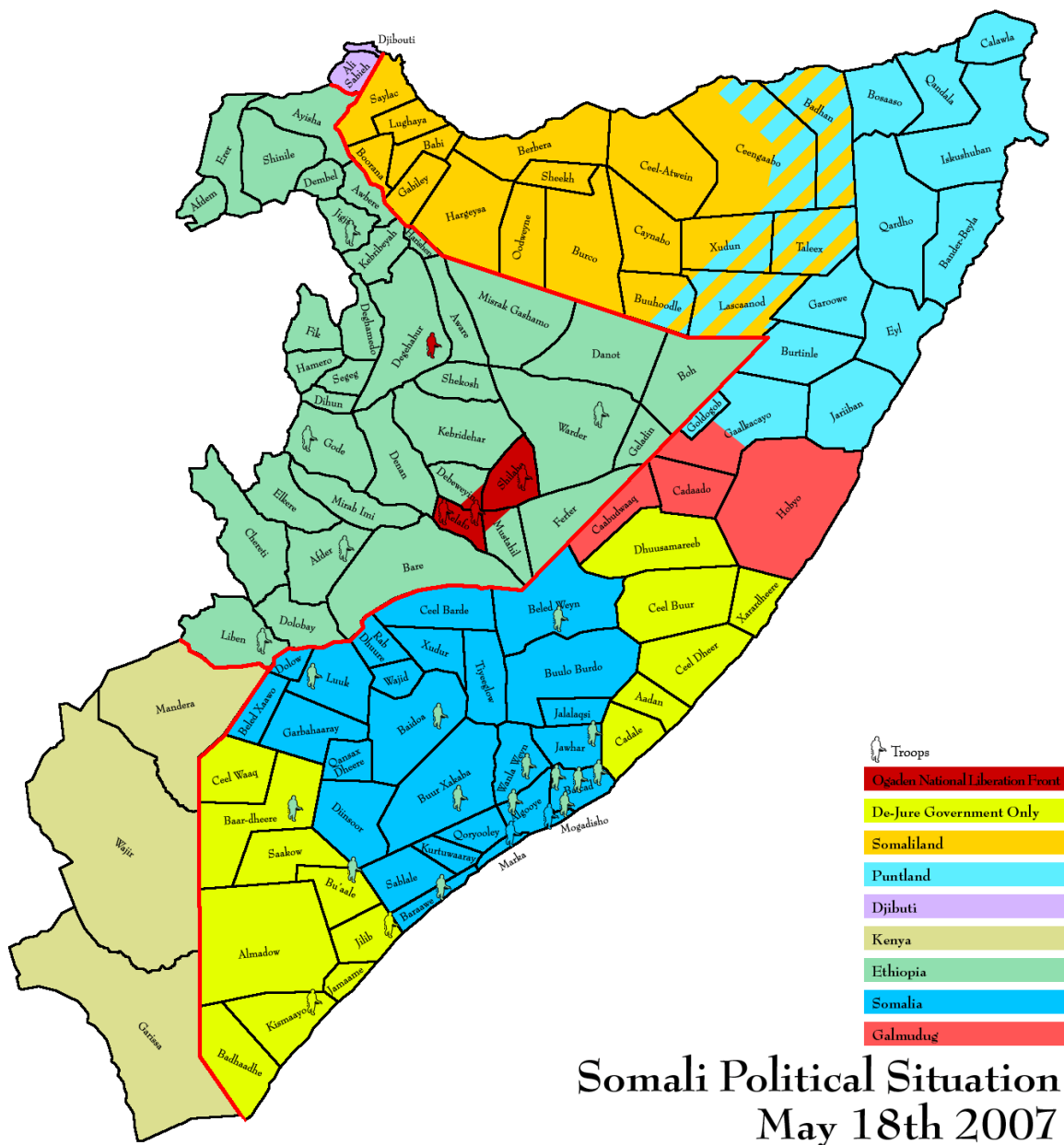
Mapa ukazuje území v Somálsku kontrolovaná radikální islamistickou organizací al Shabaab po stažení etiopských vojsk. Al Shabaab kontroloval území označená na mapě tmavě zelenou barvou.

Zdroj: Wikipedia. Staženo: květen 2011. Web: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bf/Political_situation_in_Somalia_following_the_Ethiopian_withdrawal.png

Mapa 4. Rozmístění jednotek ONLF a etiopské vlády v Ogadenu.

Mapa ukazuje veškeré území obydlené etnickými Somálci napříč regionem. V etiopském Ogadenu jsou pak červenou barvou zakreslena území, které ovládala v roce 2007 ONLF. Rovněž jsou naznačena místa vojenských aktivit ozbrojených složek ONLF v regionu (červená postava vojáka) a rozmístění vládních jednotek (světle zelená postava vojáka).

Zdroj: Wikipedia. Staženo: květen 2011. Web: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Somali_land_2007_05_18.png

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Katedra mezinárodních vztahů

Projekt diplomové práce:
Motivace teroristických skupin v Etiopii

Autor: Bc. Pavel Nováček

Ročník: 1., magisterské studium

Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Werkman

V Praze dne 8.6.2010 zpracoval Pavel Nováček

Úvodní část

Ve své diplomové práci se budu zabývat analýzou teroristických skupin působících na území Etiopie. Hlavní cíl mého výzkumu bude zjistit druh motivace těchto teroristických skupin. Jako teoretický rámec k určení budu vycházet z konceptu Contemporary conflict resolution, konkrétně použiji typologii autorů Mialla a Ramsbothama, kteří rozlišují následující typy terorismu:

- Státní terorismus
- Ideologicky motivovaný terorismus
- Národnostně/separatistický terorismus
- Ekonomický/frakční terorismus
- Mezinárodní terorismus

Na základě této typologie motivů určím, do jaké skupiny jednotlivé teroristické organizace působící na území Etiopie spadají.

Důvodem proč jsem si vybral toto téma je současná diskuse, zda-li a do jaké míry jsou tamní teroristické organizace napojené na globální džihád, potažmo zda-li se v oblasti Afrického rohu nacházejí výcvikové tábory globálních džihadistů. Hlavní důvod spekulací, že po Afghánistánu, Pákistánu a Iráku se pozornost islamistických teroristů přesunula na Roh Afriky je situace v Somálsku, které je již od počátku 90. let zmítáno občanskou válkou a trpí naprostou absencí centrální vlády. Rovněž taktika globálních islamistických teroristů se výrazně změnila, kdy dnes dochází ve větší míře k používání moderních médií a komunikačních prostředků s internetem včele. Šíření džihadistických idejí i způsob koordinace a provádění rozličných akcí v boji proti Západu se tak stává výrazně snazší a hlavně se výrazně jednodušeji šíří.

Somálsko, kde panuje naprosté bezvládí a které vede žebříček států na indexu failed states, je teoreticky velice plodným podhoubím pro rozvoj a výcvik struktur napojených na globální džihád. Somálsko je téměř stoprocentně islámská země, národnostně rovněž homogenní. Etničtí Somálci se však nacházejí i v okolních státech Afrického rohu a sousední vlády čelily a čelí iredentistickým a separatistickým tlakům ze strany Somálců. Jedním z největších

problémů v tomto ohledu je etiopské území Ogaden, kde Somálci naprosto dominují, a které se stalo i záminkou pro mezistátní válku na konci 70. let mezi Somálskem a Etiopií.

Vzhledem k tomu, že existuje velice silné podezření, že některé somálské ozbrojené skupiny jsou již napojeny na struktury globálního džihádu, přičemž nejsilnější podezření je u skupiny Al-Shabaab, které se otevřeně hlásí k myšlenkám Osama bin Ladena a ideologii Al-Káidy. Al-Shabaab je původně ozbrojené křídlo Unie Islámských Soudů, organizace, která je hlavním vyzyvatelem somálské Přechodné federativní vlády. Přechodná vláda byla a je silně, a to i vojensky, podporována Etiopií a USA, čímž na sebe Etiopie upoutala pozornost hlavních vůdců Al-Káidy. Toto lze spatřit v prohlášeních al-Zawahirího, ve kterých volá po džihádu proti těm, kdo napadli Somálsko a kdo brání v ustavení islamistického státu na jeho území. Tato džihadistická výzva se stoprocentně vztahuje na Etiopii, která je k tomu hlavním spojencem USA v regionu.

Dochází zde tedy k situaci, kdy v Etiopii existuje silná somálská menšina, která se opakovaně snaží i teroristickými praktikami odtrhnout od Etiopie, v sousedním Somálsku panuje naprosté bezvládní a vyskytují se tam organizace napojené na struktury globálního džihádu a špičky Al-Káidy volají po džihádu proti Etiopii. K tomu všemu je Etiopie země s dlouhou křesťanskou tradicí, většina vládních představitelů jsou křesťany a z druhé strany země sousedí s nevyzpytatelným Súdánem, který v 90. letech hostil Osamu bin Ladena. Ogadenští Somálci jsou podporováni ze Somálska, kde hlavní islamistickou silou je struktura, jejíž složky se hlásí k ideologii Al-Káidy.

Existuje proto značné podezření, že i teroristické organizace působící proti centrální vládě v Etiopii mohou být napojeny na struktury globálního džihádu, neboli jejich motivace může být ideologicky motivovaná, a to ideologií radikálně náboženskou, případně se může jednat o mezinárodní terorismu, kterému odpovídá organizační strukturou Al-Káida.

Na druhou stranu Etiopie je etnicky silně rozčleněná, etnické napětí ji doprovází po značnou část její historie a každé z etnik je lokalizováno na území, se kterým je do jisté míry historicky spjato. Nedochází tak k silnému promíchání etnik na jednom území, spíše se dá mluvit o napětí mezi jednotlivými regiony o postavení v rámci federativního uspořádání. U

nejproblematictějšího etnika – u Somálců, se tak do značné míry jedná o národnostní, separatistický motiv jejich boje, který i přes značné podezření z napojení na struktury globálního džihádu ze Somálska, nemusí být motivován ideologicky, ale právě národnostně/separatisticky.

V Etiopii se nacházejí i další organizace, které používají teroristické praktiky, jejichž etnické zázemí není však opřené o Somálce, ale jedná se například o Oromi, rovněž převážně islám praktikující etnikum, či organizace, které působí s podporou Eritrey. U nich, ať už Oromských nebo podporovaných Eritreou, rovněž může být motivace jiná než ideologická, potažmo nábožensky radikální.

Pokud se mi tedy podaří určit motivaci jednotlivých organizací, otevře se značně prostor pro případný přístup k řešení těchto hrozeb v souladu s Contemporary conflict resolution. Může se jednat například o klasický případ, že s nábožensky radikálními organizacemi se nevyjednává, zatímco když je organizace motivována separatisticky, nabízí se výrazný prostor pro vyřešení konfliktu i mírovými cestami. V případě Somálců by to mohlo znamenat výrazný pokrok v přístupu k problematice Ogadenu. Toto však cílem mé práce není, mým cílem je čistě určit motivaci jednotlivých organizací a zařadit je do typologie Mialla a Ramsbothama. Případné návrhy řešení konfliktů s jednotlivými teroristickými organizacemi bude pouze lehce nastíněno, ale především ponecháno jako výzva pro případný budoucí výzkum.

Cílem mé práce proto bude určit motivaci jednotlivých teroristických organizací působících na území Etiopie a zařadit je do typologie Mialla a Ramsbothama.

Výzkumná otázka je odvozena od předešlého, půjde mi hlavně o to vyzkoumat, zda-li jsou teroristické organizace působící na území Etiopie motivovány ideologicky a to hlavně radikálně nábožensky, nebo je jejich aktivita motivována národnostně/separatisticky či jinak.

Metodou k vypracování práce mi bude jednopřípadová studie. Na základě hluboké detailní analýzy konkrétního případu, přispějí k hlubšímu porozumění dané problematiky a zároveň v nástinu poukážu na přínos konceptu Conflict resolution k řešení nových bezpečnostních hrozeb.

V rámci svého výzkumu nejdříve určím, jaké aktéry budu zkoumat. Použiji k tomu definici terorismu vlády USA, schválenou po 9/11, definici Vysokého panelu pro hrozby, výzvy a změnu³⁹² navrženou v roce 2004 a definici AU případně regionální organizace IGAD. Ty organizace, které se ukáží po projití tohoto definičního síta jako teroristické, a budou působit na území Etiopie, nezávisle na tom, zda-li jejich základna bude přímo v Etiopii nebo v nějakém jiném státě, se stanou předmětem výzkumu.

Každou z nich budu jednotlivě analyzovat na základě následujících kritérií:

- Deklarované cíle
- Prokazatelné napojení na jiné struktury/podpora (finanční, materiální, ideologická)
- Konkrétní cíle realizovaných útoků a akcí jednotlivých organizací

Na základě těchto kritérií následně zařadím každou jednotlivou organizaci dle typologie Mialla a Ramsbothama.

Předběžnou hypotézou mé práce je:

Teroristické organizace působící na území Etiopie nejsou motivovány radikálně nábožensky, ale převážně národnostně/separatisticky či jinak.

³⁹² High-Level Panel on Threats, Challenges and Change

Předpokládaná osnova práce:

1. Úvod do problematiky a obeznámení s cíly výzkumu

2. Stat'

2.1. Fenomén terorismu, vlny terorismu a globální terorismus jako nový jev

2.2. Contemporary Conflict Resolution jako nový přístup k bezpečnostním hrozbám

2.3. Definice terorismu, aplikace na organizace působící v Etiopii

2.4. Analýza jednotlivých teroristických organizací

2.5. Zařazení těchto organizací dle typologie Mialla a Ramsbothama

2.6. Nástin možného přístupu k řešení jednotlivých konfliktů

3. Závěr

Seznam literatury a zdrojů:

Hlavním zdrojem mé práce bude primární výzkum, který provedu přímo v Etiopii pomocí nestrukturovaných rozhovorů v září 2010. Z předchozích osobních návštěv mám několik kontaktů, nové mi dPodají Ivan Lukáš a Jan Záhořík, kteří si vypracovali síť kontaktů rovněž přes osobní návštěvy regionu, dále mám příslib od Velvyslanectví ČR v Etiopii, že mi pomohou s kontaktováním vládních zástupců, případně doporučí další kontakty.

Obecné zdroje:

Woodward, P. The Horn of Africa, Politics and international relations, London, I.B.Tauris, 2003.

Ramsbotham, Woodhouse, Miall, Contemporary Conflict resolution, Polity Press, Cambridge, 2005.

Monografie:

Periodické:

James A. Piazza, Is Islamist terrorism more dangerous?, Terrorism and Political Violence, 21:62-88, 2009.

Rasler, K., Thompson, W.R., Looking for waves of terrorism, Terrorism and Political Violence, 21:28-41, 2009.

Baxter, P.T.W., Ethiopia's Unacknowledged Problem: The Oromo, In: African Affairs, Vol. 77, No. 308,.

Abrahms, M. "What Terrorists Really Want: Terrorist Motives and Counterterrorism Strategy." International security 32.4 (2008): 78-105.

Medani, Khalid, M., Financing Terrorism of Survival?: Informal State Colaps in Somalia, and the US War on Terrorism, Middle East Report, No. 223, Summer, 2002.

Masters, D., The Origin of Terrorist Threats: Religious, Separatist or Something Else?, Terrorism nad Political Violence, 20: 396-414, 2008.

Torres, Jordán, Horsburgh, Analysis and Evolution of Global Jihadist Movement Propaganda, Terrorism and Political Violence, 18: 399-421, 2006.

Hage Ali, M., Cruickshank, P., Abu Musab Al Suri: Architect of the new Al Qaeda, Studies in Conflict and Terrorism, 30: 1-14, 2007.

Tonessen, T., H., Training on the Battlefield: Iraq as a Training Ground for Global Jihadis, Terrorism and Political Violence, 20: 543-562, 2008.

Neperiodické:

Rapoport, D.,C., The four waves of Modern Terrorsim, In: Audrey Judith Cronin and James M. Ludes, eds., Attacking Terrorism: Elements of a Grand Strategy, Washington, DC: Georgetown University Press, 2004.

Tadesse, M., Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.

Kfir, Isaac: Islamic Radicalism in East Africa: Is There a Cause for Concern?, Studies in Conflict and Terrorism 31:829-855, 2008.

Stewart, P., Failed' States and Global Security: Empirical Questions and Policy Dilemmas, International Studies Review (Blackwell Publishing), 2007.

Shai, Shau, Somalia between Jihad and restoration, Transaction Publishers, New Brunswick, NJ, 2008

Menkhaus,K., The Crisis in Somalia: Tragedy in 5 Acts, African Affairs, Vol. 106, No. 424 (Jul., 2007), pp. 357-390.

Ostatní zdroje:

Vládní dokumenty Etiopské vlády, které zatím nemohu specifikovat, budou výsledkem mého primárního výzkumu v září 2010.

Nestrukturované osobní rozhovory provedené v Etiopii v září 2010.

Internetové zdroje:

www.romoliberationfront.org

<http://www.onlf.org/news.php>

<http://www.hrw.org/legacy/reports/1993/WR93/Afw-01.htm>.

<http://www.cfr.org/publication/18650/>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>

<http://www.nctc.gov/>

www.allafrica.com

www.un.org